

## Empola Nzima za Yeézu Kristu nko óókwo zayaandikilwe na **Yohana** **Obweébeembezi**

Yohana akaba ali oómo omuli abo baheémba ikúmi na bábili bo mwa Yeézu. Akaandika echitabu echi abone kuhweela abeekiliza bóona, Abayahudi na abaantu abáandi áabo abaamwiikiliize Yeézu. Talayaandikile empola zo obulami bwa Yeézu weénka, náho naateekelela hamo ne empola ze eméeneko nyíenzi éezo Yeézu akakola, na ameégeso áago akeégesa. Amagaambo ago góona nigooleka nka nikwo, Yeézu akaba atali omuuntu kwoónka, náho káandi akaba ali Múungu.

Echitabu echi Yohana naabaánza omu kukomeenteleza nka nikwo Yeézu niwe echigaambo cha Múungu. Káandi naagaámbe nka nikwo olufu lwoómwe ne echitáambo éecho echilikuchuúngula abaantu kuluga omu biheni byáabo, na káandi nka nikwo Yeézu niwe Masihi óogwo ababáasi be Endagano ya Kala bakabáasa. Omu mulyaango gwe 13–17 naagaambilila engoonzi za Yeézu habwa abaheémbe boómwe na amagaambo áago akabagaambila abone kubatiimbya omuganya aha lweébazo óolwo akatéebwa omuli itaanu. Echitabu nichihikiiliza omu kuteékelela óókwo Yeézu akachwaaziikilwa no kugoógootelwa aha musalaba, no óókwo yaázookile kuluga omu bafwiile, no kweésulukiza abaheémbe boómwe entúlo nyíenzi.

*Echigaambo akeeza omu nsi yaaba omuuntu*

<sup>1</sup> Aho obwa mbele na mbele, hakaba haliho Echigaambo. No ogwo Chigaambo akaba ali hamo na Múungu, mala ogwo Chigaambo niwe akaba ali Múungu.

<sup>2</sup> Kulugiilila obwa mbele na mbele, ogwo Chigaambo akaba ali hamo na Múungu.

<sup>3</sup> Ebiintu byóona bikahaangwa ha kulabila hali ogwo Chigaambo. Tihaliho no óobu echiintu chimo éecho chikahaangwa hatéena weényini.

<sup>4</sup> Echigaambo ogwo akaba ali entabuko yo obulami bwóona, no obulami obwo nibwo buleeta omwaanga omu baantu.

<sup>5</sup> Omwaanga ogwo gumulika omu nsiimbaazi, mala ensiimbaazi telahikize kugusiinga.

<sup>6</sup> Akeeza omuuntu oómo óogwo akasiindikwa na Múungu. Ogwo muuntu akaba naayétwa Yohana.\*

<sup>7</sup> Weényini akeeza kusiinza ogwo mwaanga, kuba abaantu bóona babone kwiikiliza habwo kulabila okusiinza kwoómwe.

<sup>8</sup> Yohana weényini akaba atali ogwo mwaanga, náho akeeza kugusiinza.

<sup>9</sup> Ogu nigwo omwaanga gwa amazima, óogwo gumulikila buli muuntu, nágwo gukaba nigwiíza omu nsi ezi.

<sup>10</sup> Ogwo Chigaambo niwe ayaabeele aliho omu nsi ezi éezo Múungu akahaanga habwo kulabila hali weényini. Náho, abaantu abo omu nsi ezo tibalamusoombookiilwe.

<sup>11</sup> Akeeza habwa abaantu boómwe, náho abaantu boómwe tibalamwiinaankwiile.

---

\* **1:6 1:6 Yohana:** Yohana ogu niwe Yohana Omubatiza.

12 Náho abaantu bóona áabo bakamunyegeza no kumwiikiliza, abo akabaha obuhicha bwo kuba abáana ba Múungu.

13 Abaazéelwe, ti habwe enságama, ti habwe engoonzi zo omubili, mala ti habwe engoonzi zo omuuntu, náho Múungu weényini niwe abakozile kuba abáana boómwe.

14 Mbwéenu, ogwo Chigaambo yaaba omuuntu, yeékala omuli íichwe. Neechwe twaálileeba ikuzo lyoómwe, ikuzo lyo Omutábani nyakámo we Isíichwe Múungu. Weényini ayizwiile embabazi mpaango na amazima.

15 Yohana yaámusiinza, yaáhamuka ahi iláka naagaamba aáti, “Ogu niwe óogwo nkaba niimba-gaambila nka nikwo, ‘Naayiza kwiiza omuuntu oómo enyuma yaanze, óogwo ali mukúlu kusaaga íinye, habwo kuba akaba abáho obuchilo íinye ncháali ntakazeelwe.’ ”

16 Na habwa akalyo koómwe Múungu atuheéle íichwe twéena embabazi zoómwe, káandi naazeendelela kutuha embabazi obusáago.

17 Ensoonga, kala Múungu akasohoza ebilangilo byoómwe omu kulabila hali Musa,<sup>†</sup> na mbwéenu asohweeze embabazi yoómwe na amazima goómwe kulabila hali Yeézu Kristu.<sup>‡</sup>

18 Táliho omuuntu weéna wéena óogwo alahikize kumubona Múungu. Náho Omwaana nyakámo, náwe ali Múungu, mále óogwo ali héehi na Táata, óogwo niwe ayaatusuululiile.

---

<sup>†</sup> **1:17 1:17 Musa:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile*. <sup>‡</sup> **1:17 1:17 Kristu:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile*.

*Yohana naaloónza omuháanda habwa Yeézu  
(Matayo 3:1-12; Mariko 1:1-8; Luka 3:1-18)*

<sup>19</sup> Echilo chimo, abatégeki ba Abayahudi bakasiindika abagabe§ na Abaláawi\* kuluga Yeruzaléemu, bazeénde ahali Yohana. Aho baámubúuza báti, “Íiwe oli oóha?”

<sup>20</sup> Yohana yaáyatula obuumbona omu ku-gaamba obutazila kuseleka amazima aáti, “Íinye tíindi Masihi.”†

<sup>21</sup> Baámubúuza káandi báti, “Óobu íiwe oli oóha? Ngási, íiwe níiwe omubáasi Eliya?” Yohana yaábagalulila aáti, “Mmahi, íinye tíindi Eliya.” Boónyini baámubúuza káandi báti, “Ngási, íiwe níiwe omubáasi óogwo tulikuliindilila kuluga ahali Múungu?” Yohana yaábagalulila aáti, “Mmahi, tíiwe íinye.”

<sup>22</sup> Baámubúuza káandi báti, “Mbwéenu, íiwe oli oóha? Otugaambile tubone kuzeenda kubasoom-boolela abo abaátusiindika. Íiwe noogaamba chíiha ha bwaáwe nyini?”

<sup>23</sup> Yohana yaábagalulila kwiingana na amagaambo áago omubáasi Isaya óokwo yaágaambile, aáti, “Íinye níinye ogwo, ‘Omuuntu alikuhámuka ahi iláka liháango omu nsi yo obwoóma, nka nikwo,

---

§ **1:19 1:19 Abagabe:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.* \* **1:19 1:19**

**Abaláawi:** Abaláawi aba bakaba bali abahálila ba Múungu, áabo bakaba nibakola omu nzu yoómwe. Ha mpola bwooli, osome Okubala 3:1-13. † **1:20 1:20 Masihi:** Habwo obusoomboozi bwooli, osome echigaambo cha Kristu omu *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.* **1:21 1:21** Osome Okwiizukwa kwe Ebilagilo 18:15-22.

mugugolole omuháanda gwo Omukáma!”

<sup>24</sup> Omu baantu áabo bakasiindikwa bazeénde ahali Yohana, bakaba balimo na Abafarisayo.‡

<sup>25</sup> Abo baámubúuza báti, “Kábilaaba íwe toli Masihi, nali omubáasi Eliya, nali omubáasi óogwo tulikuliindilila kuluga ahali Múungu, na ha bwaáchi noobatiza abaantu?”

<sup>26</sup> Yohana yaábagalulila aáti, “Ínye niimbatiza abaantu ha méenzi, náho omuli ímwe aliho omuuntu óogwo ímwe timukamusoombookiilwe.

<sup>27</sup> Ogwo niwe alikwiiza enyuma yaanze. Ínye tiinkwiilwe no óobu kumusumuululila enkóba ze enkeeto zoómwe.”§

<sup>28</sup> Amagaambo ago góona gakakolwa okwo Betania, obutúluka bwo omulaambo gwo omunóna gwa Yorodáani, obuchilo Yohana akaba naabatiza abaantu.

### *Yeézu no Omutaámbwa wa Múungu*

<sup>29</sup> Nyeéncha eémo, Yohana yaámubona Yeézu naayiza hali weényini. Yaábagaambila abaantu áabo bakaba baliho aho aáti, “Muléebe, ogwo niwe Omutaámbwa\* wa Múungu, óogwo alikwiihaho ebiheno bya abaantu bóona abe éensi ezi!

<sup>30</sup> Ogu niwe óogwo naábagaambiile nka nikwo, ‘Naayiza kwiiza omuuntu oómo enyuma yaanze,

---

**1:23 1:23** Osome Isaya 40:3. ‡ **1:24 1:24 Abafarisayo:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.* § **1:27 1:27 Kumusumuululila enkóba ze enkeeto zoómwe:** Omu bilo éebyo, emilimo yo kukomoolola enkóba ze enkeeto za abazenyi kubona amagulu gáabo kwóozwa na méenzi, ekaba ekolwa na abahálila bi ífo bwooli. \* **1:29 1:29 Omutaámbwa:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.* **1:29 1:29** Osome Okuluga 12:21-28.

óogwo ali mukúlu kusaaga ínye, habwo kuba akaba abáho obuchilo ínye ncháali ntakazéelwe.’

<sup>31</sup> No óobu neenye nkaba ntakumusoom-bookelwa nka nikwo noóha, náho nkeeza kubatiza abaantu aha méenzi kuba abone kumanyiswa omu baantu ba Iziraeli.”

<sup>32</sup> Niho Yohana akabaátulila áago akaba abwéene, naagaámba aáti, “Naágubona Omwooyo nigumuhanaántukila kuluga omu igulu nke echiiiba nágwo gwéeza gwaátuungama ha lugulu ya weényini.

<sup>33</sup> No óobu neenye nkaba ntakumusoom-bookelwa nka nikwo noóha, náho Múungu óogwo akaansiíndika kubatiza akaba angaambíile nka nikwo, ‘Omuuntu óogwo olibona nka nikwo Omwooyo gwaanze nigumuhanaántukila aha lugulu yoómwe no kusigala náwe, ogwo niwe óogwo alaabatiza abaantu ha Mwooyo Mutakatífu.’”

<sup>34</sup> Aho Yohana yaámuzila aáti, “Neenye naábona ago góona, na niimmusiinza óobu nka nikwo, ogwo niwe Mutábani wa Múungu.”†

*Yeézu naatóoza abaheémba boómwe bo kubaanza*

<sup>35</sup> Nyeéncha eémo, Yohana akaba ayemeeliile ahonyini, hamo na bábili omu baheémba boómwe.

<sup>36</sup> Mála yaámubona Yeézu naahiingula héehi nábo. Niho yaábagaambila abaheémba boómwe aáti, “Muléebe, ogwo niwe Omutaámbwa wa Múungu!”

---

† **1:34 1:34 Mutábani wa Múungu:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.*

37 Obuchilo abaheémba abo bábili baáhuliile ago magaambo, baámukulaatíla Yeézu.

38 Yeézu yeéchebuka, yaábona abaheémba abo nibamukulaatíla. Yaábabúuza aáti, “Ngási, nimweénda chiíha?” Boónyini baámusubiza báti, “Íwe Rabi, otuula nkáhi?” Ensoonga ye echigaambo “Rabi” no “Omweégesa.”

39 Yeézu yaábasubiza aáti, “Mwiíze, muhaléebe.” Niho baámukulaatíla, baázeenda baáhabóna áaho akaba atuula. Obuchilo baáhekile aho, zikaba zili esáaha ikúmi zo olweébazo, baásiiba hamo náze echo chilo.

40 Oómo omu baheémba abo bábili áabo bahuliile amagaambo ga Yohana no kumukulaatíla Yeézu, akaba naayétwa Andrea, mudugu wa Simoni Peétero éenda émo.

41 Ahonyini azeénda kumuloondela Simoni, mweene wáabo. Obuchilo yaamubwéene, yaámugaambila aáti, “Twaámubona Masihi,” ensoonga yaáho ni “Kristu.”

42 Niho Andrea yaámutwáala Simoni ahali Yeézu. Yeézu yaámuléeba Simoni, yaámugaambila aáti, “Íwe oli Simoni, mutábani wa Yohana. Náho kubaandiza óobu, izíina lyaawe olaáyétwa Kefa.” Izíina elyo omu Chiyunani ni Peétero, ensoonga yaályo no “Oluchili.”

### *Yeézu naatóoza abaheémba abáandi bábili*

43 Nyeéncha émo, Yeézu yaálamula nka nikwo azeénde omu nsi ya Galiláaya. Mbwéenu amusaánga Filipo, yaámugaambila aáti, “Íiza, onkulaatile.”

<sup>44</sup> Filipo akaba ali omuuntu kuluga omu muzihwa gwa Betisaida, óomwo Andrea na Peétero nábo bakaba nibatuúla.

<sup>45</sup> Mbwéenu, Filipo yaámusaanga Natanaeli, yaámugaambila aáti, “Twaámubona omuuntu óogwo Musa akaandika empola zoómwe omu echitabu che ebilangilo, káandi óogwo ababáasi nábo bakaandika empola zoómwe. Izíina lyoómwe ni Yeézu omunya Nazaréeti, mutábani wa Yozéfu.”

<sup>46</sup> Náho Natanaeli yaámubúuza Filipo aáti, “Ngási echiintu echili chizima chikaáhichaho chita kuluga omu iboma lya Nazaréeti?” Filipo náwe yaámugalulila aáti, “Íiza, oléebe.”

<sup>47</sup> Mbwéenu Yeézu yaámubona Natanaeli naamwiizáho, yaágaamba empoláze aáti, “Léeba, ogu muuntu no Omuiziraeli wa amazima, atéena enteba yoóna yóona omuli weényini.”

<sup>48</sup> Natanaeli yaámubúuza Yeézu aáti, “Bitanoomanya?” Yeézu yaámugalulila aáti, “No óobu obuchilo Filipo achaali atakakweésile, íinye nkakubona oyikeele ahaansi yo omuti gwo omutini.”

<sup>49</sup> Natanaeli yaámugalulila aáti, “Mweégesa, íwe oli Mutábani wa Múungu! Íwe níwe Omukáma wa Abaiziraeli!”

<sup>50</sup> Yeézu yaámubúuza aáti, “Ngási, nooyikiliza habwo kuba naákugaambila nka nikwo nkakubona obuchilo obwo oyikeele ahaansi yo omutini? Olaábona amagaambo agáandi amakúlu agasaagile aga!”

<sup>51</sup> Niho yaámugaambila aáti, “Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, mulaábona igulu



nilichiinguka, na mulaábona bamaléeka ba Múungu nibahanama no kutúuka hali ínye Mutábani wo Omuuntu.”‡

## 2

*Amazenyi go obweenga omu muzihwa gwa Kána*

<sup>1</sup> Kábyaabeele byaáhiíngwiile ebilo bibili, hakaba heena amazenyi go obweenga omu muzihwa gwa Kána, omu nsi ya Galiláaya. Ahali obwo bweenga, nyina Yeézu náwe akaba aliho.

<sup>2</sup> Yeézu na abaheémbe boómwe nábo bakaba balalikilwe ahali obwo bweenga.

<sup>3</sup> Obuchilo abazenyi bakaba baánywiile evíini\* yóona, nyina Yeézu yaámugaambila aáti, “Baáhwéelwa evíini.”†

<sup>4</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Máaha, ha bwaáchi noongaambila oótyo? Omwáanya gwo kukola emilimo yaanze gucháali kuhika.”

<sup>5</sup> Niho nyina yaábagaambila abahálila aáti, “Choóna chóona éecho alaabalagila, muchikole.”

<sup>6</sup> Mbwéenu, zikaba ziliho ensúha mukáaga za améenzi éezo zikakoleswa amabáale. Abayahudi bakaba bazitamo améenzi habwo kweéyeza kwiingana no obuteéka bwáabo. Buli nsúha ekaba neeyizula nke endeengo ya amadebe ataanu nali mukáaga.

---

‡ **1:51 1:51 Mutábani wo Omuuntu:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.*

\* **2:3 2:3 Evíini:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.* † **2:3 2:3 Baáhwéelwa evíini:** Omu bilo éebyo, ekaba eli ensóni bwooli aha beenga kulebesa evíini amazenyi gatakahwéele.

<sup>7</sup> Niho Yeézu yaábagaambila abahálila aáti, “Mwizuze améenzi omu nsúha ezo.” Nábo baáziizuza kuhicha aha lugulu.

<sup>8</sup> Niho, Yeézu yaábalagila aáti, “Mbwéenu, mutáhe améenzi ago, muze kumuha mukúlu wa amazenyi.” Nábo baákola bátyo.

<sup>9</sup> Mukúlu wa amazenyi yaáloza améenzi ago, áago gakaba gaáhiindukile kuba evíini. Talasoombookilwe áaho ekaluga ezo víini, náho abahálila áabo abatahile améenzi omu nsúha ezo bakamanya. Niho ogwo mukúlu wa amazenyi yaámweeta chisweéla.

<sup>10</sup> Obuchilo yeezile, mukúlu wa amazenyi yaámugaambila aáti, “Buli akola amazenyi ataándika kubaha abazenyi evíini éezo eli nduunzi. Niho, obuchilo abo bazenyi kábalaaba baánywiile no kuhikwa, niho eloonzwa evíini éezo eloongolweele. Náho íwe waáléeta evíini éezo eli nduunzi aha muhélo.”

<sup>11</sup> Yeézu akakola oluméenke óolu lwa mbele omu muzihwa gwa Kána omu nsi ya Galiláaya. Habwo oluméenke olwo akoóleka ikuzo lyoómwe, na abaheémbe boómwe baámwiikiliza.

<sup>12</sup> Obuchilo amazenyi go obweenga gaáhwéele, Yeézu yaágolomoka kuzeenda omu muzihwa gwa Kaperinaumu hamo na nyina, abalumuna abo obukwaáta na abaheémbe boómwe. Beékala okwo ebilo bíche.

*Yeézu naabiínga abasúluza kuluga omu nzu ya Múungu*

*(Matayo 21:12-13; Mariko 11:15-17; Luka 19:45-46)*

13 Obuchilo echilo chikúlu cha Abayahudi éecho echilikwéetwa Paásika‡ chikaba cheliliize, Yeézu yaáhanama kuzeenda Yeruzaléemu.

14 Mbwéenu, obuchilo yaáhikile, yaátaaha omu lubúga lwe éenzu ya Múungu, yaásaanga omwo abaantu nibaguza ente, entaama ne ebiiba, na abáandi bakaba beékeele omu meéza záabo nibahiínga empilya zo kukoza omu nzu ya Múungu.§

15 Obuchilo Yeézu akabona ago, yaáyogosa omusumi gwe enkóba, yaábiinga bóona abaabeele nibaguza omu lubúga lwe éenzu ya Múungu, hamo ne entaama ne ente. Káandi, yaázuumika emeéza za abo abalikuhiinga empilya, no okuzi-fuka empilya záabo.

16 Niho yaábagaambila abaabeele nibaguza ebi-iba aáti, “Mubiíheho ebiintu éebi aha! Mu-taákuzikola ezi nzu ya Táata kuba igulizo!”

17 Obuchilo abaheémba boómwe bahuliile ago, beézuka amagaambo áago gaandikilwe omu Maandiko Matakatíifu gáti, “Engoonzi zaanze habwe éenzu yaawe zaáyaka omuunda yaanze na niziinsiingaálícha ínye.”

18 Obuchilo abatégeki ba Abayahudi baab-weene áago Yeézu yaákozile, baámubúuza báti, “Nookola luméenke chi kutwoóleka nka nikwo oyina amagala go kukola amagaambo ago?”

19 Yeézu yaábagalulila aáti, “Muzikaambagule éenzu ya Múungu ezi, neenye niinzombéka omu

---

‡ 2:13 2:13 **Paásika:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obu-soomboozi habwa Amagaambo Agagumile.* § 2:14 2:14 **Éenzu ya Múungu:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.* 2:17 2:17 Osome Enzina 69:9.

bilo bísatu.”

<sup>20</sup> Niho baámusubiza báti, “Éenzu ya Múungu ezi ekoómbekwa aha myáaka makúmi aána na mukáaga! Bita íwe noohichaho oóta kuzoómbeka omu bilo bísatu byoónka?”

<sup>21</sup> Náho Yeézu akaba atakuhooyela habwe éenzu ya Múungu yoónyini, náho akaba naa-hooyela habwo omubili gwoómwe.

<sup>22</sup> Ahaakulaatiile, obuchilo óobwo Yeézu yaázookile kuluga omu bafwiile, abaheémba boómwe bakeezuka amagaambo áago akagaamba. Habwo omuháanda ogwo, beekiliza Amaandiko Matakatíifu, na amagaambo áago Yeézu akagaamba.

*Yeézu naasoombookelwa áago agali  
omu miganya ya abaantu bóona*

<sup>23</sup> Obuchilo Yeézu akaba ali Yeruzaléemu aha chilo chikúlu cha Paásika, abaantu béenzi bakamwiikiliza, habwo kuba bakaleeba eméeneko éezo akaba akola.

<sup>24</sup> Náho Yeézu talabesigile, habwo kuba akaba-soombookelwa bóona.

<sup>25</sup> Taleénzile omuuntu weéna wéena kumu-soomboolela habwa abo baantu, habwo kuba akasoombookelwa kuzima góona áago gali omu muganya gwa buli muuntu.

### 3

*Nikodemo naamuyeelela Yeézu*

<sup>1</sup> Akaba aliho omweébeembezi oómo wa Abayahudi we embága ya Abafarisayo, izíina lyoómwe Nikodemo.

<sup>2</sup> Chilo chimo omu chilo, akazeenda hali Yeézu, yaámugaambila aáti, “Mweégesa, nitusoomboókelwa nka nikwo íwe oli omweégesa óogwo osiindikilwe na Múungu, habwo kuba táliho omuuntu óogwo ayaakuhicha kukola emanyiso éezo olikukola íwe hanu, kayaakuba Múungu atali hamo náze.”

<sup>3</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Mazima butúnu niinkugaambila nkokwo, táliho omuuntu óogwo ayaakuhicha kutaahamo omu bukáma bwa Múungu\* kaálaaba atazeélwe entúlo ya kábili.”

<sup>4</sup> Nikodemo yaámubúuza Yeézu aáti, “Ngási! Omuuntu yaakaáhichaho aáta kuzáalwa káandi entúlo ya kábili kunu yaákuzile yaábeele omunyaampala? Kuba, yaakaáhicha kusubamo omuunda ya nyina abone kuzaalwa káandi?”

<sup>5</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Mazima butúnu niinkugaambila nka nikwo, táliho omuuntu óogwo yaakuhicha kutaahamo omu bukáma bwa Múungu kaálikuba atakazéelwe kwa améenzi no kwo Omwooyo.

<sup>6</sup> Omuuntu azaalwa na abazéele boómwe kwo omubili, náho Omwooyo gwa Múungu guzaala omuuntu aha mwooyo.

<sup>7</sup> Otaákusobelwa aha kuba naákugaambila nka nikwo, ‘Ni lwaampaka muzaálwe entúlo ya kábili.’

<sup>8</sup> Omwooyo Mutakatíifu naasusana omuyaga óogwo ogulikuhéemba kwoólekela áaho gulikweenda. Okaáhicha kuhulila okuhéemba kwaágwo, náho okabula kumanya áaho

---

\* **3:3 3:3 Obukáma bwa Múungu:** Habwo obusoombooji bwooli osome *Obusoombooji habwa Amagaambo Agagumile.* **3:3 3:3**  
Osome Yohana 1:13.

gulikulugiilila no okwo áaho gulikuzeenda. Nikwo bili aha muuntu óogwo ayaazéelwe no Mwooyo.”

<sup>9</sup> Nikodemo yaámubúuza Yeézu aáti, “Ngási, aga magaambo nigahichaho gáta kukolwa?”

<sup>10</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Ngási íwe oli omweégesa óogwo olukukuzibwa bwooli omu nsi ya Iziraeli na tokugasoombookelwa amagaambo aga?”

<sup>11</sup> Mazima butúnu niinkugaambila nka nikwo, íchwe tugaamba áago tulikumanya, no kusiinza áago tubweéne. Náho ímwe timukwiikiliza okusiinza kwéetu.

<sup>12</sup> Mbasoombooliile empola za amagaambo áago agalikukolwa omuli ezi nsi, náho ímwe mukabula kuunyikiliza. Óobu nimuhichaho muta kuunyikiliza kaándaabasoomboolela empola za amagaambo áago agalikukolwa omu igulu?

<sup>13</sup> Tábahó omuuntu óogwo alahikize kusutuka kuza omu igulu, náho ínye nyeénka Mutábani wo Omuuntu, óogwo naáhanaantukile kuluga omu igulu.

<sup>14</sup> “Obuchilo Abaiziraeli bakaba bali omu nsi yo obwoóma, Musa akakola echisusano che enzóka ye esaba no kuzihanamika aha muti babone kuchila. Bityo nyini neenye Mutábani wo Omuuntu ni lwaampaka kuhanamikwa, <sup>15</sup> kuba buli muuntu óogwo alikwiikiliza abone kuba no obulami bwo obucha no obuchiile.”

<sup>16</sup> Ensoonga Múungu akabéenda bwooli abaantu bóona be éensi ezi. Niyo entaahililo akamusohoza Omutábani nyakámo kwiiiza omu

nsi ezi, kuba buli muuntu óogwo alikumwiikiliza atasiingaálíka, náho aábe no obulami bwo obucha no obuchiile.

<sup>17</sup> Múungu talamusiindikile Omutábani omu nsi ezi abone kuchwaáziika abaantu, náho abachuúngule kulabila hali weényini.

<sup>18</sup> Múungu tachwaaziika omuuntu óogwo alikumwiikiliza Omutábani. Náho omuuntu óogwo atakumwiikiliza, yaáchwaaziikilwe habwo kuba takamwiikilize Omutábani nyakámo wa Múungu.

<sup>19</sup> No omuchwaáziiko nigwo ogu nka nikwo, Mutábani wa Múungu aleesile omwaanga omu nsi óomu, náho abaantu beenzile kuba omu nsiimbaazi kuchila kuba omu mwaanga, habwo kuba ebikolwa byáabo ni bíbi.

<sup>20</sup> Buli muuntu weena óogwo akola ebikolwa bíbi, weényini agutamwa ogu mwaanga. Tayeénda kwíiza omuli ogu mwaanga, kuba ebikolwa byoómwe bíbi biteéza kumanywa.

<sup>21</sup> Náho abaantu bóona áabo abakola ebikolwa bya amazima, boónyini nibaloondela kuba omuli ogwo mwaanga, kuba esoombóoke nka nikwo niwe Múungu óogwo alikubaha obuhicha bwo kugakola.

### *Yohana Omubatiza naamwaatula Yeézu*

<sup>22</sup> Mbweenu, kábyaahiingwiile ebyo, Yeézu na abaheémba boómwe baásohola omu muzihwa baázeenda omu nsi ya Yudea. Yeékala hamo nábo ha mwáanya bunaanka, yaaba naabatiza abaantu.

<sup>23</sup> Yohana náwe akaba abatiza abaantu omu byaalo bya Ainoni, héehi no omugoongo gwa

Salimu. Gakaba galiyo améenzi agali méenzi okwo, na abaantu bakaba bazeenda hali Yohana náwe akaba naababatiza.

<sup>24</sup> Aha buchilo obwo, Yohana akaba atakak-waásilwe no kutéebwa omu ibóhelo.

<sup>25</sup> Chilo chimo, omu baheémba ba Yohana bakazogootana no Omuyahudi oómo habwe empola zo obuteéka bwo kweéyeza.

<sup>26</sup> Niho baázeenda ahali Yohana, baámugaambila báti, “Mweégesa, nooyizuka omuuntu óogwo akaba ali hamo neewe okwo aha mulaambo gwo omunóna gwa Yorodáani no óogwo okaatula empola zoómwe? Óobu weényini náwe naabatiza, na abaantu bóona nibazeénda hali weényini!”

<sup>27</sup> Yohana yaábagalulila aáti, “Omuuntu tiyaákuhicha kubonesa echiintu choóna chóona, kayaakuba ataheélwe na Múungu.

<sup>28</sup> Ímwe nyini ni baalusínza baanze nkokwo naágaambile nka nikwo, ‘Ínye tíndi Masihi, náho Múungu akaansiíndika mbone kumweébeembelela weényini Masihi.’

<sup>29</sup> Chisweélwa ayeendelwa kuzeenda owa chisweéla. Ínye ndi nka munywáani wa chisweéla, nnyimeeliile olubazu lwoómwe na niinulilwa kaandikuhulila iláka lyoómwe chisweéla naahóoya. Mazima nikwo amanulilwa gaanze gaáhikiilizibwa.

<sup>30</sup> Ni lwaampaka Yeézu agume kuba mukúlu bwooli, náho ínye kúba muto.”

*Empola zo óogwo alugile omu igulu*



<sup>31</sup> Weényini óogwo ayizile kuluga omu igulu, ali olugulu ya bóona. Weéna wéena óogwo alikuluga omu nsi, naagaámbe amagaambo go omu nsi ezi. Náho óogwo alugile omu igulu, ali olugulu ya bóona.

<sup>32</sup> Weényini ayatula áago yaabwéene no kugahulila, náho táliho omuuntu óogwo alikwiikiliza okusiinza kwoómwe.

<sup>33</sup> Omuuntu weéna wéena óogwo alikwiikiliza okusiinza kwoómwe, naásuúmba nka nikwo Múungu no owa amazima.

<sup>34</sup> Óogwo akasiindikwa na Múungu agaámbe amagaambo ga Múungu, na ha kuba Múungu amuha Omwooyo Mutakatíifu atéena kumuteelaho endeengo.

<sup>35</sup> Isíichwe Múungu azila engoonzi aha Mutábani, káandi amuheéle obuzizi bwa byóona.

<sup>36</sup> Omuuntu óogwo alikumwiikiliza Mutábani wa Múungu, ogwo ayina obulami bwo obucha no obuchiile. Náho omuuntu óogwo alikumwáanga Mutábani wa Múungu, ogwo taliba no obulami bwo obucha no obuchiile, náho echihulumuko cha Múungu chilyaáguma kumubaho.

## 4

### *Yeézu naahóoya no omukázi omunya Samaria*

<sup>1</sup> Mbwéenu, Yeézu yaáhulila nka nikwo Abafarisayo baásoombookiilwe nka nikwo, naabatiza no kubonesa abaheémbe béenzi kusaaga Yohana.

<sup>2</sup> No óobu bityo, amazima ni nka nikwo, Yeézu weényini talabatiize, náho abaheémbe boómwe nibo abaabeele nibabatiza.

<sup>3</sup> Mbwéenu, Yeézu káyaahuliize aátyo, yaalugáho omu nsi ya Yudea, yaásuba omu nsi ya Galiláaya.

<sup>4</sup> Obuchilo akaba naazeénda okwo Galiláaya, ekaba eli lwaampaka ahiingule Samaria.

<sup>5</sup> Mbwéenu, baáhika omu muzihwa gúmo gwa Samaria óogwo gukaba nigweétwa Sikari. Omuzihwa ogwo, gukaba guli héehi no musili óogwo Yakobo akaha obuhuunguzi mutábani Yozéfu.

<sup>6</sup> Aho niho likaba lili iziba lya Yakobo. Náwe Yeézu aba yeékala aho aha mpelo ye elyo iziba abone kuhuúmula, kuba akaba ayina obulemwa habwo oluzeendo. Ekaba lili iháangwe lya nke esáaha mukáaga zíti.

<sup>7</sup> Mala, omukázi oómo omu Samaria yaáhika aho ahi iziba kutáha améenzi. Yeézu yaámugaambila aáti, “Niinsaba, oómpe améenzi mbone kunywa.”

<sup>8</sup> Ogwo mwáanya, abaheémba boómwe Yeézu bakaba baázeenzile omu muzihwa kuza kugula ebyookulya.

<sup>9</sup> Mbwéenu, ogwo Omusamariakazi aba yaámugalulila aáti, “Íwe oli Omuyahudi, neenye ndi Omusamariakazi. Ngási noohichaho oóta íwe kuúnsaba ínye nkúhe améenzi?” Akagaamba aátyo, habwo kuba Abayahudi bakaba batakobana na Abasamaria.\*

<sup>10</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Káwaakubeele waásoombookiilwe engabilano éezo Múungu alikweenda kukúha, mala káandi okahicha

---

4:5 4:5 Osome Okubaanza 48:21-22. \* 4:9 4:9 **Abayahudi bakaba batakobana na Abasamaria:** Na habwo kuba bakaba bamanya nka nikwo Abasamaria ti baantu ba Múungu.

kusoombookelwa nkokwo noóha óogwo alikukuseega améenzi, waakubeele waánsabile, neenye naakaákuhéele améenzi áago agatuha obulami.”

<sup>11</sup> Omukázi ogwo yaámugalulila Yeézu aáti, “Mukáma, íwe toyina no óobu echitahiso, mále káandi eli iziba ni lila, noogataábuuza nkáhi ago méenzi agatuha obulami?”

<sup>12</sup> Isíichwe enkúlu Yakobo weényini niwe akatuha eli iziba, na weényini nyini akaba anywa aga méenzi gaályo hamo na abáana boómwe ne ebituungaánwa byoómwe. Óobu ngási íwe, nooyebona nka nikwo íwe oli mukúlu bwooli kusaaga weényini?”

<sup>13</sup> Niho Yeézu yaámugalulila aáti, “Buli oómo óogwo alikunywa aga méenzi aga agalikuluga omuli eli iziba, naahulila iliho káandi na káandi.

<sup>14</sup> Náho omuuntu óogwo alaanywa améenzi áago ndaamuha ínye, talihulila iliho káandi obucha no obuchiile. Habwo kuba améenzi áago ndaamuha, nigahiinduka kuba nke enzwéelo za améenzi ezili omuli weényini, nayo elyáaba neézwa ha kumuha obulami bwo obucha no obuchiile.”

<sup>15</sup> Niho ogwo mukázi aba yaámugaambila Yeézu aáti, “Mukáma, oómpe ago méenzi, neenye ntalihulila iliho, na káandi ntálíza aha káandi kwiiza kutáha aga méenzi omuli eli iziba.”

<sup>16</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Zeénda omwéete bálo, oyize náze aha.”

<sup>17</sup> Ogwo mukázi amugalulila aáti, “Ínye tiinyina ibáanye.” Yeézu náwe yaámusubiza aáti,

“Waágaamba amazima nka nikwo íwe toyina bálo,

<sup>18</sup> habwo kuba waámazile kwiikala na abaséeza bataanu, no ogwo muséeza óogwo olikwiikala náze óobu, ti bálo. Aho waágaamba amazima.”

<sup>19</sup> Ogwo mukázi yaámugalulila Yeézu aáti, “Mukáma, niimbóna nka nikwo íwe oli omubáasi.

<sup>20</sup> Besiichwe enkúlu bakaba nibamulámya Múngu omuli eli ibaanga lya Gerizimu, náho ímwe Abayahudi nimugaámba ni lwaampaka tuzeénde kumulámya Múngu omuli Yeruzaléemu.”

<sup>21</sup> Yeézu yaámugalulila ogwo Omusamariakazi aáti, “Onyikilize, obuchilo nibwiíza óobwo mulibulwa kumulamya Isíimwe omuli eli ibaanga nali okwo omuli Yeruzaléemu.

<sup>22</sup> Ímwe Abasamaria nimumulamya óogwo mutakumusoombookelwa. Náho íichwe Abayahudi nitumulamya óogwo tulikusoombookelwa, habwo kuba obuchuúnguzi bwa abaantu bóona nibwiíza kulabila aha Bayahudi.

<sup>23</sup> Náho obuchilo nibwiíza, mále bwaáhkile, óobwo abaantu áabo abalikweenda kumulámya Isíichwe Múngu aha mazima, balaámulamya aha Mwooyo na amazima. Ha bwéecho Isíichwe Múngu naaloondela abaantu nka abo babone kumulamya.

<sup>24</sup> Múngu no Omwooyo. Abaantu áabo abalikumulámya, ni lwaampaka babe nibamulámya aha Mwooyo na aha mazima.”

25 Ogwo mukázi yaámugaambila Yeézu aáti, “Niinsoomboókelwa nka nikwo Masihi naayiza, óogwo alikwéetwa Kristu. Mala niinsoomboókelwa nka nikwo, obuchilo óobwo aleéza, alaátusoomboolela buli chiintu.”

26 Niho Yeézu yaámugalulila aáti, “Íinye, óogwo alikuhooya neewe níinye Masihi.”

27 Mala, obuchilo obwo nyini, abaheémba boómwe nábo baba baásuba. Baásobelwa bwooli kusaanga Yeézu naahóoya no omukázi.<sup>†</sup> Náho talabeeleho no óobu oómo ayaábuúlize aáti, “Nooyeénda chíiha hali weényini?” nali aáti, “Ha bwaáchi noohóoya no omukázi?”

28 Niho, ogwo mukázi aba yaásigaho aho ensúha yoómwe ya améenzi, aba yaátayo kuzeenda omu muzihwa. Kayaahikileyo okwo, yaágaambila abaantu nka nikwo,

29 “Tuzeénde, muze kumubona omuuntu óogwo ayaángaambila amagaambo góona áago ndakozile! Ngási, tibyaakuba nka nikwo ogwo niwe Masihi?”

30 Obuchilo abaantu bahuliile ago, baásohola kuluga omuli ogwo muzihwa, baamuzaho Yeézu.

31 Obuchilo abaantu abo bakaba batakahikile hali Yeézu, abaheémba boómwe bakaba nibamutoozela Yeézu báti, “Mweégesa, noólye echookulya.”

32 Náho weényini yaábagalulila aáti, “Íinye nnyina echookulya éecho mutakusoombookelwa íimwe.”

---

<sup>†</sup> 4:27 4:27 **Baásobelwa bwooli kusaanga Yeézu naahóoya no omukázi:** Abeégesa ba Abayahudi bakaba batahóoya na abakázi obuchilo bali boónyini boónka, muno muno na abakázi abazenyi.

33 Niho abaheémba boómwe kutaándika kweébua bati, “Ngási, heena omuuntu óogwo yaámuléetela ebyookulya?”

34 Yeézu yaábagalulila aati, “Ehookulya chaanze no kukola áago alikweenda óogwo akaansiíndika, no kuguhikiiliza omulimo gwoómwe.

35 Ímwe mumanyiile kugaamba nka nikwo, ‘Haásigeele améezi aana goónka kuhika obuchilo bwi igesa.’ Náho ínye niimbagaambila nka nikwo, muléebe amasaambo óokwo gali, gaáyelize ebyookulya, nágo galiindiliile kwoónka kugeswa.

36 Omugesi naabonesa empeéla yoómwe, no okusuumbya ebigesizwe habwo obulami bwo obucha no obuchiile. Bityo, omubíbi no omugesi, bóona nibabona kunulilwa hamo.

37 Ha bwéecho gubaho omugani ogwa amazima ogugaamba nka nikwo, ‘Omuuntu oómo abiba, no oóndi agesa.’

38 Ínye nkabasiíndika ímwe mubóne kugesá áago mutalayagalaliile. Abaantu abáandi bakaágalala ha kukola emilimo yóona, neemwe nimubonesa omugaso gwe emilimo yáabo.”

39 Mbwéenu, Abasamaria béenzi omu muzihwa ogwo, baámwiíkiliza Yeézu, habwo kuba bakahulila obuumbona bwo ogwo mukázi bati, “Omuuntu ogwo yaángaambila amagaambo góona áago ndakozile.”

40 Niho Abasamaria baáhika áaho akaba aáli Yeézu, baámutoózela bwooli ayikále hamo nábo. Niho yeékala omuli ogwo muzihwa ebilo bibili.

41 Abaantu béenzi bwooli baámwiíkiliza Yeézu habwe empola éezo akaba naabagaambila.

42 Baámugaambila ogwo mukázi bati, “Echo

kubaanza twaámwiikiliza ogu muuntu, habwa áago waátugaambila íwe. Náho óobu íchwe nyini nitumwiikiliza habwo kuba twaámuhulila áago alikugaamba. Óobu nitusoomboókelwa butúnu nka nikwo, ogu muuntu mazima niwe Omuchuúnguzi we éensi.”

*Okwiikiliza kwo omweébeembezi wa abal-waanila ngoma*

*(Matayo 8:5-13; Luka 7:1-10)*

<sup>43</sup> Kábyaabele byaáhiíngwiile ebilo bibili, Yeézu aba yaalugáyo okwo, yaazila oluzeendo kuza omu nsi ya Galiláaya.

<sup>44</sup> Yeézu akaba agaambile aáti, “Omubáasi tahaabwa ikuzo na abaantu bo omu muzihwa gwo owaabo.”

<sup>45</sup> Obuchilo yaahikileyo okwo Galiláaya Aba-galiláaya béenzi baámunyegeza, habwo kuba boónyini nábo bakaba baliyo okwo omu mazenyi ga Paásika na bakaba baabweene góona áago Yeézu akakola okwo Yerusaléemu omu buchilo bwa ago mazenyi.

<sup>46</sup> Yeézu yaázeenda káandi omu muzihwa gwa Kána yo okwo Galiláaya, áaho yaáhiindwiile améenzi kuba evíini. Mbweenu, akaba aliho omutwaáliliza oómo we chikáma kuluga omu muzihwa gwa Kaperinaumu. Ogwo mutwaáliliza akaba ayina omutábani omúka yoómwe, ogwo mutábani akaba ali omulwéele.

<sup>47</sup> Mbweenu ogwo mutwaáliliza káyaahuliize nka nikwo Yeézu yaásuble kuluga Yudea ali Galiláaya. Yaázeenda hali Yeézu no kumuneémbelela nka

nikwo azeénde Kaperinaumu, abone kuza kumuchiza omutábani, habwo kuba akaba ali omulwéele ali aha chihalala.

<sup>48</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Íimwe, kamulikubula kubona emanyiso na amahano, buzima timukwiikiliza!”

<sup>49</sup> Ogwo mutwaáliliza yaámugalulila Yeézu aáti, “Mukáma, niinkusába, tuzeénde ha mutábani waanze, achaali atákafwíile.”

<sup>50</sup> Náho Yeézu yaámugalulila aáti, “Zeénda, mutábani waawe yaáchizile.” Ogwo mutwaáliliza aba yaágeékiliza ago magaambo ga Yeézu áago akamugaambila, yaalugáho, aba yaatáyo.

<sup>51</sup> Nyeéncha eémo, obuchilo akaba achaali achili omu muháanda achaágolomoka kutaaha, aba yaábugana na abazáana boómwe, nábo baba baámusoomboolela nka nikwo, mutábani woómwe yaáchizile.

<sup>52</sup> Niho náwe aba yaábabúuza ako kaziingo áako yabaandiizémo kweéhulila enziingo zoómwe. Nábo baámusubiza báti, “Omuswíiza gumulekuliile kubaandiza nyeénchilo, esáaha musaanzu omu iháangwe.”

<sup>53</sup> Mbwéenu, iíse wo ogwo musígazi aba yaásoombookelwa nka nikwo, yaáchila kubaandiza áako kaziingo nyini áako Yeézu akagaamba aáti, “Mutábani waawe yaáchizile.” Áaho ogwo mutwaáliliza hamo na abaantu bóona bo omúka yoómwe, baba baámwiikiliza Yeézu.

<sup>54</sup> Óolu lukaba luli oluméenke lwa kábili óolwo Yeézu akakola omu nsi ya Galiláaya, obuchilo yaabele yaásubile kuluga omu nsi ya Yudea.



## 5

*Yeézu naachíza enziíngami*

<sup>1</sup> Kágaabeele ago gaáhwéele, Yeézu yaázeenda Yeruzaléemu omu mazenyi ga Abayahudi.

<sup>2</sup> Okwo omuli Yeruzaléemu, hakaba heenamo iléembo liháango éelyo likaba nilyeétwa, “Iléembo lye Entaama.”\* Héehi ne elyo iléembo, hakaba heena iláambo, elyo iláambo likaba lyéetwa omu izíina lyo olulími lwe Echihebrania, liti, Beetizata. Iláambo elyo likaba lizoongolokilwe na amakulato ataanu áago gakaba geena enyomyo.

<sup>3</sup> Omuli ago makulato, bakaba balyaamamo abalwéele béenzi, nka abahume, enziíngami, na áabo abalageele. [Bakaba baliindiliile améenzi gabulaangulwe,

<sup>4</sup> ha kuba hakaba haazila omwáanya óogwo maléeka† wa Múungu akaba atúuka, aza omuli elyo iláambo no kugabulaangula améenzi. Omulwéele óogwo akaba aba owo kubaanza ha kuzamo omu méenzi kagalikuba gaábulaangwiilwe, ogwo mulwéele akaba achila endwáala yoóna yóona éezo akaba ayina.]

---

\* **5:2 5:2** Omu muzihwa gwa Yeruzaléemu lukaba lulimo olugo olwoombekesizwe amabáale, lukaba luzoongolokile omuzihwa gwóona. Óolwo lugo lukaba lwiina amaléembo méenzi. Buli iléembo likaba liina izíina lyaályo. Iléembo límo lyaáho likaba nilyeétwa “Iléembo lye Entaama” habwo kuba likaba lili héehi ni igulizo éelyo bakaba nibagulizaho entaama ne ebituungaánwa ebiindi. Osome Nehemia 3:1; 12:39. † **5:4 5:4 Maléeka:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.*

<sup>5</sup> Omuli abo nyini, akaba alimo omuuntu oómo óogwo ayaabeele ali omulwéele aha mwáanya gwe emyáaka makúmi asatu na munáana.

<sup>6</sup> Niho Yeézu kumubona ogwo muuntu alyaamile aho. Yaaba yaásoombookelwa nka nikwo yaalalweele omwáanya mula, yaámubúuza, “Ngási, nooyeénda kuchila?”

<sup>7</sup> Ogwo mulwéele yaámugalulila Yeézu aáti, “Mukáma, íinye tiinyina omuuntu wo kuúnzuna kutaahámo omu iláambo obuchilo améenzi nigabulaángulwa. Buli kiindikweenda kutaahamo, omuuntu oóndi naayaanguha kuunyibeembela kuzamo.”

<sup>8</sup> Niho Yeézu aba yaámugaambila aáti, “Yemeelela, yimucha omukeeka gwaawe, olibate.”

<sup>9</sup> Ahonyini, ogwo muuntu aba yaáchila, yeemucha omukeeka gwoómwe, yaábaanza kulibata.

Náho echigaambo echi chikakolwa aha chilo che Endaálikizo.‡

<sup>10</sup> Ha bwéecho, abatégeki ba Abayahudi baámugaambila omuuntu óogwo ayaáchilizwe báti, “Leélo ne echilo che Endaálikizo, ebilangilo byéetu tibikukukuundila kusutula omukeeka gwaawe.”

<sup>11</sup> Náho yaábagalulila aáti, “Omuuntu óogwo ayaánchíza, niwe ayaángaambila nka nikwo, ‘Sutula omukeeka gwaawe, olibate.’ ”

<sup>12</sup> Abo batégeki baámubúuza báti, “Ngási, ogwo muuntu ayaákugaambila kukola oótyo, noóha?”

---

‡ 5:9 5:9 **Endaálikizo:** Habwo obusoomboozi bwooli osome Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.

13 Náho weényini talamusoombookilwe óogwo ayaamuchilize, habwo kuba Yeézu akaba yaámazile kulugáho aho, kuba hakaba heena embága mpaango ya abaantu.

14 Káyaabeele yaámazile ebyo, Yeézu yaáza omu nzu ya Múungu, yaamusaangamo ogwo muuntu ayaáchilizwe náwe, mala aba yaámugaambila aáti, “Huliiliza, óobu waáchila enziingo zaawe. Ota-subila káandi kuhena, oteéza okazila entaambala esagiliize.”

15 Mala, ogwo muuntu aba yaáza aha batégeki ba Abayahudi, yaábagaambila nka nikwo ni Yeézu ayaámuchiza.

16 Niho Abayahudi baábaanza kumwaágalaza Yeézu, habwo kuba akaba yaáchiza omuuntu ha chilo che Endaálikizo.

17 Náho Yeézu yaábagaambila aáti, “Táata naakola emilimo buchiile, neenye niinkola iíntyonyini.”

18 Habwa ago amagaambo, abatégeki ba Abayahudi baayomaho omu kuloondela omuháanda gwo kumwíta Yeézu. Bakaba nibeénda kukola bátyo, ti habwo kuba Yeézu akaba naahenela echilo che Endaálikizo kwoónka, náho habwo kuba akaba naagaamba nka nikwo, Múungu ni líse. Habwo kugaamba aátyo, baábona naayekola nka nikwo ali nko óokwo aáli Múungu.

### *Obutwáale bwa Mutábani wa Múungu*

19 Yeézu yaábagaambila abo batégeki aáti, “Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, Mutábani wa Múungu tiyaákuhicha kukola choóna

chóona habwo obuzizi bwoómwe weényini. Naahicha kukola kwoónka éecho alikubona nichikolwa ne Iíse. Kuba éecho alikukola Iíse, no Omutábani náwe achikola aátyo nyini.

<sup>20</sup> Táata ayina engoonzi no Omutábani, na naamwooleka buli chóona éecho alikukola weényini. Káandi, alaámwooleka amagaambo makúlu kusáaga aga, kuba ímwe mubóne kusobelwa bwooli.

<sup>21</sup> Nko óokwo Táata azóola abáfwiile no kubabonesa obulami, bityo nyini Omutábani náwe ababonesa obulami abaantu áabo alikweenda.

<sup>22</sup> Táata tachwaaziika muuntu, náho aheéle Omutábani obuzizi bwóona bwo kuchwaáziika abaantu.

<sup>23</sup> Habwo ogwo muháanda, abaantu bóona nibamukúza Omutábani nko óokwo balikumukúza Iíse. Omuuntu óogwo atakumukúza Omutábani, ogwo takumukúza Iíse óogwo akamusiíndika.

<sup>24</sup> “Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, omuuntu óogwo alikuhulila amagaambo gaanze, akageékomya no kumwiikiliza Múungu óogwo akaansiíndika, ogwo muuntu ayina obulami bwo obucha no obuchiile. Ogwo muuntu mazima talichwaaziikwa, náho yaáyaambukile kuluga omu lufu no kuza omu bulami bwo obucha no obuchiile.

<sup>25</sup> Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, obuchilo nibwiíza, káandi no obwo buchilo bwaáhikile, nka nikwo abáfwiile balaáhulila iláka Iya Mutábani wa Múungu. Mala abo baantu abaliba nibahulila, balaázila obulami bwo obucha no obuchiile.

<sup>26</sup> Nko óokwo Táata ali entabuko yo obu-

lami bwo bucha no buchiile, nikwo bityo nyini yaámuhiliile Omutábani kuzila entabuko yo obwo bulami.

<sup>27</sup> Káandi, amuheéle Omutábani obuzizi bwo kuchwaáziika abaantu, habwo kuba weényini niwe Mutábani wo Omuuntu.

<sup>28</sup> “Ago magaambo mutaákusobelwa! Niheéza akaziingo áako bóona áabo abáfwiile balaáhulila iláka lya Mutábani wo Omuuntu,

<sup>29</sup> nábo balaázooka no kuluga omu bitúulo. Abaantu abaabeele nibakola ebikolwa bye entúungwa nzima, balaázoolwa no kuháabwa obulami bwo bucha no buchiile, náho abaabeele nibakola ebikolwa byo obuzilwa, balaázoolwa no kuchwaáziikilwa.

<sup>30</sup> Tiháliho chiintu choóna chóona éecho naakuhicha kukola aha buzizi bwaanze ínye. Niinchwaaziika abaantu nko óokwo Táata alikuundagila. Omuchwaáziiko gwaanze no gwa amazima, habwo kuba echifu chaanze tiyo kukola nko óokwo ínye ndikweendaho, náho niinkola nko óokwo alikweendaho Táata ayaansiindikile.”

### *Okusiinza kwa Yeézu*

<sup>31</sup> “Kábilaaba ínye niinyesiínza empola zaanze ínye nyeénka, timwaákuhicha kwiikiliza nka nikwo okusiinza kwaanze no okwa amazima.

<sup>32</sup> Náho aliho oóndi óogwo alikusínza empola zaanze ahali ímwe. Neenye niinsoomboókelwa nka nikwo, áago alikusínza habwi ínye na aga mazima.

<sup>33</sup> Ímwe mukasiindika abaantu ahali Yohana Omubatiza kubonesa empola, náwe akasiinza amazima ha bwaánze.

34 Ínye ti nka nikwo oóti niinyesiga bwooli okusiinza kwa abaantu, náho niimbagaambila ago góona, muhiche kuchuúngulwa.

35 Yohana Omubatiza akaba ali nko olumuli óolwo olulikwáaka no okumulika omu nsiimbaazi, neemwe mukaba muli bweémi ha kugunulilwa ogwo mwaanga ahali ako kaziingo.

36 “Náho ínye nnyina okusiinza kuháango kusaaga okwo okwa Yohana, niyo emilimo éezo Táata akaámpa mbone kuzihikiiliza. Emilimo yaanze neeyoleka nka nikwo, Táata niwe weényini óogwo akaansiíndika.

37 Náwe Táata óogwo akaansiíndika, weényini ansiínza. Ímwe muchaáliga no óobu kuhulila iláka lyoómwe, nali kuzibona ensuso yoómwe nka nikwo eéli.

38 Na ameégeso ge empola zoómwe, tigakwikala omuli ímwe, habwo kuba timukuunyikiliza ínye óogwo nkasiindikwa na Táata kwíiza hali ímwe.

39 Nimukola echífu ha kucheéngelela Amaandiko Matakatífu, habwo kuba nimuteekuza nka nikwo nimuhicha kubonesamo omwo obulami bwo obucha no obuchiile. Náho kási, ago Maandiko nigaansiínza ínye!

40 No óobu bityo, ímwe nimwaánga kwíiza hali ínye, kuba mubonese obulami bwo obucha no obuchiile.

41 “Ínye tiínkutegeza ikuzo kuluga omu baantu.

42 Náho ínye niimbaboomboókelwa óokwo muli, ímwe, timukumwéenda Múungu omu miganya yáanyu.

43 Ínye nnyizile habwo obutwáale bwa Táata, náho nimwaánga kuunyinaankula. Náho

omuuntu oóndi kaáleéza habwo obutwáale bwa weényini, ímwe nimumwiinaánkula.

<sup>44</sup> Ímwe nimweénda kusiingizwa na bazeenzi báanyu, náho timukuloonda ikuzo éelyo eliliku-luga ahali weényini Múungu. Mbwéenu, aho, nimuhicha muta kuunyikiliza?

<sup>45</sup> “Mutaákuteekuza nka nikwo, íinye ndaábalegelela ahali Táata. Musa niwe óogwo alibalegelela, habwo kuba ogwo niwe mulikutegeza.

<sup>46</sup> Kábyaakubeele amazima nka nikwo mwaak-wiikiliize amagaambo go mwa Musa, mbwéenu neenye mwaakaányikiliize, habwe ensoonga Musa akaandika empola zaanze.

<sup>47</sup> Náho kábilaaba ímwe mutakwíkiliza amaandiko go mwa Musa, mbwéenu nimuhicha muta kwiikiliza amagaambo gaanze?”

## 6

*Yeézu naaliísa abaantu ebihuumbi bataanu no obusáago*

*(Matayo 14:13-21; Mariko 6:33-44; Luka 9:12-17)*

<sup>1</sup> Kágaabeele gaáhwéele ago, Yeézu yayaam-buka enyaanza ya Galiláaya, izíina eliindi lye ezo nyaanza ni Tiberia.

<sup>2</sup> Embága mpáango ya abaantu bakaba nibamukulaatíla Yeézu, habwo kuba bakaba baabweene eméenke éezo akaba naakola aha balwéele.

<sup>3</sup> Niho Yeézu yaáhanama omu ibaanga hamo na abaheémbe boómwe, yeékala okwo hamo nábo.

<sup>4</sup> Obuchilo obwo, echilo chikúlu cha Abayahudi echilikwéetwa Paásika, nácho chikaba cheéliliza.

<sup>5</sup> Mbweenu Yeézu akaleeba, yaábona embága mpáango ya abaantu abaabeele nibeéza hali weényini. Niho aba yaámubúuza Filipo aáti, “Ngási, ni nkáhi áaho twaakuhicha kugula ebyookulya byo kulíisa ezi mbága yóona ya abaantu?”

<sup>6</sup> Yeézu akamubúuza Filipo aátyo ha kumuleengesa, ha kuba akaba naasoomboókélwa éecho alaakola.

<sup>7</sup> Filipo yaámugalulila aáti, “No óobu twaakubeele tuguzile ebyookulya bíche kwoónka habwa buli muuntu, bye edináli magána abili\* tibyaákubahikile aba baantu bóona.”

<sup>8</sup> Niho Andrea, óogwo akaba ali oómo omu baheémba ba Yeézu, káandi ali mweene wáabo na Simoni Peétero, aba yaámugaambila Yeézu nka nikwo,

<sup>9</sup> “Aliho aha omusígazi oómo óogwo ayina emikaate itaanu ne eénfwi ibili. Náho, ebyookulya ebi nibigasa chiíha aha mbága ezi yóona?”

<sup>10</sup> Mbweenu, Yeézu yaálagila abaheémba boómwe aáti, “Mubagaambile abaantu beekale.” Ahaantu aho, hakaba heena endyaámila nyíinzi. Niho abaantu bóona, baba beékala. Omuli abo nyini, bakaba balimo obukúmi bwa abaséeza ebihuumbi bitaanu.

<sup>11</sup> Niho, Yeézu yeemucha ezo mikaate, yaámusiima Múungu, yaábagabila abaantu bóona abaabeele beékeelee babone kulya. Yaákola

---

\* **6:7 6:7 Edináali magána abili:** Okubalilila óokwo chikaba chili empeéla ye echilo chimo che emilimo aha baantu magána abili.



aátyo nyini na ahali ezo nfwi ibili, yaábagabila. Abaantu bóona baálya nko óokwo baabeele nibeéndaho kulya.

<sup>12</sup> Mbwéenu abaantu bóona kabahaágile, Yeézu yaábalagila abaheémba boómwe aáti, “Mutulaanize emisige yóona ye ebyookulya, bitaákwiiza bikasiisagulika.”

<sup>13</sup> Mbwéenu, batulaaniza amanogóka góona, baaba beezuza ebitukulu ikúmi na bibili kuluga hali ebyo binogóka bye mikaate itaanu ye eshayiri éebyo bikasigalila.

<sup>14</sup> Obuchilo abaantu abo baabweene oluméenko óolwo Yeézu akakola, baágaamba báti, “Mazima ogu muuntu niwe omubáasi wa Múungu óogwo tubele nitutegeza nka nikwo aléeza omu nsi ezi.”

<sup>15</sup> Yeézu yaásoombookelwa nka nikwo áabo baantu bakaba nibeénda bamukwáate lwa amáani, babone kumukola kuba omukáma wáabo. Niho Yeézu aba yaalugáho aho, yaázeenda weénka omu ibaanga.

*Yeézu naalibata aha lugulu ya améenzi  
(Matayo 14:22-33; Mariko 6:45-52)*

<sup>16</sup> Kahabeele olweébazo, abaheémba ba Yeézu baágolomoka kuzeenda aha nyaanza ya Galiláaya.

<sup>17</sup> Baáhanama omu bwáato, babone kwaambuka enyaanza kuzeenda omu muzihwa gwa Kaperinaumu. Obuchilo obwo, ensiimbaazi ekaba yaábaandize, náho Yeézu akaba acháali atakabahikiile abaheémba boómwe.

18 Mbweenu, enyaanza eba yaabaanza kubulaanguka, habwo kuba omuyaga muháango gukaba nigwiíha.

19 Obuchilo abaheémba ba Yeézu kábaabeele baábugile oluzeendo nka akáanya ke ekilomíita itaanu nali mukáaga zíti, baba baámubona Yeézu naalibata aha lugulu ya améenzi ge enyaanza kwiililila obwáato bwáabo. Baátina bwooli.

20 Niho, Yeézu yaábagaambila aáti, “Mutatiina! Níinye!”

21 Mbweenu, boónyini baáyeenda nka nikwo ahaname omu bwáato. Ahonyini, obwáato buba bwaágoba aha mulaambo áaho bakaba nibazeénda.

### *Yeézu niwe echookulya echilikubaha abaantu obulami*

22 Nyeéncha eémo, embága ya abaantu áabo bakaba basigaliile okwo aha mulaambo ogúundi gwe enyaanza, baabonáho obwáato búmo bwoónka aho. Baámanya nka nikwo Yeézu talabugile omu bwáato hamo na abaheémba boómwe, náho abaheémba boómwe bakabuga boónka.

23 Niho, abaantu abáandi beeza na amáato kuluga omu muzihwa gwa Tiberia, baáhika héehi na ahaantu áaho embága ya abaantu ekalya emikaate, obuchilo Omukáma Yeézu yaabele yaámazile kumusiima Múungu.

24 Obuchilo embága ya abaantu abo baabweene nka nikwo Yeézu akaba ataliho aho, na abaheémba boómwe nábo bakaba bataliho, baáhanama omu bwáato, baábuga kuzeenda Kaperinaumu babone kumuloondela Yeézu.

*Yeézu omukaate gwo obulami*

<sup>25</sup> Abo baantu kábaahikile ha mulaambo gwe enyaanza, baámusaanga Yeézu, baámubúuza báti, “Mweégesa, oyizile kunu ili?”

<sup>26</sup> Yeézu yaábagalulila aáti, “Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, nimuundoóndela habwo kuba nkábaha emikaate, mwaálya no kuhaaga, ti habwo kuba nimweénda kusoom-bookelwa eméeneko éezo nkakola.

<sup>27</sup> Mutaákukola emilimo habwo kubonesa echookulya éecho chilikusiisikala, náho mube nimukola emilimo habwo kubonesa echookulya éecho chitakusiisikala, káandi echilikubaha obulami bwo bucha no buchiile. Ínye Mutábani wo Omuuntu, niimbáha echookulya echo, habwo kuba Isíichwe Múungu ampeelee amagala go kukola iíntyó.”

<sup>28</sup> Niho boónyini baámubúuza báti, “Ngási, tukole chiíha kuba tubone kukola amagaambo áago Múungu alikweenda?”

<sup>29</sup> Yeézu yaábagalulila aáti, “Echigaambo éecho Múungu alikweenda mukole, no kunyikiliza ínye, óogwo nkasiindikwa náze.”

<sup>30</sup> Aho baámubúuza báti, “Nookola luméeneko chi, tubone kululeeba niho tukwiíkilize? Nookola chiintu chi?”

<sup>31</sup> Besiichwe enkúlu, obuchilo baabeele bali omu nsi yo obwoóma, bakalya echookulya chilikwéetwa mana echituukile kuluga omu igulu.<sup>†</sup> Chaandikilwe omu Maandiko Matakatiifu nka

<sup>†</sup> **6:31 6:31 Mana:** Bikaba bili ebyookulya ebyaatuukile kuluga omu igulu éebyo bakalya Abaiziraeli obuchilo bakaba bali omu nsi yo obwoóma óobu bakaba nibaluga Miisiri. Osome Okuluga 16:4-36.

nikwo, ‘Akabaha ebyookulya byo kuluga omu igulu balye.’”

<sup>32</sup> Mbweenu, Yeézu yaábagaambila aáti, “Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, tíwe Musa óogwo akaha besiimweénkulu echo chookulya cho kuluga omu igulu, náho ni Táata. Weényini niwe alikubaha ímwe echookulya cha mazima kuluga omu igulu.

<sup>33</sup> Echookulya cha Múungu no ogwo alikuhanaantuka kuluga omu igulu, kuba ababonese abaantu bóona abo omu nsi ezi obulami bwo obucha no obuchiile.”

<sup>34</sup> Niho baámugaambila báti, “Mukáma, tuhe buchiile echo chookulya.”

<sup>35</sup> Yeézu yaábagalulila aáti, “Íinye níinye echookulya echilikubaha abaantu obulami bwo obucha no obuchiile. Omuuntu óogwo alikwiiza hali íinye no kuunyikiliza, talizila nzala káandi, nali kuhulila iliho káandi.

<sup>36</sup> “Náho íinye nkabagaambila nka nikwo, mwaámbona, náho timukuunyikiliza.

<sup>37</sup> Abaantu bóona áabo alikuúmpa Táata, nibeéza hali íinye. Íinye tíínkwáanga no óobu oómo óogwo alikwiiza hali íinye.

<sup>38</sup> Íinye tííndeezile kuluga omu igulu mbone kuba niinkola óokwo ndikweenda íinye, náho mbone kuba niinkola óokwo alikweenda Táata óogwo akaansiíndika.

<sup>39</sup> Táata óogwo akaansiíndika naayeénda aáti, ntaákubuza no óobu omuuntu oómo omuli áabo akaámpa, náho mbone kubazoola bóona ha chilo cho omuhélo.

<sup>40</sup> Éecho alikweenda Táata ni nka nikwo, buli muuntu óogwo alikusoombookelwa nka nikwo, íinye ndi Omutábani no kuunyikiliza, aábe no obulami bwo bucha no buchiile. Ogwo íinye ndaámuzoola aha chilo cho omuhélo.”

<sup>41</sup> Mbweenu, Abayahudi ba aho, baábaanza kuteéka téeka habwo kuba Yeézu akeégaamba aáti, “Íinye níinye ehookulya éecho echituukile kuluga omu igulu.”

<sup>42</sup> Beébuuza báti, “Ngási, omuuntu ogu tíwe Yeézu, omwaana wa Yozéfu? Káandi abazéele boómwe nitubamanya? Óobu, bita yaakaáhicha kugaamba nka nikwo, ‘Nhanaantukile kuluga omu igulu’?”

<sup>43</sup> Yeézu yaábagalulila aáti, “Muleke kudugulima íimwe mweénka.

<sup>44</sup> Táliho omuuntu óogwo ayaakuhicha kwiiza hali íinye, kábilaaba atakebeembeliilwe na Táata óogwo akaansiídika. Neenye niinyíza kumuzoola aha chilo cho omuhélo.

<sup>45</sup> Chaandikilwe omu Maandiko Matakatiifu ga ababáasi nka nikwo, ‘Abaantu bóona balaáyegeswa na Múungu.’ Mbweenu, omuuntu óogwo alikuhuliiliza no kweéyega kuluga hali Táata, ayiza hali íinye.

<sup>46</sup> Táliho omuuntu óogwo ayaámubwéene Múungu Táata, náho íinye nyeénka ayaámubwéene, habwo kuba nkaluga hali weényini.

<sup>47</sup> “Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, omuuntu weéna wéena óogwo alikuunyikiliza, ogwo ayina obulami bwo bucha no buchiile.

48 Íinye níinye echookulya echilikubaha abaantu obwo bulami.

49 Besímwe enkúlu bakalya echookulya echilikwéetwa mana echituukile kuluga omu igulu, obuchilo bakaba bali okwo omu nsi yo obwoóma, náho no óobu bityo bakáfwa.

50 Náho aha chiliho echookulya éecho echituukile kuluga omu igulu. Omuuntu kaálaálya echo chookulya, talifwa nakáti.

51 Íinye níinye echo echookulya echaatuúkile kuluga omu igulu, echilikubaha abaantu obulami bwo obucha no obuchiile. Omuuntu óogwo alikulya echo chookulya, aláaba no obulami bwo obucha no obuchiile. Echookulya echo no omubili gwaanze óogwo ndaasohoza habwa abaantu bóona be éensi ezi, babone kuba no obulami bwo obucha no obuchiile.”

52 Mbwéenu, abo Bayahudi baábaanza kuzogootana boónyini boónka, nibagaamba báti, “Óogu muuntu, naahichaho aáta kutuha íichwe omubili gwoómwe, tugulye?”

53 Ha bwéecho, Yeézu yaábagaambila aáti, “Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, kábilaaba mutaliile omubili gwaanze, no okunywa enságama yaanze íinye Mutábani wo Omuuntu, timukuba no obulami bwo obucha no obuchiile.

54 Omuuntu óogwo alikulya omubili gwaanze no okunywa enságama yaanze, ogwo ayina obulami bwo bucha no buchiile, neenye ndyaámuzoola aha chilo cho omuhélo.

55 Musoomboókelwe nka nikwo, omubili gwaanze nigwo echookulya cha amazima, ne

enságama yaanze niyo ensikilizo ya amazima.

<sup>56</sup> Omuuntu óogwo alikulya omubili gwaanze no okunywa enságama yaanze, ogwo naazeen-delela kusigalila omuli íinye, neenye niinsigala omuli weényini.

<sup>57</sup> Táata óogwo ali omulame akaansiíndika, neenye mbonese obulami kuluga hali weényini. Bityo nyini, omuuntu weéna weéna alikuúndya íinye, náwe naabonesa obwo bulami kuluga hali íinye.

<sup>58</sup> Mbweenu, íinye níinye echookulya éecho echituukile kuluga omu igulu. Echookulya echo tichikususana ne echookulya éecho besiimwe enkúlu bakalya, bakáfwa. Náho omuuntu óogwo alikulya echookulya echi, naába no obulami bwo bucha no buchiile.”

<sup>59</sup> Yeézu akagaamba amagaambo ago, obuchilo yaabeele naayegesa omu isomelo‡ lyo okwo Kaperinaumu.

### *Abaheémba béenzi nibamusiga Yeézu*

<sup>60</sup> Obuchilo abaantu béenzi omu baheémba boómwe baáhuliile amagaambo ago, baágaamba báti, “Ameégeso aga gazaazaheele bwooli! Oóha ayaakuhicha kugeékiliza?”

<sup>61</sup> Yeézu akasoombookelwa nkokwo, abaheémba boómwe nibadugulumila amagaambo áago akaba agaambile, ha bwéecho yaábabúuza aáti, “Ngási, echigaambo echi nichibatamisa?

---

**6:57 6:57** Osome Yohana 5:21. ‡ **6:59 6:59** *Isomelo*: Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile*.

<sup>62</sup> Mbweenu, bilyaabaho bita kamuliimbona iinye Mutabani wo Omuuntu, niindelema kuzeenda olugulu aaho nkaba ndi omu kubaanza?

<sup>63</sup> Omwooyo gwa Múungu niwe óogwo alikubaha abaantu obulami. Omuuntu tiyaákuhicha kukola choóna chóona habwo obuhicha bwoómwe weénka. Amagaambo áago naábagaambila na ago Omwooyo gwa Múungu, na nigaleeta obulami bwo obucha no obuchiile.

<sup>64</sup> Náho baliho abáandi omuli íimwe áabo abatakwiikiliza.” Yeézu akagaamba aátyo, habwo kuba akasoombookelwa kuluga aha bubaandizo nka nikwo, ni baáhi áabo abatakumwiikiliza, na nka nikwo noóha óogwo alimukoonga kóonga.

<sup>65</sup> Mbweenu, yaázeendelela kubasoomboolela aáti, “Ezo niyo ensoonga niimbagaambila nka nikwo, táliho omuuntu óogwo ayaakuhicha kwíza hali íinye, kaálaaba ateebeembeliilwe na Táata.”

<sup>66</sup> Kubaandiza obuchilo óobwo baáhuliile ago magambo, béenzi omu baheémba boómwe, baámusigaho, tibalalibasile náwe káandi.

<sup>67</sup> Niho Yeézu yaábúuza abaheémba boómwe ikúmi na bábili aáti, “Ngási, neemwe nyini nimweénda kuluhéenda?”

<sup>68</sup> Simoni Peétero yaámugalulila aáti, “Mukáma, tuzeénde hali oóha? Íwe oyinágo amagaambo ago obulami bwo bucha no obuchiile.

<sup>69</sup> Íichwe nitukwiikiliza na nitusoomboókelwa nka nikwo, íwe níwe Omutakatíifu owo kuluga hali Múungu.”

<sup>70</sup> Niho Yeézu yaábagaambila aáti, “Ngási, tíndabatoólize íimwe ikúmi na bábili kuba



abaheémba baanze? Náho no óobu bityo, oómo omuli íimwe naayebeembelelwa ni Isitáani.”§

<sup>71</sup> Aho Yeézu akaba naamuhoooyela Yuda, mutábani wa Simoni Iskariote. Ogwo Yuda niwe óogwo ayaakumukoonga kóongile Yeézu, mále akaba ali oómo omuli áabo abaheémba boómwe ikúmi na bábili.

## 7

*Yeézu naazeénda Yeruzaléemu aha mazenyi go otutiindi*

<sup>1</sup> Kágaabeele gaáhiingwiile ago, Yeézu yaábaanza kulibata omu nsi ya Galiláaya. Taleénzile kulibata omu nsi ya Yudea, habwo kuba abatégeki ba Abayahudi bakaba nibeénda kumwiita.

<sup>2</sup> Obuchilo obwo, amazenyi ga Abayahudi go Otutiindi\* gakaba geéliliize.

<sup>3</sup> Niho balumuna ba Yeézu baámugaambila báti, “Oteekala aha, ozeénde Yudea, kuba abaheémba baawe babone kuleeba amahano áago olikukola.

---

§ **6:70 6:70 Isitáani:** Habwo obusoombooji bwooli osome *Obusoombooji habwa Amagaambo Agagumile.* \* **7:2 7:2 Amazenyi**

**ga Abayahudi go Otutiindi:** Chikaba chili echilo chikúlu éecho Abayahudi bakakola amazenyi gi igesa lye emizabibu ne emizeituni, no kusaba babone enzula yo mwáaka óogwo ogulikwiiza. Óobu bakaba nibakola amazenyi echilo chikúlu éecho, bakaba nibeekala omu tutiindi óotwo boombekesize amababi ge emiti. Habwo kukola bátyo, bakeezuka nka nikwo beesébo enkúlu bakalibata no kwíkala omu nsi yo obwoóma emyáaka makúmi aána. Osome Amagaambo ga Abaláawi 23:33-36, 39-43; Okwizukwa kwe Ebilagilo 16:13-16. Abaantu béenzi bakaba nibalibata oluzeendo kuzeenda omuli Yeruzaléemu kukola amazenyi ge echilo chikúlu éecho hamo.

<sup>4</sup> Kaálaaba omuuntu naayeénda akumuúke omu baantu, takweendelwa akole emilimo yoómwe aha bweeseléke. Mbweénu, keélaaba íwe noohicha kukola amagaambo ago, zeénda oyeyoleke omu baantu bóona, babone kukumanya.”

<sup>5</sup> Abalumunábe bakagaamba bátyo, habwo kuba na boónyini bakaba batakwimwikiliza Yeézu.

<sup>6</sup> Niho Yeézu yaábagaambila aáti, “Obuchilo bwaanze obugasize, bucháli tibukahikile, náho ahali ímwe buli mwáanya nigubagasa.

<sup>7</sup> Abaantu be éensi ezi, tibéena entaahililo yo kubatamwa ímwe. Náho nibaantámwa ínye, habwo kuba niinyatula nka nikwo, ebikolwa byáabo ne ebyo obuzilwa.

<sup>8</sup> Ímwe nyini, nimwiilóoko muhaname kuzeenda okwo Yeruzaléemu kulya amazenyi. Ínye tiínkuzeenda, habwo kuba obuchilo bwaanze tibukahikile.”

<sup>9</sup> Obuchilo Yeézu káyaamazile kugaamba amagaambo ago, yaásigala omu nsi ya Galiláaya.

<sup>10</sup> Náho obuchilo abalumunábe bakaba baázeenzile Yeruzaléemu kulya echilo chikúlu echo, Yeézu náwe yaázeenda okwo, náho aha bweeseléke, atéena kweéyoleka butúnu.

<sup>11</sup> Mbweénu, obuchilo bwa amazenyi, abatégeki ba Abayahudi baaba nibamuloondela Yeézu. Baábúza abaantu báti, “Ali nkáhi ogwo muuntu?”

<sup>12</sup> Abaantu béenzi baaba nibadugulíma habwa Yeézu. Abáandi omuli abo nibagaamba báti, “Yeézu no omuuntu omweésigwa,” náho abáandi baaba nibagaamba báti, “Mmahi, weényini naabababisa abaantu.”

13 Náho talabeeleho omuuntu óogwo ayaabeele naamugaamba Yeézu ha bwéelu, habwo kuba bakaba nibabatiína abatégeki ba Abayahudi.

*Yeézu naayegesa abaantu omu nzu ya Múungu*

14 Ebilo bya amazenye kibyaahikile ahagáti, Yeézu yaáhanama, yaáza omu lubúga lwe éenzu ya Múungu, yaábaanza kweégesa omwo abaantu.

15 Mala, abatégeki ba Abayahudi baásobelwa habwa ameégeso goómwe, baágaamba báti, “Ngási, ogu muuntu ogu ahikize áata kusoombookelwa góona aga, kunu atasomile?”

16 Mbwéenu, Yeézu yaábagaambila áati, “Ameégeso áago ndikubeégesa, ti gaanze, náho galugile ahali óogwo akaansiíndika.

17 Omuuntu óogwo alikweenda kukola áago Múungu alikweenda, ogwo alaásoombookelwa nka nikwo, ameégeso gaanze nigaluga ahali Múungu, na nka nikwo tiínkugaamba kwoónka kuluga omu muganya gwaanze.

18 Omuuntu ogwo alikugaamba kwoónka ha bweenzi bwoómwe, ogwo aba naaloonda ikuzo lya weényini. Náho óogwo alikuloondela ikuzo lyo óogwo akamusiíndika, ogwo naagaamba amazima, no obuzilwa tibulimo omu muganya gwoómwe.”

19 Yeézu yaázeendelela kugaamba áati, “Nimu-manyi nka nikwo, Musa akabaha ebligilo bya Múungu. Náho táliho omuuntu omuli íimwe óogwo alikubyeékomya ebyo bilagilo. Ha bwaáchi nimu-loónka kuunyíta?”

20 Aho embága ya abaantu yaámusubiza eéti, “Íwe oyine izimu! Noóha óogwo alikweenda kukwíta?”

21 Yeézu yaábagalulila aáti, “Heena ihano límo éelyo nkakola, neemwe mwaákaankamala.

22 Léeba, Musa akabalagila kusála ikóba† abáana báanyu bo obuséeza. Ti nka nikwo obuteéka obwo bukaluga hali weényini Musa, náho bukalugiilila ahali besiimwe enkúlu aba kala‡ Ímwe óobu nimubasála amakóba abáana báanyu no óobu ha chilo che Endaálikizo.

23 Nimuzila echífu omu kweékomya ebilangilo bya Musa habwo okusála amakóba abáana báanyu abaséeza aha chilo che Endaálikizo. Náho ha bwaáchi niimmuniingahalila kaándikuchiza enziingo zóona zo omuuntu omu chilo che Endaálikizo?

24 Mutaákuchwaaziika omuuntu habwa amagaambo ago agalikubonwa ahéelu, náho mube nimulamula abaantu omu kukulaatila amazima.”

*Abaantu nibeebuúza nkokwo Yeézu niwe Masihi*

25 Mbweenu, abaantu abáandi ba Yeruzaléemu aho, baaba nibeebuúza báti, “Ngási, ogu muuntu tíwe óogwo abatégeki béetu balikuloonda kumwíta?

26 Mulole, óobu naagaamba ha bwéelu, na káandi tihaliho omuuntu alikumugaambila no óobu echigaambo choóna chóona! Ngási,

---

7:21 7:21 Osome Yohana 5:1-15. † 7:22 7:22 **Kusála ikóba:** Habwo obusoombooji bwooli osome *Obusoombooji habwa Amagaambo Agagumile.* ‡ 7:22 7:22 **Besiimwe enkúlu aba kala:** Neetwiizukiza habwa Ibrahimu, Izáaka na Yakobo.

byaakáaba nka nikwo, abatégeki béetu baásoombookelwa amazima nka nikwo, ogwo niwe Masihi?

<sup>27</sup> Omuuntu ogu, nitusoomboókelwa áaho alugile. Náho obuchilo aleéza weényini Masihi, táliho muuntu óogwo alisoombookelwa áaho yaálugile.”

<sup>28</sup> Obuchilo Yeézu akaba naayegesa omu lubúga lwe éenzu ya Múungu, yaáyaambaza ahi iláka naagaamba aáti, “Íngu nimugaamba, nimuum-manya, na nimuhasoomboókelwa áaho ndugiíliile. Ínye tíndeezile aha bwo obuzizi bwaanze, náho nkasiindikwa na Múungu óogwo ali owa mazima, náho ímwe timukumusoombookelwa.

<sup>29</sup> Ínye niimmusoomboókelwa, habwo kuba ndugile hali weényini. Weényini niwe akaan-siíndika kwíiza.”

<sup>30</sup> Niho abaantu baáloonda kumuta omuli itaanu, náho talabeeleho omuuntu óogwo ayaaleengese kumutaho engalo, habwo kuba obuchilo bwoómwe obukaba buleengilwe bukaba butakahikile.

<sup>31</sup> Náho omuli abo baantu, bakaba balimo béenzi áabo abaamwiíkiliize Yeézu. Abaantu abo baágaamba báti, “Ngási, obuchilo Masihi aléeza, alaáhicha kukola eméenko nyíinzi kusaaga éezo alikukola ogu muuntu?”

### *Abaselikale nibalagilwa kumukwáata Yeézu*

<sup>32</sup> Mbwéenu, Abafarisayo bahuliile óokwo embága ya abaantu nibahweehweéta bátyo habwa Yeézu. Ha bwéecho, Abafarisayo abo, hamo na abakúlu ba abagabe, baásiindika abaselikale kuba bamukwáate Yeézu.

<sup>33</sup> Niho Yeézu yaábagaambila abaantu abo aáti, “Niimba neemwe aha mwáanya muche kwoónka. Mala niinsuba ahali óogwo akaansiíndika.

<sup>34</sup> Mulaándoondela, náho timuliimbona. Káandi, neenye áaho ndiba ndi, ímwe timwaákuhicha kwíiza.”

<sup>35</sup> Niho Abayahudi bagaámbe báti, “Ngási, omuuntu ogu alyáaza nkáhi áaho íchwe titukwiíle kumubona? Ngási, naayeénda kuzeenda aha Bayahudi áabo abasaambaalile omu nsi ezíindi, no kweégesa Abanyamahaánga?§

<sup>36</sup> Ngási, ayina nsoonga chi obu alikugaamba nka nikwo, ‘Mulaándoondela, náho timuliimbona. Káandi, áaho ínye ndiba ndi, ímwe timulihicha kwiizáho?’”

*Yeézu naahoóyela kwíza kwo Omwooyo Mutakatíifu*

<sup>37</sup> Echilo cho kumaliiliza amazenye go Otuti-indi, chikaba chili echilo chiháango. Mbweenu, Yeézu yaáyemeelela omu lubúga lwe éenzu ya Múungu, yaáyaambaza ahi iláka liháango aáti, “Omuuntu ayina iliho, ayize hali ínye, abone kunywa!

<sup>38</sup> Amaandiko Matakatiifu nigasoomboola nka nikwo, omuuntu óogwo alikuunyikiliza, ‘Enzwéelo za méenzi agatuha obulami zilaázela kuluga omuli weényini.’”

<sup>39</sup> Yeézu akaba naahoóyela Omwooyo Mutakatíifu, óogwo baliinaánkula abaantu áabo abamwiikilize Yeézu. Omwáanya ogwo, Múungu

---

§ 7:35 7:35 **Abanyamahaánga:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.* 7:38 7:38 Osome Isaya 44:3; 55:1; 58:11.

akaba atakasiindikile Omwooyo gwoómwe hali boónyini, habwo kuba Yeézu akaba achaali atakakuziibwe.

*Abaantu obutahulilana habwa Yeézu*

<sup>40</sup> Mbweenu abaantu abáandi kuluga omuli ezo mbága kábaahuliile ago magaambo, baágaamba báti, “Mazima, ogu muuntu niwe ogwo omubási óogwo tulikumuliindilila kuluga ahali Múungu.”

<sup>41</sup> Abaantu abáandi baágaamba báti, “Óogu muuntu niwe Masihi.” Náho abáandi baágaamba báti, “Mmahi, Masihi tiyaákuhicha kuluga omu nsi ya Galiláaya.

<sup>42</sup> Ngási, Amaandiko Matakatíifu tigakusoomboola nka nikwo, Masihi alaáluga omu lugaanda lwo omukáma Daudi?\*

Káandi nka nikwo, alaázaáliwa omuli Betlehemu, omu mugoongo óogwo akazaalilwámo Daudi?”

<sup>43</sup> Bityo ezo mbága ya baantu eba yaátaagana habwa Yeézu.

<sup>44</sup> Abáandi bakaba nibeénda kumuta omuli itaanu náho talabeeleho omuuntu óogwo ayaaleengesize kumukwáata.

*Abatégeki ba Abayahudi baálemwa kumwiikiliza Yeézu*

<sup>45</sup> Mbweenu, abaselikale abo baásuba aha bakúlu ba abagabe na Abafarisayo. Abatégeki abo baábabúuza báti, “Ha bwaáchi timwaamukwaata Yeézu no kumuléeta aha?”

---

**7:40 7:40** Osome Okwiizukwa kwe Ebilagilo 18:15-22. \* **7:42 7:42 Daudi:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.* **7:42 7:42** Osome 2 Samweeli 7:12-16; Mika 5:2; Matayo 2:5-6.

<sup>46</sup> Abaselikale abo baábasúbiza báti, “Tuchaáliga no obuche bwa akáti kuhulila omuuntu oóndi óogwo alikuhicha kugaamba nko óokwo aliku-gaambáho ogu.”

<sup>47</sup> Niho Abafarisayo baábabúuza báti, “Ngási, no óobu íimwe mwaábeehabeehilwe náze?”

<sup>48</sup> Ngási, mwaábweene no óobu oómo omu beébeembezi ba abaantu nali Omufarisayo no óobu oómo óogwo ayaámwiíkilize?

<sup>49</sup> Náho abaantu áabo abalikumwiíkiliza, ne embága ya abaantu áabo abatakusoombookelwa ebilagilo bya Musa. Bacheénilwe na Múungu!”

<sup>50</sup> Niho Nikodemo, oómo wa abatégeki ba Abafarisayo óogwo ha bubaandizo akaba ayimukile kuza hali Yeézu echilo chimo omu chilo, yaábúuza bazeenzíbe nka nikwo,

<sup>51</sup> “Ngási, echilagilo chéetu nichikuúnda kumuchwaáziika omuuntu obuchilo titukamuhulilize no kusoombookelwa áago alikukola?”

<sup>52</sup> Boónyini baámusubiza Nikodemo báti, “Ngási, neewe nyini olugile Galiláaya? Ilóoko ozeénde ogacheéengelele kuzima Amaandiko Matakatíifu, neewe obóne kusoombookelwa nka nikwo, táliho no obuche bwa akáti omubáasi óogwo alilugiilila omuli Galiláaya.”

[Ebitabu bya kala bwooli tibiina ebigaambo bya Yohana 8:1-11.]

## 8

[ <sup>1</sup> Niho abo bóona baalugáyo okwo, baásuba omúka. Yeézu yaázeenda ahi ibaanga lye Emizeituni.



*Omukázi óogwo ayaakwáasilwe omu busaambani*

<sup>2</sup> Óobu haáchíile, Yeézu yaázeenda káandi omu lubúga lwe éenzu ya Múungu. Abaantu bóona baamwiizáho, náwe yeékala, yaábaanza kubeégesa.

<sup>3</sup> Niho, abeégesa be ebilagilo bya Musa\* na Abafarisayo, baámuléeta omukázi óogwo akaba akwaásilwe omu busaambani, baámuta ahagáti ye embága ya abaantu.

<sup>4</sup> Mala baámugaambila Yeézu báti, “Mweégesa, ogu mukázi, yaákwáatwa naasaambana.

<sup>5</sup> Mbweénu, omu bilagilo byéetu, Musa akatutagila kwiita omukázi nko ogu, ha kumuhoonda na amabáale. Mbweénu, íwe noogaámháho oóta?”

<sup>6</sup> Boónyini bakamubúuza bátyo Yeézu habwo kumuleengesa, babone kubonesa omuháanda gwo kumulégelela. Náho Yeézu yeénama, yaábaanza kwaandika ahaansi no olukumu lwoómwe.

<sup>7</sup> Obu baázeendeliile kumubúuza, Yeézu yeénamuluka, yaábagaambila aáti, “Kaálaaba aliho omuuntu omuli ímwe óogwo achaálige kuhena no óobu entúlo eémo, ogwo aábe owo kubaanza kumuhoonda ibáale ogu mukázi.”

<sup>8</sup> Mala, Yeézu yeénama káandi ahaansi, yaázeendelela kwaandika ahi itaka.

<sup>9</sup> Obu baáhuliile ago magaambo, baálegelelwa

---

\* **8:3 8:3 Abeégesa be ebilagilo bya Musa:** Habwo obusoom-boozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.* **8:5 8:5** Osome Amagaambo ga Abaláawi 20:10; Okwi-izukwa kwe Ebilagilo 22:22-24.

ne emiganya yáabo,<sup>†</sup> baábaanza kunyoloomboka oómo oómo, kubaandiza abanyaampala. Ha muheleeluko, Yeézu yaasigalahó weénka no ogwo mukázi, ogu mukázi yaásigala ayemeeliile omu méeso goómwe.

<sup>10</sup> Niho Yeézu yeénamuluka, yaámubúuza aáti, “Íwe mukázi, bali nkáhi áabo abalikukulegelela? Ngási, táliho óogwo ayaásigalila abone kukuch-waáziikila?”

<sup>11</sup> Yaámugalulila aáti, “Mukáma, tiyaásigalilaho no óobu oómo.” Niho, Yeézu yaámugaambila aáti, “Nóobu ínye tínkukuchwaaziikila. Zeénda, náho kubaandiza leélo éeli, otahena káandi.”]

### *Yeézu niwe omwaanga gwe éensi*

<sup>12</sup> Mbwéenu, Yeézu yaázeendelela kugaamba aáti, “Ínye nínye omwaanga gwe éensi. Omuuntu weéna weéna óogwo alikuunkulaatila ínye, takulibata omu nsiimbaazi no obuche bwa akáti, náho aláaba no omwaanga óogwo gulikumweebeembelela omu bulami bwo obucha no obuchiile.”

<sup>13</sup> Abafarisayo baámugaambila Yeézu báti, “Íwe nooyesiinza weénka. Okusiinza kwaawe ti kwa amazima!”

<sup>14</sup> Yeézu yaábagalulila aáti, “Nóobu bilaaba niinyesiinza nyeénka, okusiinza kwaanze no kwa amazima. Ínye niinsoomboókelwa áaho nkaluga, káandi niinsoomboókelwa áaho ndikuzeenda. Náho ímwe timukusoombookelwa áaho nkaluga na áaho ndikuzeenda.

---

<sup>†</sup> **8:9 8:9 Baálegelelwa ne emiganya yáabo:** Amagaambo aga tigali omu maandiko agáandi ge Chiyunani.

15 Ímwe nimuteekuza no kulamula kwiingana na akaleébele ka abaantu, náho ínye tínkumulamulila muuntu íntyó.

16 Náho kábilaaba ínye niimmulamulila omuuntu, niimmulamulila aha mazima, habwo kuba ínye tíndi nyeénka, náho ndi hamo na Táata óogwo akaansiíndika.

17 Omu bilagilo byáanyu haandikilwe nka nikwo, okusiinza kwa abaantu bábili nikweesigwa kuba okwa amazima.

18 Mbweenu, ínye niinyesiínza, na Táata óogwo akaansiíndika náwe naanyesiínza.”

19 Niho Abafarisayo baámubúuza Yeézu báti, “Ngási, Íiso ali nkáhi?” Yeézu yaábagalulila aáti, “Ímwe timukuunsoombookelwa ínye, no óobu Táata timukumusoombookelwa. Kabiliba mwaakuunsoomboókíilwe ínye, mbweenu mukaámusoombookíilwe na Táata.”

20 Yeézu akagaamba ago góona, obuchilo yaa-bele naayegesa aha lubuga lwe éenzu ya Múungu, ahaantu áaho bakaba nibatamo omwo ebíibo bye empílya. Náho talabeeleho omuuntu óogwo akamuta omuli itaanu, habwo kuba obuchilo bwoómwe bukaba butakahikile.

### *Yeézu naagaámba habwo olufu lwoómwe*

21 Mbweenu, Yeézu yaábagaambila Abafarisayo abo káandi aáti, “Ínye niinzeénda, neemwe mulaándoondela. Náho mulaafwa omu bi-heno byáanyu. Áaho ndikuzeenda ínye, ímwe timukuhicha kwiizáho.”

22 Niho abatégeki ba Abayahudi baábaanza kweébúuza báti, “Ha bwaáchi naagaámba

nka nikwo, titukwiile kumukulaatila áaho alikuzeenda? Ngási, naáza kweéyita?”

<sup>23</sup> Yeézu yaázeendelela kubasoomboolela aáti, “Ímwe mulugiliile ahaansi aha, náho ínye ndugile olugulu omu igulu. Ímwe muli abe ezi nsi, náho ínye tíndi we éensi ezi.

<sup>24</sup> Niyo ensoonga nkabagaambila nka nikwo, mulaáfweela omu biheno byáanyu. Habwo kuba kamulaaba mutakwíkiliza nka nikwo ‘Ínye Niwe,’<sup>‡</sup> mulaáfweela omu biheno byáanyu.”

<sup>25</sup> Nábo baámubúuza báti, “Otugaambiile, íwe oli oóha?” Yeézu yaábagalulila aáti, “Mbagaambiile kuluga obutaándikilo nka nikwo ínye ndi oóha!

<sup>26</sup> Nnyina amagaambo méenzi go kubagaambila no kubachwaáziika, náho tínkukola íntyó. Óogwo akaansiíndika no wa amazima, neenye empola éezo naáhuliile kuluga hali weényini, nizo ndikubasoomboolela abaantu be éensi ezi.”

<sup>27</sup> Obuchilo bahuliile ebyo, tibalasoombookilwe nka nikwo akaba naagaamba nábo habwe Eése owo omu igulu.

<sup>28</sup> Mbwéenu, Yeézu yaábagaambila aáti, “Obuchilo mulaanhanamika aha musalaba, aho niho mulaamanya nka nikwo ínye nínye Mutábani wo Omuuntu. Káandi mulaásoombookelwa nka nikwo góona áago ndikukola, tínkugakola habwa amagala gaanze, náho níngagaamba óokwo Táata akaanyegesa.

<sup>29</sup> Ogwo ayaansiíndikile ali hamo neenye. Takaandekile ínye nyeénka, habwo kuba

---

<sup>‡</sup> **8:24 8:24 Ínye Niwe:** Aha Yeézu naayemanyisa nko óokwo Múungu alikweémanyisa omu Ndagano ya Kala. Osome Okuluga 3:14; Isaya 43:10.

obuchilo bwóona niinkola ago agaliku-musemelela.”

<sup>30</sup> Obuchilo Yeézu akaba naagaámbe ama-gaambo ago, abaantu béenzi baámwiikiliza.

*Múungu naabakola abaantu beéyagaalule*

<sup>31</sup> Mbwéenu, Yeézu yaábagaambila Abayahudi áabo baamwiikiliize aáti, “Kábilaaba nimuzeen-delela kukulaatila ameégeso gaanze, aho niho muláaba abaheémbe baanze ba amazima.

<sup>32</sup> Káandi mulaásoombookelwa amazima, na amazima ago, nigabaha obweéyagaaluzi.”

<sup>33</sup> Boónyini baámusubiza báti, “Íichwe ne en-zaalwa za Ibrahimú.§ Tuchaáliga kukolwa no omuuntu weéna weéna kuba abahálila. Ha bwaáchi nootugaambila nka nikwo íichwe nituba abeéyagaalwiile?”

<sup>34</sup> Yeézu yaábagalulila aáti, “Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, omuuntu weéna weéna óogwo alikuzeendelela kuhena, ogwo no omuhálila we echiheno.

<sup>35</sup> Omuhálila tasigala omúka yo omukáma woómwe ebilo byóona, náho omutábani niwe asigalila omúka ebilo byóona.

<sup>36</sup> Bityo, íinye Mutábani wa Múungu kaándikubaha obweéyagaaluzi, nimuba mweéyagaalula mazima.

<sup>37</sup> Niinsoomboókelwa nka nikwo, íimwe muli abo oluzáalo lwa Ibrahimú. Náho nimuloondela kuunyíta, habwo kuba nimwaánga kwiikiliza áago ndikuboólekeelela.

---

§ **8:33 8:33 Ibrahimú:** Habwo obusoomboozi bwooli osome Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile. **8:34 8:34** Osome Abarúumi 6:12-23.

<sup>38</sup> Ínye niimbagaambila áago mbweene ahali Táata, náho ímwe nimukola áago muhuliile kuluga hali isímwe.”

<sup>39</sup> Boónyini baámusubiza báti, “Ibrahímu niwe isíchwe!” Yeézu yaábagalulila aáti, “Kábilaaba mazima muli enzáalwa ya Ibrahímu mukaábeele nimukola áago akaba akola Ibrahímu.

<sup>40</sup> Náho óobu nimuloondela omuháanda gwo kuunyíta, no óobu naámazile kubasoomboolela amazima áago naáhuliile kuluga ahali Múungu. Ibrahímu talakozile óokwo mulikuloonda kukola óobu.

<sup>41</sup> Ebikolwa éebyo ímwe mulikukola, nibiluga ahali isímwe.”

Niho baámusubiza báti, “Íchwe tituli enzaalwa zo obusiuhani. Twiina Táata oómo weénka niwe Múungu!”

<sup>42</sup> Yeézu yaábagalulila aáti, “Kaálaaba Múungu ali Isímwe, mukaányeenzile, habwo kuba nkaluga ahali Múungu, no óobu ndi aha. Ínye tiíndeezile aha magala gaanze, náho Múungu niwe yaánsiíndikile.

<sup>43</sup> Ha bwaáchi timukusoombookelwa áago ndikubagaambila? Na habwo kuba timukweenda kuhuliliiza amagaambo áago ndikubasoomboolela.

<sup>44</sup> Ímwe muli abi Isitáani, ogwo niwe isímwe! Bityo nimweénda kukola áago isímwe alikuligila. Weényini no omwísi kulugiilila aha butaándiko, mále tayeénda amazima, habwo kuba amazima ticalimo omuli weényini. Obuchilo naagaamba ebisuba, niyo entabuko yoómwe, habwo kuba weényini no omubéehi, káandi niwe iíse we

ebisuba byóona.

<sup>45</sup> Náho timukuunyikiliza ínye habwo kuba niimbashoomboolela amazima.

<sup>46</sup> Noóha omuli ímwe óogwo ayaakuhicha kusi-inza nka nikwo ínye ndi omuheni? Keélaaba niimbagaambila amazima, ha bwaáchi timuku-unyikiliza?

<sup>47</sup> Omuuntu óogwo ali owa Múungu, ahulila amagaambo goómwe Múungu. Ímwe timukuhulila amagaambo goómwe, habwo kuba ímwe timuli abaantu boómwe.”

### *Yeézu ni mukúlu kusáaga Ibrahímu*

<sup>48</sup> Abayahudi baámusubiza Yeézu báti, “Ngási, íichwe hanu titukugaamba amazima katuliku-gaamba nka nikwo, íiwe oli omunya Samaria, na káandi oyine izimu?”

<sup>49</sup> Yeézu yaábagalulila aáti, “Ínye tiinyina izimu. Ínye niimmukúza Táata, náho ímwe nimuun-goókela.

<sup>50</sup> Ínye tiínkuloonda echikumuuko chaanze, náho aliho oóndi óogwo alikuloonda kuunkúza, káandi niwe omulamuzi wa mazima.

<sup>51</sup> Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, omuuntu óogwo alikweékomya ameégeso gaanze, talifwa no obuche bwa akáti.”

<sup>52</sup> Mbwéenu, Abayahudi abo baámugaambila Yeézu báti, “Óobu nitusoomboókelwa nka nikwo, íiwe oyina izimu! Ibrahímu akafwa, na ababási nábo bakáfwa. Náho íiwe noogaamba nka nikwo, ‘Omuuntu óogwo alikweékomya ameégeso gaanze, talifwa no obuche bwa akáti.’

53 Ngási, nooyekola kuba mukúlu kusaaga isíichwe enkúlu Ibrahímu? Weényini akafwa, na ababáasi nábo bakáfwa. Ngási, íiwe nooyekola kuba oóha?”

54 Yeézu yaábagalulila aáti, “Kábilaaba niinyekuza nyeénka, kweékuza kwaanze tikwiina nsoonga yoóna yóona. Náho Táata, óogwo mulikugaamba ímwe nka nikwo ni Múungu wáanyu, íiwe alikuunkuza.

55 Ímwe timúkumusoombookelwa Múungu, náho íinye niimmusoomboókelwa. Keélaaba naakugaambíle nka nikwo tiínkumusoombookelwa, niho naakubeele ndi omubéehi nkeemwe. Náho íinye niimmusoomboókelwa Múungu, káandi niinkulaatila áago alikugaamba.

56 Isímwe enkúlu Ibrahímu, akanulilwa bwooli kuchibona echilo cho kwíiza kwaanze. Obuchilo yaachibwéene, akanulilwa bwooli.”

57 Mbwéenu, Abayahudi baámugaambila Yeézu báti, “Íiwe tokahikize emyáaka makúmi ataanu. Ni bitaho okahicha kumubona Ibrahímu?”

58 Yeézu yaábagalulila aáti, “Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, obuchilo Ibrahímu akaba atakazéelwe, íinye ndiyo.”\*

59 Obuchilo Abayahudi baáhuliile ago, baákobya amabáale babone kugamuhoondesa.† Náho

---

\* **8:58 8:58 Obuchilo Ibrahímu akaba atakazéelwe, íinye ndiyo:** Aha Yeézu naayemanyisa nko óokwo Múungu alikweémanyisa omu Ndagano ya Kala. Osome Okuluga 3:14; Isaya 43:10. † **8:59 8:59** Abayahudi bakaba nibeénda kumwíta Yeézu, habwo kuba bakateekuza nka nikwo naamuzuma Múungu habwo kukoza iziina lyoómwe.



Yeézu aba yeéseleka, yaásohola omu lubúga lwe éenzu ya Múungu.

## 9

### *Yeézu naachíza omuhume*

<sup>1</sup> Echilo chimo, obuchilo Yeézu akaba naalibata omu muháanda, yaábona omuuntu oómo óogwo akazaalwa ali omuhume.

<sup>2</sup> Abaheémba boómwe baámubúuza báti, “Mweégesa, omuuntu ogu akazaalwa ali omuhume habwe ebiheno byo oóha? Byo omuuntu ogu weényini, nali bya abazéele boómwe?”

<sup>3</sup> Yeézu yaábagalulila aáti, “Óogu talabeele omuhume habwe ebiheno byoómwe, nali ebiheno bya abazéele boómwe. Náho akazaalwa ali omuhume, kuba obuzizi bwa Múungu bubone kumanyiswa omu baantu kulabila obulami bwoómwe.

<sup>4</sup> Nitweendélwa kukola emilimo ya Múungu óogwo akaansiíndika, obuchilo óobu hacháali ni nyemisana. Ensiimbaazi neeyiza kwiiza, áaho tulaaleka kuhicha kukola emilimo ezo.

<sup>5</sup> Obuchilo óobwo nchili omu nsi ezi, íinye ndi omwaanga omu baantu be éensi ezi.”

<sup>6</sup> Obuchilo Yeézu yaámazile kugaamba ago magaambo, yaáchweela amachwaánta ahi itaka, yaábúumba olutome na amachwaánta, olwo lutome yaálusiiga aha méeso go ogwo omuhume.

<sup>7</sup> Niho yaámugaambila ogwo omuhume aáti, “Zeénda onáabe omu iláambo lya Siloamu.” Siloamu, ensoonga yaáho no “Óogwo asiindikilwe.” Niho ogwo omuhume yaázeenda, yaánaaba

obuso, yaásuba omúka yoómwe naahweéza kuz-ima.

<sup>8</sup> Mbwéenu, batúuzi boómwe na abáandi abaabeele baalamanyiile kumubona ali omu kusabiliza, beébuuza báti, “Ngási, ogu muuntu tíwe oliinya óogwo akaba asiiba ayikeele no kusabiliza?”

<sup>9</sup> Abáandi baágaamba báti, “Niwe.” Abáandi baágaamba báti, “Ti weényini, náho naasusana náwe bwooli.” Náho weényini nyini yaábasoomboolela aáti, “Na amazima, niwe ínye.”

<sup>10</sup> Niho baámubúuza báti, “Kábilaaba amazima niwe íwe, ni bitaho améeso gaawe gaáhicha kuhwéeza?”

<sup>11</sup> Yaábagalulila aáti, “Omuuntu óogwo alikwéetwa Yeézu, akachwéela amachwaánta omu itaka, yaálubúumba, olwo lutome yalusiiga aha méeso gaanze. Mala yaángaambila nka nikwo, ‘Zeénda onáabe omu iláambo lya Siloamu.’ Mbwéenu mba naázeenda, naánaaba, naábonesa kuhweeza.”

<sup>12</sup> Boónyini baámubúuza báti, “Ngási, ogwo muuntu ali nkáhi?” Náwe yaábagalulila aáti, “Ínye tíinkumanya.”

### *Abafarisayo nibamucheengelela óogwo akaba ali omuhume*

<sup>13</sup> Mbwéenu, baámutwáala óogwo akaba ali omuhume aha Bafarisayo.

<sup>14</sup> Echilo éecho Yeézu akakola olutome na amachwaánta, no kumuchíza ogwo muhume, chikaba chili echilo che Endaálíkizo.

15 Mbweenu, Abafarisayo nábo baámubúuza káandi omuuntu ogwo óokwo akahichaho kuhweeza. Yaábagalulila aáti, “Omuuntu oómo akaansiiga olutome aha méeso, naánaaba, no óobu niinhweéza.”

16 Niho Abafarisayo abáandi baágaamba báti, “Omuuntu óogwo akózile aátyo, talugile ahali Múungu, habwo kuba naahenela ebilagilo bye echilo che Endaálikizo.” Náho Abafarisayo abáandi baágaamba báti, “Ngási, omuheni yaakaáhichaho aáta kukola eméenke za amahano nke ezo?” Ha bwéecho, baátáana boónyini boónka.

17 Niho, Abafarisayo baámubúuza káandi óogwo ayaabeele ali omuhume báti, “Omuuntu óogwo ayaákuchiza améeso gaawe, íwe noogaámháho oóta habwa weényini?” Náwe yaábagalulila aáti, “Ínye niimbóna omuuntu ogwo no omubáasi wa Múungu.”

18 Náho abatégeki abo ba Abayahudi tibalekili-ize empola ezo nka níkwó, omuuntu ogwo akaba ali omuhume. Ha bwéecho, baáyéta abazéele boómwe.

19 Baábabúuza báti, “Ngási, omuuntu ugu ni mutábani wáanyu? Na amazima nka níkwó akazaalwa ali omuhume? Kábilaaba ni bityo, ni bitaho yaáhicha kuhweeza óobu?”

20 Niho abazéele boómwe baábagalulila báti, “Íchwe nitusoomboókelwa nka níkwó ugu ni mutábani wéetu, na nka níkwó akazaalwa ali omuhume.

21 Náho titukusoombookelwa óokwo akahicha kuhweeza, káandi titukumusoombookelwa omuuntu óogwo ayaamuchilize améeso goómwe.

Mumubúuze weényini, habwo kuba ni muuntu mukúlu, yaakaáhicha kusoombola weényini.”

<sup>22</sup> Abazéele boómwe bakagaamba bátyo, habwo kuba bakaba nibabatiína abatégeki ba Abayahudi. Habwe ensoonga, Abayahudi bakaba beékililizeene nka nikwo, omuuntu weéna wéna óogwo aleekiliza nka nikwo Yeézu niwe Masihi, alaátaaguchwa kuluga omu isomelo.

<sup>23</sup> Nicho chaaleételiile abazéele багаámbe báti, “Mumubúuze weényini, habwo kuba ni muuntu mukúlu.”

<sup>24</sup> Mbwéenu, abatégeki ba Abayahudi baámwéeta káandi omuuntu óogwo akaba ali omuhume, baámugaambila báti, “Omuhe ikuzo Múungu nka nikwo, gaámba amazima! Íchwe nitumanya nka nikwo óogwo muuntu ayaakuchilize, no omuheni.”

<sup>25</sup> Náwe yaábagalulila aáti, “Ínye tínkumanya nkokwo omuuntu ogwo no omuheni, náho niin-soomboókelwa echiintu chimo choónka. Nkaba ndi omuhume, náho óobu niinhweéza.”

<sup>26</sup> Mála baámubúuza báti, “Ngási, ogwo muuntu akukoliile chiíha? Akuhuumbulwiile aáta ago méeso gaawe?”

<sup>27</sup> Náwe yaábagalulila aáti, “Naámazile kuba-soomboolela empola ezo, náho timwaámpuliiliza. Ha bwaáchi nimweénda mbagaambile káandi? Ngási, neemwe nimweénda kuba abaheémba boómwe?”

<sup>28</sup> Náho, boónyini baámuzuma báti, “Íwe níwe omuheémba woómwe! Náho íchwe tuli abaheémba ba Musa.

<sup>29</sup> Nitusoomboókelwa nka nikwo Múungu aka-

gaamba na Musa, náho omuuntu ogwo tituku-soombookelwa áaho alugile.”

<sup>30</sup> Náwe yaábagalulila aáti, “Echi ne echi-gaambo cho kusobeza bwooli! Ímwe timuku-soombookelwa áaho yaálugile, náho ogwo niwe ayaáanchíza améeso gaanze!

<sup>31</sup> Nitusoomboókelwa nka nikwo, Múungu takuhulila okusaba kwa abaheni, náho naahulila omuuntu weéna wéena óogwo alikumugomookela Múungu no kukola áago alikweenda.

<sup>32</sup> Kulugiilila kala, tuchaáliga kuhulila no óobu entúlo eémo nka nikwo, omuuntu yaáchiza omuuntu óogwo akazaalwa ali omuhume.

<sup>33</sup> Kayaakuba omuuntu ogwo atalugiíliile owa Múungu, tiyaákuhikize kukola choóna chóona.”

<sup>34</sup> Boónyini baámugalulila báti, “Íwe okazáalwa no okulelwa nko omuheni. Mbweénu noohichaho oóta kutweégesa íichwe?” Niho, baba baamutaaguchamo omwo.

### *Obuhume bwo omuganya*

<sup>35</sup> Obuchilo Yeézu yaahuliize nka nikwo baamutaaguchamo ogwo muuntu, yaázeenda kumutabuuza. Obuchilo yaamubwéene, yaámubúuza aáti, “Ngási, noonyikiliza íinye Mutábani wo Omuuntu?”

<sup>36</sup> Omuuntu ogwo yaámugalulila aáti, “Mukáma, ongaambile Mutábani wo Omuuntu noóha, mbone kuba niimwiikiliza.”

<sup>37</sup> Yeézu yaasubámo naamugaámbila aáti, “Íwe waámazile kumubona, káandi niwe óogwo olikuhooya náze.”

<sup>38</sup> Omuuntu ogwo yaámuzila aáti, “Niinyikiliza Mukáma waanze.” Niho yaámulamya.

<sup>39</sup> Mbwéenu, Yeézu yaámuzila aáti, “Ínye nnyizile omu nsi ezi kuchwaáziika, kuba abo abali abahume babone kuhweeza, na abo abalikuleeba, babe abahume.”

<sup>40</sup> Niho, Abafarisayo abáandi áabo bakaba bal-  
iho aho, obuchilo bahuliile amagaambo ago,  
baámubúuza báti, “Ngási, noogaámba nka nikwo  
neechwe tuli abahume?”

<sup>41</sup> Yeézu yaábagalulila aáti, “Kámwaakubeele  
abahume, timwaákubeele ne entaambala ye echi-  
heno. Náho óobu nimugaámba nka nikwo  
nimuleeba kuzima, habwe echo nimusigala ne  
echiheno cháanyu.”

## 10

### *Omugani gwo omulísa omweésigwa*

<sup>1</sup> Yeézu yaázeendelela kugaamba aáti, “Mazima  
butúnu niimbagaambila nka nikwo, omuuntu  
óogwo atakutaaha omu chihoongóle che entaama  
omu kuhiíngula ahi iléembo, náho naalabila  
aháandi, ogwo muuntu no omwíibi mále no omun-  
yagilizi.

<sup>2</sup> Náho óogwo alikutaahámo omu kulabila ahi  
iléembo lye echihongóle, ogwo niwe omulísa we  
entaama.

<sup>3</sup> Omuliinzi we echibuga amuchiingulila ogwo  
iléembo, ne entaama zihulila iláka lyoómwe.

Náwe omulíisa ayéta buli ntaama izíina lyaáyo no kuzifunya omu kusohola ahéelu.

<sup>4</sup> Obuchilo yaámazile kuzisohoza entaama zoómwe ahéelu, naazeebeembelela omu méeso, názo zimukulaátíla, habwo kuba zilisoomboókelwa iláka lyoómwe.

<sup>5</sup> Entaama tizikuhicha kumukulaatila omuzenyi, náho zimwiiluka, habwo kuba tizikulisoombookelwa iláka lyoómwe.”

<sup>6</sup> Yeézu akabagaambila Abafarisayo omugani ogu, náho boónyini tibalasoombokilwe áago akaba naabagaambila.

<sup>7</sup> Mbwéenu, Yeézu yaábagaambila káandi aáti, “Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, ínye nínye iléembo éelyo entaama zilabila kutaaha omu chibuga.

<sup>8</sup> Abo abáandi bóona abaanyebeembeliile kwiiza bakaba bali abeebi na abanyagiilizi, náho entaama tizilabahuliilize.

<sup>9</sup> Ínye nínye elyo iléembo. Weéna wéena óogwo alikutaahamo omu chibuga kulabila hali ínye, alaáchuúngulwa, káandi alyáaba omweéyagaaluzi kuzamo no kusohola, na naabonesa amaliísizo.

<sup>10</sup> Omwíibi ayiza omu chibuga habwe echihika cho kwíiba, no kwíta no kusiingaalicha. Náho ínye nnyizile babone kuba no obulami, káandi babe no obulami obwo ha bwíinzi.

<sup>11</sup> “Ínye nínye omulíisa omweésigwa. Omulíisa omweésigwa asohoza obulami bwoómwe habwe entaama zoómwe.

<sup>12</sup> Omuuntu alikuliísiza empeéla atali kanyinázo entaama, kaálikubona omusegwe nigwiíza, naayiluka no kuzinagilana entaama zoónka. Ha

bwéecho, ogwo musegwe niguzizaázaana ezo ntaama no kuzisaámbaaza.

<sup>13</sup> Ogwo muliisa we empeéla ayiluka, habwo kuba takuzisaaswa ezo ntaama no obuche bwa káti.

<sup>14</sup> “Íinye níinye omulíisa omweésigwa. Niinzisoombookelwa kuzima entaama zaanze, názo niziinsoombookelwa,

<sup>15</sup> nko óokwo Táata alikuunsoombookelwaho íinye, neenye nikwo ndikumusoombookelwaho. Íinye niinsohoza obulami bwaanze habwe entaama zaanze.

<sup>16</sup> Íinye nnyina entaama ezíindi éezo ezitali ezo omuli echi chibuga, niinyeendelwa názo nziléete óomu. Kuba ezo ntaama názo, zilaálihulila iláka lyaanze. Bityo, nibuba obusho búmo, no omulíisa oómo.

<sup>17</sup> “Ha bwéecho, nicho Táata anyeéndela, kuba niimbusohoza obulami bwaanze, mbone kubusúbya káandi.

<sup>18</sup> Táliho omuuntu óogwo ayaakuhicha kusaakula obulami bwaanze. Níinye nyeénka ndikubusohoza obulami bwaanze. Nnyina obuzizi bwo kubusohoza obulami bwaanze, mala nnyina obuzizi bwo kubusúbya káandi. Echo chilagilo cho kukola iínty nkachiinaankula kuluga hali Táata.”

<sup>19</sup> Obuchilo bahuliile amagaambo ago, Abayahudi baba baátáana káandi boónyini boónka.

<sup>20</sup> Béenzi kuluga omuli abo nyini baágaamba báti, “Óogu ayina izimu! Mále ahikiilwe na abazimu! Ha bwaáchi nimumuhuliiliza?”



21 Náho abáandi baágaamba báti, “Amagaambo áago alikugaamba ti go omuuntu óogwo ayina izimu. Ngási, izimu likaáhicha kumukola omuhume ahweéze?”

### *Abayahudi nibamwaánga Yeézu*

22 Mbwéenu, okwo Yeruzaléemu, hakaba heena obuzenyi bwa Abayahudi bwo kwiizuka nka nikwo isomelo likéezwa no kuchiíngulwa káandi. Obuchilo obwo, bukaba buli obwe embého.

23 Yeézu akaba naalibata aha lubúga lwe éenzu ya Múungu, aha chinogoka éecho chilikwéetwa nka nikwo, omu Ikulato lya Selemani.

24 Abayahudi abáandi baámuzoongoloka, baámubúuza báti, “Ngási, nootuteéyeecha omu miganya yéetu kuhicha ílí? Kábilaaba íiwe níwe Masihi, otugaambiile butúnu.”

25 Náho Yeézu yaábagalulila aáti, “Íinye naámazile kubasoomboolela iíntyó, náho ímwe timukuunyikiliza. Ebikolwa éebyo ndikukola habwa amagala ga Táata, nibyo bilikuunsínza nka nikwo íinye ndi oóha.

26 Náho timukweenda kuunyikiliza, habwo kuba ímwe timuli entaama zaanze.

27 Entaama zaanze zihulila iláka lyaanze. Íinye niinzisoombookelwa, názo ziinkulaátila.

28 Íinye niimbáha obulami bwo obucha no obuchiile, na tibalisiingaalika no obuche bwa akáti. Káandi tíhalibaho omuuntu óogwo alihicha kubasaakula ímwe kuluga omu mikono yaanze.

29 Táata óogwo ampeelee abo, weényini niwe mukúlu kusáaga bóona. Káandi táliho omuuntu

óogwo ayaakuhicha kubasaakula kuluga omu ngalo zoómwe.

<sup>30</sup> Ínye na Táata tuli obúmo.”

<sup>31</sup> Ahonyini Abayahudi baákobya amabáale, babone kugamuhondesa.

<sup>32</sup> Náho Yeézu yaábagaambila aáti, “Ndaboólekile ebikolwa bíinzi bizima éebyo nkakola habwo obuzizi bwa Táata. Ni chigaambo chi omuli ebyo echilikubakola ímwe muloónde kuúnhoonda na amabáale?”

<sup>33</sup> Abayahudi baábasúbiza báti, “Titukweenda kukuhoonda na amabáale habwo kukola amagaambo amazima, náho habwo kuba noomulyoógooza Múungu. Nooyegaamba nka nikwo íwe oli Múungu, obuchilo íwe oli omuuntu kwoónka nka abáandi!”

<sup>34</sup> Yeézu yaábabúuza aáti, “Ngási, tihaandikilwe omu Maandiko gáanyu ge ebilangilo nka nikwo Múungu akagaamba nkokwo, ‘Ímwe muli bamúungu’?”

<sup>35</sup> Haandikilwe omu Maandiko Matakátíifu nka nikwo, abaantu áabo abeenaánkwiile echigaambo cha Múungu, Múungu akabéeta nka nikwo ni bamúungu. Neechwe nitusoomboókelwa nka nikwo, ago agaándikilwe omu Maandiko Matakátíifu na aga amazima tigakuhicha kwiihibwáho.

<sup>36</sup> Táata niwe ayaanyelize no kuunsiíndika omu nsi ezi. Óobu ngási, ha bwaáchi nimugaamba nka nikwo, ínye niimmulyoógooza Múungu obuchilo niingaamba nka nikwo, ‘Ínye ndi Mutábani wa Múungu’?

<sup>37</sup> Kábilaaba tiínkukola emilimo za Táata, mbwéenu mutaanyikiliza.

<sup>38</sup> Náho kábilaaba niinkola emilimo ya Táata, no óobu kábilaaba timukuunyikiliza ínye, mbwéenu mwiikilize emilimo ezo. Niho mulaásoombookelwa no kumanya nka nikwo, Táata ali omuli ínye, neenye ndi omuli weényini Táata.”

<sup>39</sup> Obuchilo Abayahudi bahuliile amagaambo ago, baáloonda káandi kumuta omuli itaanu, náho Yeézu aba yeépuluusuka omu ngalo záabo yaatáyo.

<sup>40</sup> Mala, Yeézu azeénda káandi buseeli bwo omunóna gwa Yorodáani, yaáhika áaho Yohana akaba abatiza abaantu aha bubaandizo. Yeékalayo okwo ebilo bíche.

<sup>41</sup> Abaantu béenzi baamwiizáho, baágaamba báti, “No óobu kábilaaba Yohana talakozile oluméenke no óobu lúmo, náho amagaambo góona áago akaba naagaámba habwa Yeézu, gakaba gali aga mazima.”

<sup>42</sup> Abaantu béenzi áabo bakaba baliho aho, baámwiikiliza Yeézu.

## 11

### *Okufwa kwa Lazáaro*

<sup>1</sup> Akaba aliho omuuntu oómo iziina lyoómwe Lazáaro, akaba naatuúla Betania, náwe akaba ali omulwéele. Omuli ogwo mugoongo gwa Betania nimwo bakaba batuula banyáanya bo ogu Lazáaro, bali Mariamu na Marita.

<sup>2</sup> Óogu Mariamu, munyáanya wa Lazáaro omulwéele, niwe óogwo akamusiiga Omukáma

Yeézu amazuta go omugaazu yaámukubula amag-  
ulu habwi isóke lyoómwe.

<sup>3</sup> Mbwéenu, Mariamu na Marita baásiindika  
empola ahali Yeézu báti, “Mukáma, enfula yaawe  
Lazáaro no omulwéele.”

<sup>4</sup> Obuchilo Yeézu yaáhuliile empola éezo,  
yaágaamba aáti, “Endwáala éezo ti yo kumwíta,  
náho ne eyo kwoóleka ikuzo lya Múungu. Alweele  
kuba, habwo omuháanda ogwo, íinye Mutábani  
wa Múungu, mbone kukúzibwa omu kulabila  
endwáala yoómwe.”

<sup>5</sup> Yeézu akabéenda Marita na Mariamu  
munyáanya, wa Lazáaro.

<sup>6</sup> Mbwéenu, obuchilo Yeézu yaahuliize  
nka nikwo Lazáaro akaba ali omulwéele,  
yaázeendelela kwíikala ahaantu áaho ebilo bibili.

<sup>7</sup> Mala káyaamazile éebyo, niho Yeézu  
yaábagaambila abaheémba boómwe aáti,  
“Tusubeyo okwo Yudea.”

<sup>8</sup> Abaheémba boómwe baámusubiza báti,  
“Mweégesa, no óobu zuba zuba nka nikwo  
Abayahudi bakaba nibeénda kukuhoonda  
na amabáale babone kukwíta. Ha bwaáchi  
nooyeénda kusubayo káandi okwo?”

<sup>9</sup> Yeézu yaábagalulila aáti, “Ngási, nyemisana  
tezila amasáaha ikúmi na abili? Kábilaaba  
omuuntu naalibata nyemisana, tiyaákuhicha  
kweékuumpa okugulu kwoómwe, habwo kuba  
omwaanga gwe éensi ezi nigumumulikila  
byóona.

<sup>10</sup> Náho óogwo alikulibata omu chilo  
naayekuúmpa, habwo kuba omwaanga gwo

kumumulikila tigulimo.”

<sup>11</sup> Obuchilo Yeézu káyaamazile kugaamba áago, yaázeendelela kugaambila abahaémba boómwe aáti, “Munywáani wéetu Lazáaro abyaámile, náho niinzeénda kumwiimucha.”

<sup>12</sup> Niho abahaémba boómwe baámusubiza báti, “Mukáma, keélaaba alyaamile, naachila.”

<sup>13</sup> Abahaémba boómwe bakateekuza nka nikwo naateekelela nka nikwo Lazáaro alyaamile otúlo, náho Yeézu akaba naamanyisa nka nikwo yaáfwiile.

<sup>14</sup> Niho, Yeézu kubagaambila butúnu aáti, “Lazáaro yaáfwiile.

<sup>15</sup> Náho ínye niinulilwa nka nikwo mbele ntaliho obuchilo Lazáaro naakába, kuba ímwe mubóne kuunyikiliza. Mbweénu, tuzeénde owoómwe.”

<sup>16</sup> Niho omuheémba oómo izíina lyoómwe Tomaso óogwo izíina elíindi akaba ayétwa Iloongo, yaábagaambila abahaémba bazeenzíbe aáti, “Neechwe tuzeénde, tubone kufwa hamo náwe.”

*Yeézu ayina obuzizi bwo okuzoola abáfwiile*

<sup>17</sup> Mbweénu, obuchilo Yeézu yaahikileyo okwo, yaásaanga Lazáaro akaba yaámazile ebilo bina omu chiláalo.

<sup>18</sup> Omugoongo gwa Betania gukaba guli nke ekilómíta isatu kwoónka kuluga Yeruzaléemu.

<sup>19</sup> Abayahudi béenzi bakaba beézile Betania kusuumbilila Marita na Mariamu, habwo olufu lwa Lazáaro munyáanya wáabo.

<sup>20</sup> Mbweénu, obuchilo Marita yaáhuliile nka nikwo Yeézu akaba naayiza, yaásohola ahéelu,

yaázeenda kumunyegeza. Kwoónka weényini Mariamu yaásigalila omúka.

<sup>21</sup> Marita yaámugaambila Yeézu aáti, “Mukáma, káwaakubeele oliho aha, munyaányeenye tiyaákufwíile.

<sup>22</sup> Náho no óobu nyini niinsoomboókelwa nka nikwo, choóna chóona éecho olaamusaba Múungu, naakuha.”

<sup>23</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Munyaányoko alaázooka.”

<sup>24</sup> Marita yaámuzila aáti, “Niinsoomboókelwa nka nikwo aha chilo cho muheleeluko cho kuzooka kwa abaantu, náwe alaázooka.”

<sup>25</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Íinye níinye okuzooka no obulami. Omuuntu weéna wéena óogwo alikuunyikiliza íinye, no óobu alaáfwa, aláaba omulame.

<sup>26</sup> Na weéna wéena óogwo ali mwooyo no kuunyikiliza íinye, talifwa nakáti. Ngási, noogeekiliza ago?”

<sup>27</sup> Marita yaámugalulila aáti, “Mazima Mukáma, niinyikiliza nka nikwo íiwe oli Masihi, Mutábani wa Múungu, óogwo alikwíiza omu nsi.”

### *Yeézu naachula*

<sup>28</sup> Obuchilo Marita akagaamba ago, aba yaázeenda kumwéeta Mariamu ali muhala wáabo, yaámuhweéhweetela aha bweeseléke aáti, “Omweégesa aliho aha, naakweéta.”

<sup>29</sup> Obuchilo Mariamu yaáhuliile aátyo, yeémuka bwaangu, yaáza ahali Yeézu.

<sup>30</sup> Akáanya ako, Yeézu akaba achaali atakataahile omu mugoongo ogwo, náho akaba ali áaho Marita akazeenda kumunyegeza.

31 Abayahudi abaabeele bali hamo na Mariamu kumusuumbilila, kábaabweene naayimuka no kulugáho bwaangu. Bityo baámukulaatila, habwo kuba bakateékuza nka nikwo naazeénda aha chitúulo abone kuchulilayo okwo.

32 Obuchilo Mariamu yaáhikile áaho Yéezu akaba ali, akamubona, yaáteela ebizwi omu méeso goómwe, yaámugaambila aáti, “Mukáma, káwaakubeele oliho aha, munyaányeenye tiyaákufwíle.”

33 Obuchilo Yéezu yaamubwéene Mariamu naachula, na Abayahudi abo béeza náze káandi nibachula, yaáhulila obusúungu bwooli omu mwooyo gwoómwe, yaázululukilwa bwooli.

34 Mbwéenu, yaábabúza aáti, “Mumuziikile nkáhi?” Baámusubiza báti, “Mukáma, íiza ohaléebe.”

35 Yéezu yaáchula.

36 Mbwéenu, Abayahudi abaabeele bali aha lufu baágaamba báti, “Muléebe óokwo abeele naamweénda Lazáaro!”

37 Náho abáandi omuli abo baágaamba báti, “Ngási, ogu muuntu tíwe ayaahuumbulwiile ogwo muhume, tiyaákuhikize kumukolela no ogu Lazáaro ataákufwa?”

### *Yéezu naamuzóola Lazáaro*

38 Niho Yéezu yaáhulila káandi kuzololokelwa bwooli omu muganya gwoómwe, yaáhika aha mbi. Eémbi ezo ekaba eli enyaanga éezo echi-ingsiibwe ni ibáale liháango.

39 Yéezu yaábagaambila abaantu áabo bakaba baliho aho aáti, “Muliíheho ibáale elyo.” Náho Marita, munyáanya Lazáaro ogwo chífwa,

yaámugalulila aáti, “Mukáma, óobu naanúunka, aha kuba yaámazile ebilo bina ali omu chitúulo.”

<sup>40</sup> Yeézu yaámugaambila aáti, “Ngási, tinaákugaambila nka nikwo, keélaaba nooyikiliza, noolibona ikuzo lya Múungu?”

<sup>41</sup> Mbwéenu, beehaho elyo ibáale. Yeézu alalamila améeso goómwe olugulu, aneémbelela ahali Múungu aáti, “Táata, niinkusiima habwo kuba waánhulila.

<sup>42</sup> Ínye mba niinsoomboókelwa nka nikwo ompulila buchiile, mbwéenu niingaamba amagaambo aga habwe embága ya aba baantu aba abakobile aha, kuba babone kwiikiliza nka nikwo íwe níwe okaannsiíndika.”

<sup>43</sup> Obuchilo Yeézu yaámazile kugaamba ago, yaáhamuka ahi iláka liháango naagaamba aáti, “Lazáaro, íiza kunu ahéelu!”

<sup>44</sup> Mbwéenu, Lazáaro óogwo akaba afwiile, yaásohola ahéelu. Amagulu ne emikono yoómwe ziseembilwe isáanda, káandi obuso bwoómwe buseembilwe isila. Niho Yeézu yaábalagila aáti, “Mumusuulule emyéenda ezo, mumuleke azeénde.”

*Abatégeki ba Abayahudi nibaloondela omuháanda gwo kumwíta Yeézu*

*(Matayo 26:3-5; Mariko 14:1-2; Luka 22:1-2)*

<sup>45</sup> Mbwéenu, Abayahudi béenzi áabo bakaba beézile ahali Mariamu, obuchilo baabweene áago Yeézu akakola, baámwiikiliza.

<sup>46</sup> Náho Abayahudi abáandi omuli abo baba baázeenda aha Bafarisayo, baábasoomboolela éebyo Yeézu yaákola.



<sup>47</sup> Mbweenu, abakulu ba abagabe na Abafarisayo baayetesa echiikalo chi Itegekelo lya Balusiingo ba Abayahudi,\* beebuza bati, “Tukole chi? Ogu muuntu naakola emeenko nyinzi.

<sup>48</sup> Kabilaaba nitumuleka, azeendelele kukola ago mahano, abaantu bona nibamwiikiliza. Niho Abarumi baleza no kusiisa byona, ihaanga lyetu, hamo ni isomelo lyetu.”

<sup>49</sup> Omuuntu omo omuli abo balusiingo izina lyoowe Kayafa, ogwo akaba ali omugabe mukulu wo omwaka ogwo, yaabagaambila ati, “Imwe timukusoombookelwa chona chona!”

<sup>50</sup> Ngasi, timukusoombookelwa nka nikwo, ni haachili hali imwe nka nikwo omuuntu omo afweele embaga yona, kuchila ihaanga lyona lisingalichibwe?

<sup>51</sup> Kayafa talagaambile ago habwe ebiteekuzo byoowe weenyini, nano habwo kuba akaba ali omugabe mukulu wo omwaka ogwo. Bityo akaba naabasa nka nikwo Yezu alaafwa habwe ensi ya Abayahudi,

<sup>52</sup> na ti habwa bonnyini bonka, nano na habwo kuumbya abana ba Mungu abo abasaambee omu nsi, babone kuba hamo.

<sup>53</sup> Kulugilila echilo echo, abategeki ba Abayahudi baakola omweetegeko gwo kumwita Yezu.

<sup>54</sup> Ha bwecho, Yezu yaalekelela kulibata ha bwelu omu Bayahudi. Yaalugaho aho no kuzeenda hehi no omu nsi yo obwooma,

---

\* **11:47 11:47 Itegekelo lya Balusiingo ba Abayahudi:** Habwo obusoombozi bwoli osome *Obusoombozi habwa Amagaambo Agagumile.*

omu muzihwa óogwo gukaba gweetwa Efraimu, yeékala okwo hamo na abaheémba boómwe.

<sup>55</sup> Obuchilo obwo, echilo chikúlu cha Abayahudi echilikwéetwa Paásika chikaba cheéliliza. Ha bwéecho, abaantu béenzi baalugáyo omu maboma gáabo kuzeenda Yeruzaléemu, babone kweéloonza kala habwo kweéyeza.

<sup>56</sup> Abaantu baaba nibamuloondela Yeézu. Obuchilo bakaba beemeeliile omu lubúga lwe éenzu ya Múungu, beébua za báti, “Ímwe nimuleebaho muta? Omuuntu ogwo takwiiza aha mazenyi aga?”

<sup>57</sup> Abakúlu ba abagabe na Abafarisayo bakaba balagiile nka nikwo, omuuntu weéna weéna óogwo alikumanya áaho Yeézu ali, aleéte empola hali boónyini babone kumuta omuli itaanu.

## 12

*Omukázi naamusúga Yeézu amazuta*

*(Mariko 14:3-9; Matayo 26:6-13; Luka 7:36-50)*

<sup>1</sup> Kabyaasigeele ebilo mukáaga kuhika amazenyi ga Paásika, Yeézu yaáhika káandi Betania áaho yaabeele atúula Lazáaro.

<sup>2</sup> Mbwéenu, abaantu ba aho baámuloongeza amazenyi. Marita yaámuheéleza, na Lazáaro akaba ali oómo omu baantu áabo abaabeele beékeele aha luhelo hamo na Yeézu.

<sup>3</sup> Mbwéenu, Mariamu yeemucha enusu líita ya amazuta galikweetwa nardo galikwéela ageena obukaani buháango na geena omuzeeze mulu-unzi. Yaásiiga aha magulu ga Yeézu, yaágakubula

amagulu ga Yeézu habwi isóke lyoómwe ogwo mukázi. Éenzu yóona yaásohoza omugaazu mu-luunzi gwe emizeeze.

<sup>4</sup> Náho oómo wa abaheémba boómwe, izíina lyoómwe Yuda Iskariote, óogwo alaámukoonga kóonga Yeézu, yaámuzila nka nikwo,

<sup>5</sup> “Ha bwaáchi amazuta ago tigaáguzwa edináli magána asatu\* no kuhaabwa abahabi?”

<sup>6</sup> Yuda talagaambisiibwe ebyo habwo kusaaswa abahabi, náho na habwo kuba akaba ali omwíibi. Yuda niwe akaba naasutula enfulebe ye empilya, na akaba ayiba empilya ezikaba ziteebwa omu nfulebe ezo.

<sup>7</sup> Mbwéenu, Yeézu yaámugalulila Yuda aáti, “Omuléke, habwo kuba yaánsiiga amazuta habwe emiloonzo ye echo chilo éecho baliinzíika.†

<sup>8</sup> Abahabi mwiinábo ebilo byóona, náho ínye tínkúba hamo neemwe ebilo byóona.”

*Abatégeki ba Abayahudi nibakola enteba  
yo kwíta Lazáaro*

<sup>9</sup> Mbwéenu, Abayahudi béenzi baáhulila nka nikwo Yeézu akaba ali ahaantu aho, baázeenda kumubona, ti weényini kwoónka, náho káandi kumubona Lazáaro óogwo Yeézu akamuzoola ku-luga omu bafwiile.

<sup>10</sup> Niho abakúlu ba abagabe baákola enteba yo kumwíta Lazáaro káandi,

---

\* **12:5 12:5 Edináali magána asatu:** Ekaba eli empeéla yo obuteéka aha muhalila aha bilo magána asatu. † **12:7 12:7** Buk-aba buli obuteéka bwa Abayahudi kusiiga amazuta omutúmbi.

<sup>11</sup> habwe ensoonga yo kuzoolwa kwoómwe, Abayahudi béenzi baámwiíkiliza Yeézu, baáyeliga na abatégeki báabo.

*Masihi Yeézu naayanaáankulwa Yeruzaléemu  
(Matayo 21:1-11; Mariko 11:1-11; Luka 19:28-*

*40)*

<sup>12</sup> Nyeéncha eémo, embága mpaango ya abaantu áabo bakaba beezíle kulya obuzenyi bwa Paásika, baáhulila nka nikwo Yeézu ali omu muháanda kwíiza Yeruzaléemu.

<sup>13</sup> Mbwéenu, baátwáala amatábazi ge emichíindo, baázeenda kumusuúngaana Yeézu. Baáyaambaza ahi iláka nibagaámba báti, “Hosana!‡

Ayina omugisa óogwo alikwíiza ahi izíina lyo Omukáma Múungu!

Ayina omugisa Omukáma wa Abaiziraeli.”

<sup>14</sup> Mbwéenu, Yeézu yaásaanga omwaana gwe ensíkili, yaáguhanama nko óokwo chaandikilwe omu Maandiko Matakatiifu chíti,

<sup>15</sup> “Íimwe abaantu ba Sayuni,§ mutatiina!

Léeba, omukáma wáanyu naayiza, ahanamile omwaana gwe ensíkili!”

<sup>16</sup> Obuchilo obwo, abaheémba ba Yeézu tibala-soombookiilwe ago. Náho obuchilo Yeézu yaabele yaázookile niho beézuka nka nikwo amagaambo ago gakaaandikwa na nikwo óokwo baamukoliile.

‡ **12:13 12:13 Hosana:** Omu lulími lwe Echihebrania, ensoonga yaáho ekaba, “Chuungúla óobu!” Náho aha buchilo bwa Yeézu echigaambo echi chikagaambwa bwooli kumukúza Múungu nali Masihi. Osome Enzina 118:25. **12:13 12:13** Osome Enz-

ina 118:25-26. § **12:15 12:15 Sayuni:** Ni izíina eliindi lya Yeruzaléemu. **12:15 12:15** Osome Isaya 40:9; Zefania 3:16; Zakaria 9:9.

17 Abaantu abaabeele bali hamo na Yeézu obuchilo óobwo yaáyesile Lazáaro kuluga omu chitúulo no kumuzoola kuluga omu bafwiile, baaba nibaatula empola ezo omu baantu.

18 Ha bwéecho, abaantu béenzi bakabonesa kuhulila empola ze eméeneko éezo Yeézu akakola. Echo nicho chikakola abaantu béenzi baásohola Yeruzaléemu kuzeenda kumusuúngaana Yeézu.

19 Náho Abafarisayo beégaambila báti, “Nimuléeba! Titúkuhicha kukola choóna chóona! Muléebe, abaantu bóona nibamukulaatíla.”

*Yeézu naahoóyela habwo olufu lwoómwe*

20 Hakaba heena abaantu áabo bakaba bali Abanyamahaánga, omuli abo baantu bakaba balimo áabo bakazeenda Yeruzaléemu habwa amazenyi ga Paásika.

21 Mbwéenu, abaantu abo baázeenda ahali Filipo óogwo akalugiilila Betisaida okwo omu nsi ya Galiláaya, baámusaba báti, “Owi isima, nitusaba tubonane na Yeézu.”

22 Filipo yaázeenda kumumanyisa Andrea empola ezo, niho bóona baázeenda kumugaambila Yeézu.

23 Yeézu yaábagalulila aáti, “Obuchilo bwaáhikile hali ínye Mutábani wo Omuuntu kuhaabwa ikuzo.

24 Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, kábilaaba akazuma ke engano katakagwiile omu itaka no kufwa, tikakuhicha kumela. Náho kakalaáfwa, nikamela no kuzáala enzuma nyíinzi.

25 Omuuntu weéna weéna óogwo alikweenda kuchigilila obulami bwoómwe, naabulwa obulami bwo obucha no obuchiile. Náho weéna weéna óogwo atakusaaswa obulami bwoómwe

omu nsi ezi, óogwo naabuchuungula obulami bwoómwe kuhicha obucha no obuchiile.

<sup>26</sup> Omuuntu weéna wéena óogwo alikuunheéleza íinye, neeyeendelwa ankulaatile. Hoóna hóona áaho ndi, aho niho omuzáana waanze aláaba aáli. Táata naamukuza omuuntu weéna wéena óogwo alikuunheéleza íinye.”

<sup>27</sup> Niho Yeézu yaámuzila aáti, “Óobu naábaanza kuzuzubalilwa bwooli omu muganya gwaanze. Ngaámbe chiíha? Ngási, ngaámbe nka nikwo, ‘Íiwe Táata, niinkusába onchuúngule kuluga aha buchilo óobu bwe ebyaágalalo?’ Mmahi, tinaákuhicha kusaba íintyo, habwo kuba nnyizile omu nsi ezi kuba nsaángwe ebyaágalalo ebyo.

<sup>28</sup> Íiwe Táata Múngu, osuulule ikuzo li izíina lyaawe.”

Niho iláka liluga omu igulu niligaámba líti, “Naásuulula ikuzo lyaanze, káandi niinzeendelela kulisuulula.”

<sup>29</sup> Embága ya abaantu áabo abaabeele beemeeliile aho, obuchilo bahuliile elyo iláka, abáandi bakagaamba báti, “Ne enkuba,” na abáandi bakagaamba báti, “Maléeka yaágaamba gaamba náze.”

<sup>30</sup> Náho Yeézu yaábagaambila aáti, “Iláka éelyo mwaábulila libeele litali ha bwaánze, náho hali íimwe.

<sup>31</sup> Óobu bwaáhikile obuchilo bwa Múngu kuzichwaáziikila éensi ezi. Óobu bwaáhikile obuchilo bwo kulitaágucha ahéelu Isitáani éelyo lili omutégeki we éensi ezi.

<sup>32</sup> Obuchilo óobwo íinye ndaayeleezibwa olugulu ye éensi, niinkwéesa abaantu bóona

babone kwiiza hali ínye.”

<sup>33</sup> Yeézu akagaamba aátyo, kwoóleka ni lufu chi óolwo alaáfwa.

<sup>34</sup> Mbwéenu, embága ezo yaámusubiza Yeézu eéti, “Tusomile omu Maandiko Matakatíifu nka nikwo, Masihi naába omulame obucha no obuchiile. Mbwéenu, ha bwaáchi noogaamba nka nikwo, ni lwaampaka Mutábani wo Omuuntu ayeleezibwe olugulu? Ngási, Mutábani wo Omuuntu ogu noóha?”

<sup>35</sup> Yeézu yaábagaambila aáti, “Omwaanga niguba hamo neemwe aha káanya kache kwoónka. Muzeendelele kulibata omu mwaanga ogu mucháali muchiinágwo, kuba ensiimbaazi eteéza kubapaámpukilamo. Kuba, omuuntu óogwo alikulibata omu nsiimbaazi, tasoombookelwa áaho alikuzeenda.

<sup>36</sup> Aha buchilo óobu óobwo mwiina omwaanga, mugwiikilize omwaanga ogwo, mubóne kuba abáana bo omwaanga.”

Obuchilo Yeézu yaámazile kugaamba ago, yaásiga embága ya abaantu abo, yaázeenda kweéseleka.

*Abayahudi béenzi nibaánga kumwiikiliza Yeézu*

<sup>37</sup> Náho nóobwo Yeézu yaákozile eméenko nyínzi omu méeso gáabo, abaantu béenzi tibalamwiikiliize.

<sup>38</sup> Ekaba eli eétyo gabone kuhikiilizibwa ama-gaambo áago omubáasi Isaya akagaamba aáti, “Mukáma, noóha óogwo ayikiliize empola zéetu?

Káandi, noóha óogwo omusuululiile obuzizi bwaawe?"

<sup>39</sup> Tibalamwiíkiliize habwo kuba Múungu aka-gaamba kulabila ahali Isaya nka nikwo,

<sup>40</sup> "Naáhumisa améeso gáabo,  
no kukola emiganya yáabo eébe egumile,  
batabona kuhweeza habwa méeso,  
batakusoombookelwa ha miganya,  
bateéza bakaánhiindukila,  
neenye nkabachíza."

<sup>41</sup> Isaya akagaamba amagaambo aga, habwo kuba akalibona ikuzo lya Yeézu no kugaamba empola zoómwe.

<sup>42</sup> Nóobu bityo, abatégeki béenzi ba Abayahudi bakamwiíkiliza Yeézu. Náho tibalagaambile ha bwéelu nka nikwo baámwiíkiliize, habwo kuba bakaba nibatíina kubiingwa na Abafarisayo kugula omu isomelo.

<sup>43</sup> Abatégeki abo bakaba nibeénda bwooli kukúzybwa na abaantu, kuchila kukúzybwa na Múungu.

*Abaantu balaáchwaaziikwa habwa amagaambo áago Yeézu akagaamba*

<sup>44</sup> Mbweenu, Yeézu yaáhamuka iláka naagaámba aáti, "Omuuntu óogwo alikuunyikiliza, takuunyikiliza íinye nyeénka, náho naamwiíkiliza na Múungu óogwo akaansiíndika.

<sup>45</sup> Omuuntu óogwo alikuumbona íinye, naába yaámubona Múungu óogwo akaansiíndika.



<sup>46</sup> Ínye nnyizile omu nsi ezi nko omwaanga, kuba buli muuntu óogwo alikuunyikiliza, atazeendelela kutúula omu nsiimbaazi.

<sup>47</sup> “Omuuntu weéna weéna óogwo aliba yaáhuliile ebigaambo byaanze, náho akáanga kubikwáata, ínye tiíndimuchwaáziika. Habwo kuba, tiíndeezile omu nsi ezi kuchwaáziika abaantu, náho nnyizile kubachuúngula.

<sup>48</sup> Omuuntu weéna weéna óogwo alikuunyaáanga ínye hamo na amagaambo gaanze, alyaáchwaaziikwa. Amagaambo áago ngaambile, nigo galeeza kumuchwaáziika aha chilo echo cho omuhélo.

<sup>49</sup> Tiíndagaambile amagaambo ago habwo obuzizi bwaanze ínye nyini, náho Táata óogwo ansiindikile niwe yaándagiliile ebyo kugaamba, no óokwo ndaasoomboola.

<sup>50</sup> Káandi, niinsoomboókelwa nka nikwo echilagilo choómwe chibabonesa abaantu obulami bwo obucha no obuchiile. Mbweenu, ínye niingaamba kwoónka áago Táata yaángaambiile ngaámbe.”

## 13

*Yeézu naayóza amagulu ga abaheémbo boómwe*

<sup>1</sup> Mbweenu, obuchilo amazenyi ga Paásika\* gakaba gatakahikile, Yeézu yaásoombookelwa nka nikwo obuchilo bwoómwe bwaáhiikile bwo kulugáho omu nsi ezi abone kusuba owe Eése. Yeézu akaba ayina engoonzi na abaantu boómwe

---

\* **13:1 13:1 Paásika:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.*

omu nsi, na yaázeendelela kubazilila engoonzi bwooli kuhicha omuhélo.

<sup>2</sup> Yeézu na abaheémba boómwe bakaba nibal-aagila. Akaziingo ako, Isitáani likaba lyaátaahile omu muganya gwa Yuda, mutábani wa Simoni Iskariote, abone kumukoonga kóonga Yeézu.

<sup>3</sup> Yeézu akaba naasoomboókelwa nka nikwo Ííse akamuha obuzizi habwe ebiintu byóona. Káandi akaba naasoomboókelwa nka nikwo akalugiilila ahali Múungu, na nka nikwo alaásuba ahali Múungu.

<sup>4</sup> Mbweénu, obuchilo nibalya, Yeézu yaáyemeelela, yaázuula enkaanzu yoómwe, yaátwáala enkáanda yaázeekoma omu nyugunyú.

<sup>5</sup> Niho, yaáchenena améenzi omu lusaabuzo, yaábaanza kwóoza amagulu ga abaheémba boómwe no kugakubula ne enkáanda éezo ayekomile.

<sup>6</sup> Obuchilo Yeézu yaamuhikaho Simoni Peétero, Peétero yaámubúuza aáti, “Mukáma, íiwe nooyeénda kuunyóza íinye amagulu?”

<sup>7</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Éecho ndikukola, íiwe tokuchisoombookelwa óobu, náho noochisoombookelwa ahaleéza.”

<sup>8</sup> Peétero yaámugaambila aáti, “Íiwe toliinyoza íinye amagulu no obuche bwa akáti!” Yeézu yaámugalulila aáti, “Kábilaaba íiwe nooyaanga ntakwóoza amagulu, tokuhicha kukoba hamo neenye káandi.”

<sup>9</sup> Simoni Peétero yaámugalulila aáti, “Mukáma, kábilaaba ni bityo, otaanyoza amagulu goónka, náho ne emikono yaanze hamo no omútwe gwaanze.”

10 Yeézu yaámugalulila aáti, “Omuuntu óogwo ayaámazile kwóoga, takweendelwa ayoge káandi, náho kunaaba amagulu goónka, habwo kuba yaámazile kwéela. Ímwe mwaámazile kwéela, náho ti mwéena.”

11 Yeézu akaba naamusoomboókelwa óogwo ayaakumukoonga kóongile, nicho chaaleételele agaámbe aáti, “Náho ti mwéena áabo mweezile.”

12 Obuchilo Yeézu yaámazile kwóoza abaheémba boómwe amagulu gáabo, yaázwaala enkaanzu yoómwe, yeékala nábo káandi, yaábabúuza aáti, “Ngási, mwaáchisoombookelwa éecho naábakolela?”

13 Ímwe nimuunyeta ‘Omweégesa’ no ‘Omukáma.’ Ago na ga amazima, habwo kuba nikwo ndi.

14 Mbweénu kábilaaba ínye ndi Omweégesa wáanyu no Omukáma wáanyu, naáboóza ímwe amagulu, neeyeendelwa ímwe neemwe mube nimweeyoza amagulu mútyo nyini.

15 Mbaheele omugani, nka nikwo neemwe mube nimweekolela nkeenye óokwo mbakoliíle ímwe.

16 Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, omuzáana ti mukúlu kuchila omukáma woómwe, káandi omuuntu óogwo alikusiíndikwa ti mukúlu kuchila óogwo alikumusiíndika.

17 Mbweénu kábilaaba mwaágasoombookelwa ago góona, niho Múungu alaábafuuha kamulaaba nimugakolela emilimo.

18 “Tiinkugaamba ago hali ímwe mwéena. Niimbasoomboókelwa áabo ntoolize kuba abaheémba baanze. Náho ni lwaampaka gahikiilizwe áago

agaándikilwe omu Maandiko Matakatiifu nka nikwo, 'Munywáani waanze óogwo akaba naálya ebyookulya hamo neenye, yaáhiinduka kuba omu-bisa waanze.'

<sup>19</sup> Niimbagaambila ago góona gacháali gatakeésuululukiize, kuba obuchilo óobwo galisuúlukiza, mwiikilize nka nikwo 'ínye Niwe.'<sup>†</sup>

<sup>20</sup> Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, omuuntu weéna wéena óogwo alikumwiínaankula óogwo nkamusiíndika, ogwo naába yaányinaánkula neenye. Bityo nyini, óogwo alikuunyinaánkula ínye, naába yaámwiinaankula Táata óogwo akaansiíndika."

*Yeézu naálya ehookulya cha Paásika  
hamo na abaheémba boómwe  
(Matayo 26:20-25; Mariko 14:17-21; Luka 22:21-23)*

<sup>21</sup> Obuchilo Yeézu akagaamba amagaambo ago, akazululukilwa bwooli omu mwooyo gwoómwe, yaáyatula naagaámba aáti, "Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, oómo omuli ímwe naankoónga."

<sup>22</sup> Niho abaheémba boómwe baábaanza kweéleeba, habwo kuba tibalasoombookiilwe naamugaámba oóha.

<sup>23</sup> Oómo omu baheémba boómwe akaba ayegamiile aha chifuba cha Yeézu, omuheémba ogwo niwe akaba ayeéndwa bwooli na Yeézu.

---

**13:18 13:18** Osome Enzina 41:9. † **13:19 13:19** *Ínye Niwe:* Aha Yeézu naayemanyisa nko óokwo Múungu alikweémanyisa omu Ndagano ya Kala. Osome Okuluga 3:14; Isaya 43:10.

24 Mbweenu, Simoni Peetero yaámuleémbeleza omuheémba ogwo, yaámugaambila aáti, “Mubúuze Yeézu nka nikwo noóha omuli íchwe óogwo aliku-gaamba.”

25 Niho omuheémba ogwo akaba ayegamiile aha kalezi ka Yeézu, yaámubúuza aáti, “Mukáma, noóha?”

26 Yeézu yaámugalulila aáti, “No óogwo ndaaha echinogóka cho omukaate éecho ndaakoza.” Mbweenu, yeemucha echinogóka cho omukaate yaáchikozá, yaaha Yuda, mutábani wa Simoni Iskariote.

27 Yuda obuchilo yaáyanaankwiile echinogóka echo cho omukaate, Isitáani lyaamutaahamo. Niho Yeézu aba yaámugaambila aáti, “Áago olik-weenda kukola, ogakole bwaangu!”

28 Náho talabeeleho no óobu oómo omuli abo abáandi abaabeele bakobile aha luhelo óogwo yaasoombookiilwe ha bwaáchi Yeézu yaábagaambila aátyo.

29 Abáandi bakateékuza nka nikwo Yeézu aka-gaamba aátyo, habwo kuba Yuda akaba ali omu-biiki we empilya. Bakateékuza nka nikwo Yeézu akamugaambila Yuda nka nikwo agule ebiintu bya amazenyi ga Paásika, nali nka nikwo abáhe abahabi empilya.

30 Mbweenu, obuchilo Yuda akaba yaátwéele echinogóka echo cho omukaate, yaalugáho omwáanya ogwo nyini. Gukaba guli omwáanya gwe echilo.

*Yeézu naabaha echilagilo chisha abaheémba boómwe*

31 Mbweenu, obuchilo Yuda yaabele yaalugileho, Yeezu yaabagaambila abaheemba boomwe aati, “Óobu ikuzo lyaanze, ínye Mutábani wo Omuuntu, lyeélilila kubonekana butúnu. No óobu ikuzo lya Múungu lilyaabonekana ha bwéelu kulabila ahali ínye.

32 Kábilaaba ikuzo lyoomwe lyaabonekana kulabila ahali ínye, mbweenu na Múungu náwe naamanyisa abaantu ikuzo lyaanze ínye Mutábani wo Omuuntu. Alaákola aátyo zuba zuba.

33 “Ímwe baana baanze enfula, niimba neemwe aha mwáanya mugufu gwoónka. Mulaádoondela, náho nko óokwo mbeele niimbashoomboolela abatégeki ba Abayahudi, bityo nyini niimbagaambila neemwe óobu nka nikwo, ahaantu áaho ndaazeénda ínye, ímwe timukuhicha kuhikaho.

34 Óobu, niimbáha echilagilo echisha. Niimbalagila nka nikwo, mweendane. Nko óokwo ínye ndikubéenda ímwe, bityo nyini neemwe mweendane.

35 Kábilaaba nimweéndana mútyo, aho niho abaantu bóona balaásoombookelwa nka nikwo, ímwe muli abaheemba baanze.”

*Yeezu naabáasa nka nikwo Simoni Peétero naamwoóga*

*(Matayo 26:31-35; Mariko 14:27-31; Luka 22:31-34)*

36 Mbweenu, Simoni Peétero yaámubúza Yeezu aati, “Mukáma, noóza nkáhi?” Yeezu yaámugalulila aati, “Ahaantu áaho ndikuza ínye, íwe tokuhicha kuunkulaatila óobu, náho olaánkulaatila ahaleéza.”

37 Peétero yaámubúuza aáti, “Mukáma, ha bwaáchi tinaákuhicha kukukulaatila okwo óobu? Íinye ndi bweémi kufwa ha bwaáwe!”

38 Yeézu yaámugalulila aáti, “Ngási íwe oli bweémi kufwa ha bwaánze? Mazima butúnu niinkugaambila nka nikwo, enkoókolomi etakakoókolomile, noóba waányogile entúlo isatu.”

## 14

*Yeézu niwe omuháanda gwo kuzeenda owa Múungu*

1 Yeézu yaázeendelela kweégesa abaheémba boómwe aáti, “Mutazuzubalilwa omu miganya yáanyu. Mumwiikilize Múungu, káandi muunyikilize neenye.

2 Omu nzu ya Táata, heena obwiikalo bwíenzi. Byaakubeele bitali bityo, mazima naakaábagaambiile nka nikwo niinzeénda kubaloongeza obwiikalo?

3 Obuchilo ndaamala kubaloongeza obwiikalo omwo, niinsuba hali íimwe káandi. Niho ndaabatwáala kuzeenda ahaantu áaho ndaaba ndi, neemwe muláaba muli áaho hamo neenye.

4 Íimwe nimusoombookelwa omuháanda gwo kuhika áaho ndikuzeenda.”

5 Niho, Tomaso yaábúuza Yeézu aáti, “Mukáma, íichwe titukusoombookelwa áaho olikuzeenda. Mbwéenu nituhicha túta kugusoombookelwa ogwo muháanda?”

6 Yeézu yaámugalulila aáti, “Íinye nínye omuháanda, na amazima, no obulami. Tihaliho omuuntu weéna weéna óogwo ayaakuhicha

kuhika ahali Táata kaálaaba atakalabiile hali íinye.

<sup>7</sup> Kábilaaba mwaakuunsoomboókíilwe íinye, aho mukamusoombookíilwe Táata náwe. Kubaandiza óobu, nimumusoombookelwa na mwaámazile kumubona.”

<sup>8</sup> Niho, Filipo yaámugaambila aáti, “Mukáma, otwoóleke Táata! Echo choónka nichihika.”

<sup>9</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Mbeelee ndi hamo neemwe omwáanya gwóona ogwo, íiwe Filipo otakuunsoombookelwa? Omuuntu weéna weéna óogwo ambweene íinye, naába amubweene Táata. Mbweénu, ha bwaáchi noongaambila nka nikwo, ‘Otwoóleke Táata?’

<sup>10</sup> Ngási, tokwiikiliza nka nikwo íinye ndi omuli weényini Táata, náwe Táata ali omuli íinye? Amagaambo áago ndikubagaambila tigakulugiilila omu biteékuzo byaanze, náho Táata óogwo ali omuli íinye, naakola emilimo yoómwe kulabila hali íinye.

<sup>11</sup> Mwiikilize éebyo ndikugaamba nka nikwo, íinye ndi omuli weényini Táata, na Táata ali omuli íinye. Náho kamulaaba mutakweenda kwiikiliza áago ndikugaamba, mbweénu mwiikilize habwe ebikolwa éebyo ndikukola.

<sup>12</sup> Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, omuuntu weéna weéna óogwo alikuunyikiliza, alaakola emilimo éezo íinye ndikukola. Káandi alaákola emilimo kusaaga éezo íinye ndikukola, habwo kuba íinye niinzeénda ahali Táata.

<sup>13</sup> Kamulaasaba echiintu choóna chóona ahi ízína lyaanze, íinye niinchikola, kuba ikuzo lya Táata libonekane kulabila omuli íinye, Omutábani.



<sup>14</sup> Echiintu choóna chóona éecho mulaansaba ahi izíina lyaanze, niinchikola.”

*Yeézu naalagana okwíza kwo Omwooyo Mutakatíifu*

<sup>15</sup> “Kamulaaba nimuunyeénda, nimuby-eekomya ebilangilo byaanze.

<sup>16</sup> Neenye niimmusaba Táata abáhe Omuhweezi oóndi,\* abone kuba hamo neemwe omwáanya gwóona.

<sup>17</sup> Ogwo niwe Omwooyo owa mazima. Abaantu be éensi ezi tibakuhicha kumwiínaankula, habwo kuba tibakumubona, káandi tibakumusoom-bookelwa. Náho ímwe nimumusoombookelwa ogwo Mwooyo, habwo kuba naayikala hamo neemwe, káandi naába ali omuli ímwe.

<sup>18</sup> “Tiínkubasiga ímwe mweénka nke enfúuzi, náho niinsuba káandi hali ímwe.

<sup>19</sup> Hacháali akáanya kache na tiínkubonwa káandi omu nsi ezi. Náho ímwe nimuumbona, habwo kuba ndi omulame, neemwe nimuba muli abalame.

<sup>20</sup> Aha chilo echo, mulaamanya nka nikwo ínye ndi omuli weényini Táata, neemwe muli omuli ínye, neenye ndi omuli ímwe.

<sup>21</sup> Omuuntu óogwo alikweékomya ebilangilo byaanze, ogwo niwe alikuunyeenda. No omuuntu óogwo alikuunyeenda, Táata náwe alaámwéenda. Neenye ndaámuzilila engoonzi no kweéyoleka hali weényini.”

<sup>22</sup> Yuda atali ogwo Iskariote, yaámubúza Yeézu aáti, “Mukáma, nibiba bita nka nikwo oyeyoleke

---

\* **14:16 14:16 Omuhweezi oóndi:** Yeézu naahoóyela habwo Omwooyo Mutakatíifu.

hali íichwe, náho ti ha baantu abáandi be éensi ezi?”

<sup>23</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Omuuntu óogwo alikuunyeenda, ayekomya amagaambo gaanze, náwe Táata alaámwéenda. Káandi íinye na Táata nitwiíza hali weényini no kwíikala hamo náze.

<sup>24</sup> Náho omuuntu weéna weéna óogwo atakuunyeéenda, ogwo tayekomya amagaambo gaanze. Amagaambo áago ndikubasoomboolela ti gaanze, náho na ga Táata óogwo ansiindikile hali íimwe.

<sup>25</sup> “Mbagaambíile góona ago, obuchilo ncháali ndi hamo neemwe.

<sup>26</sup> Náho Omuhweezi ogwo, óogwo ali Omwooyo Mutakatiifu óogwo Táata alaasiindika hali íimwe ahi izíina lyaanze, alaábeegesa no kubeézikiza góona áago nkabagaambila.

<sup>27</sup> Niimbasigila obuhóolo, obuhóolo bwaanze niimbáha. Obuhóolo óobwo ti nko óobwo muhaabwa ne éensi ezi. Mutazuzubalilwa omu miganya yáanyu, káandi mutatiina choóna chóona.

<sup>28</sup> Mwaáhuliize áago nkabagaambila nka nikwo, ‘Niinzeénda, náho niinsuba káandi hali íimwe.’ Kábilaaba mazima mwakuunyeénzile, mukaánuliilwe kuhulila nka nikwo niinzeénda ahali Táata, habwo kuba Táata ni mukúlu kusaaga íinye.

<sup>29</sup> “Mbagaambíile ago góona óobu, obuchilo ago magaambo gacháali gatakabéeleho, kuba obuchilo óobwo galaabaho, mubóne kuunyakiliza.

<sup>30</sup> Tinaákuhicha kuhooya neemwe omwáanya mula, habwo kuba omutégeki we éensi óobu

naayiza. Náho tayina amagala goóna góona ha bwaánze.

<sup>31</sup> Amagaambo áago ndikukola nigo áago Táata yaándagiiliile ngakole, kuba abaantu bóona babone kusoombokelwa nka nikwo nnyine engoonzi na Táata.

“Óobu, mwiimeelele, tulugeho aha.”

## 15

### *Yeézu no omuzabibu gwa amazima*

<sup>1</sup> Yeézu yaázeendelela kubeégesa aáti, “Íinye níinye omuzabibu gwa mazima, na Táata niwe omulimi.

<sup>2</sup> Buli itábazi omuli íinye éelyo elitakuzáala amagoomba, Táata aliihaho. Náho buli itábazi éelyo lilikuzáala amagoomba, Táata alisálila kuba lizaále bwooli.

<sup>3</sup> Íimwe mwaáyezile, habwa ameégeso gaanze áago naáboolekeeliile.

<sup>4</sup> Mwiikale omuli íinye, neenye niinyikala omuli íimwe. Nko óokwo itábazi litakuhicha kuzáala amagoomba lyoónka litéena kweekwaatilila aha muzabibu, bityo nyini neemwe timwaákuhicha kukola áago Múungu ayeénda mutéena kwíikala omuli íinye.

<sup>5</sup> “Íinye ndi omuzabibu, íimwe muli amatábazi. Omuuntu óogwo alikutúula omuli íinye, neenye niintuúla omuli weényini, ogwo naába alikuzáala amagoomba méenzi, habwo kuba hatéena íinye timwaákuhicha kukola choóna chóona.

<sup>6</sup> Omuuntu weéna weéna óogwo atakwiikala omuli íinye asuseene ni itábazi éelyo

elinogweelwe no kwóoma. Mbwéenu abaantu baálikobyá no kulinaga omu mulilo no okusha.

<sup>7</sup> Kamuleekala omuli ínye ne ebigaambo byaanze kabileekala omuli ímwe, mbwéenu mumusabe Táata choóna chóona éecho mulikweenda, náwe naabaha.

<sup>8</sup> Kamulaaba nimuzaála amagoomba méenzi no kuba abaheémba baanze ba amazima, muláaba nimwooleka ha bwéelu ikuzo lya Táata.

<sup>9</sup> Nko óokwo Táata alikunyeenda ínye, nikwo neenye nnyina engoonzi hali ímwe. Mbwéenu mwiikale omu ngoonzi zaanze.

<sup>10</sup> Kamulaaba nimukwaáta ebilangilo byaanze, mbwéenu mulaázeendelela kwíikala omu ngoonzi zaanze, nko óokwo ínye nkwaasile ebilangilo bya Táata no kwíikala omu ngoonzi zoómwe.

<sup>11</sup> “Naábagaambila aga kuba kunulilwa kwaanze kube omuli ímwe, no kunulilwa kwáanyu kuhikiílizwe.

<sup>12</sup> Echilagilo chaanze nicho echi, mube nimweéndana, nko óokwo ínye ndikubéenda ímwe.

<sup>13</sup> Táliho omuuntu óogwo ayina engoonzi mpáango kuchila óogwo alikusohozá obulami bwoómwe habwa abanywáani boómwe.

<sup>14</sup> Kamulaaba nimukola áago mbalagiile, ímwe muli banywáani baanze.

<sup>15</sup> Kubaandiza óobu, tiínkubéeta káandi abazáana, habwo kuba omuzáana takusoombookelwa éecho mukúlu woómwe alikukola. Náho ímwe niimbeéta banywáani baanze, habwo kuba naábasuululila góona áago naáhuliile kuluga hali Táata.

<sup>16</sup> Ímwe timulaantoolize ínye, náho nínye óogwo nkabatóoza ímwe. Nkabaatóoza kuba muzaále amagoomba áago agatakuhwa nakáti. Kámulaakola mútyo, góona áago mulikusaba omu izíina lyaanze, náwe Táata naabaha.

<sup>17</sup> Mbwéenu, Echilagilo chaanze nicho echi, mweendane.”

*Abaantu be éensi ezi nibabatamwa áabo abalikumwiikiliza Yeezu*

<sup>18</sup> Yeezu yaázeendelela kubeégesa aáti, “Kábilaaba abaantu be éensi ezi balaabatamwa ímwe, mube nimwiizuka nka nikwo bakeébeembela kuuntámwa ínye.

<sup>19</sup> Kámwaakubeele muli abaantu be éensi ezi, mbwéenu áabo baakubeele nibabeénda nko óokwo balikweenda abaantu báabo. Náho ímwe timukabéele be éensi ezi, habwo kuba mbatoolize kuluga omu nsi óomu. Niyo ensoonga éezo abaantu omu éensi ezi nibabatamwa.

<sup>20</sup> Mwiizuke áago naábagaambiile nka nikwo, ‘Omuzáana ti mukúlu kumusáaga omukáma woómwe.’ Mbwéenu, kábilaaba bakaanyagalaza ínye, balaábaagalaza neemwe káandi. Náho kábilaaba beekiliza ameégeso gaanze, baleekiliza na gáanyu.

<sup>21</sup> Náho nibabakolela góona ago habwo kuba nimuunkulaatila ínye, káandi habwe ensoonga nka nikwo tibakumumanya óogwo ansiindikile.

<sup>22</sup> Naakubeele ntaleezile hali boónyini no ku-gaamba gaamba nábo, mbwéenu tibaákubeele ne ebiheno. Náho óobu, tibakuhicha kweétoonganila nka nikwo tibéena ebiheno.

<sup>23</sup> Omuuntu weéna weéna óogwo alikuuntámwa ínye, naamutámwa na Táata káandi.

24 Nkozile amahano maháango áago atakakolaga oóndi. Naakubeele ntalagakozile, tibaákubeele ne ebiheno. Náho óobu, babweene góona áago nkakola, no óobu bityo bacháali baantamilwe, na bamutamilwe Táata káandi.

25 Aga gabeele kuba amagaambo gahikiilile áago gaandikilwe omu Maandiko Matakatíifu kuba, 'Bakaantamilwa busa.'

26 "Niimmusiindika hali ímwe Omuhweezi, óogwo no Omwooyo Mutakatíifu, wo kubasuu-lulila abaantu bóona amazima. Naaluga hali Táata, no obuchilo alihika hali ímwe, alaáyatula amazima ha bwaanze.

27 Mále neemwe káandi mulaasiinza empola zaanze, habwo kuba mukaba muli hamo neenye kuluga aha bubaandizo.

## 16

1 "Mbagaambíile amagaambo ago góona kuba mutaakukuleka okwiikiliza kwáanyu.

2 Abaantu baláaba nibabatóla ímwe omu masomelo. Nibwiiza obuchilo óobwo kábilaaba omuuntu naabeéta, alaateekuza nkokwo naakola emilimo ya Múungu.

3 Nibabakolela bátyo, habwo kuba tibakumumanya Táata, káandi ínye, tibakuummánya.

4 Náho niimbagaambila ago, kuba obuchilo bwáabo bwo kukola ago áaho bulaahika, mwi-izuke nka nikwo naábagaambiile."

### *Emilimo yo Omwooyo Mutakatíifu*

"Tiindabagaambiile ago góona aha bubaandizo, habwo kuba nkaba ndi hamo neemwe.

<sup>5</sup> Mbweenu, óobu naázeenda hali Táata óogwo ansiindikile hali ímwe. Náho táliho weéna weéna ahagáti yáanyu óogwo alikubúuza nka nikwo, ‘Ngási, noozeénda nkáhi?’

<sup>6</sup> Mwaázuzubalilwa bwooli omu miganya yáanyu habwo kuba niimbagaambila kuba niinzeénda hali Táata.

<sup>7</sup> “Niimbagaambila amazima, ni kuzima hali ímwe nka nikwo naázeenda hali Táata. Kaándaaba ntakuzeenda, Omuhweezi ogwo tiyaákuhicha kwíza hali ímwe. Náho kaándaaba niinzeénda, niimmusiindika hali ímwe.

<sup>8</sup> Obuchilo kaáliíza ogwo Muhweezi, alaaz-imanyisa éensi habwe ebiheno, amazima no omuchwaáziiko.

<sup>9</sup> Aláaba naabooleka nka nikwo na abaheni, habwo kuba tibakuunyikiliza ínye.

<sup>10</sup> Alaayoleka nka nikwo ínye ndi owa amazima habwo kuba niinzeénda hali Táata na tímuliimbona káandi.

<sup>11</sup> Aláaba naabooleka ha bwéelu kuba Múngu alyaábachwaáziika habwe ensoonga yaálíchwaáziika Isitáani, elilikutegeka éensi ezi.

<sup>12</sup> “Ncháali nchiinágo méenzi go kubasoom-boolela, náho obuchilo óobu timwaákuhicha kugasoombookelwa.

<sup>13</sup> Omwooyo ogwo owa mazima, obuchilo aléeza hali ímwe, alaábeebeembelela kusoom-bookelwa amazima mwéena. Taligaamba habwa amagala goómwe weényini, náho alyaágaamba áago ahuliile no kubasoomboolela áago galaabonwa.

<sup>14</sup> Omwooyo ogwo aláaba naabooleka ikuzo lyaanze, habwo kuba alaábagaambila góona áago

alihulila kuluga hali ínye.

<sup>15</sup> Ebiintu byóona éebyo Táata ayinabyo ne ebyaánze. Niyo ensoonga niingaámbe kuba Omwooyo ogwo naabagaambila góona áago naába agahuliile kuluga hali ínye.”

*Entúmba nizihinduka kuba amanulilwa*

<sup>16</sup> “Kacháli akáanya kache neemwe timuliimbona, káandi kacháli akáanya kache neemwe mulyaámbona.”

<sup>17</sup> Mbwéenu, abaheémbe boómwe abáandi beébuza báti, “Ngási, ensoonga yaáho ni chíha áago yaágaamba nka nikwo, ‘Kacháli akáanya kache neemwe timuliimbona, káandi kacháli akáanya kache neemwe mulyaámbona,’ na nka nikwo, ‘Niinzeénda hali Táata’?”

<sup>18</sup> Mbwéenu, baáguma kweébuza báti, “Ensoonga yaáho ni chíha, ‘Akáanya kache’? Íchwe titukusoombookelwa áago yaágaamba.”

<sup>19</sup> Yeézu yaásoombookelwa kuba bakaba nibeénda kumubúza áago agaambile, mbwéenu yaábabúza áti, “Ngási, nimweebuza habwa áago naágaamba nka nikwo, ‘Kacháli akáanya kache neemwe timuliimbona, káandi kacháli akáanya kache neemwe mulyaámbona’?”

<sup>20</sup> Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, ímwe mulaalila no kuzolelwa, náho abaantu be éensi ezi balaánulilwa. Mulaazolelwa, náho entúmba zéenyi zilaáhiinduka kuba amanulilwa.

<sup>21</sup> Nko omukázi alikuzeenda kuzála omwaana, azuzabalilwa habwo kuba obuchilo bwo olwaágálalo lwoómwe bwaáhika. Náho obuchilo yaázála, takwiizuka káandi olwaágálalo olwo



habwa amanulilwa go kuzaalwa omwaana omu nsi.

<sup>22</sup> Ímwe káandi mwiina entímba aha mwáanya. Náho ndéeza káandi hali ímwe, mbwéenu muláaba na manulilwa omu miganya yáanyu. Táliho óogwo aligeehaho amanulilwa ago kuluga omu miganya yáanyu.

<sup>23</sup> Káandi echilo echo, timuliimbúuza echi-gaambo choóna chóona.

“Mazima butúnu niimbagaambila nka nikwo, góona áago mulikusaba omu izíina lyaanze, náwe Táata naabaha.

<sup>24</sup> Kuhicha óobu, timukasabile choóna chóona hali Múungu ahi izíina lyaanze. Musabe hali Múungu, náwe naabaha. Aha muháanda ogwo mulaázeendelela kuba na manulilwa bwooli omu miganya yáanyu.”

*Yeézu asiíngile obuzilwa bwe éensi*

<sup>25</sup> “Niimbagaambila góona ago aha muháanda gwe emigani. Obuchilo nibwiíza óobwo ntali-gaamba neemwe aha muháanda gwe emigani, náho ndaábagaambila ha bwéelu habwa Táata.

<sup>26</sup> Omu buchilo obwo, mulaakolesa izíina lyaanze kumusaba Múungu. Tiínkugaamba kuba ínye ndaábasabila hali Táata.

<sup>27</sup> Weényini Táata abeénda ímwe, habwo kuba ímwe nimuunyeénda ínye, káandi mwiikiliize kuba nkaluga hali Táata.

<sup>28</sup> Nkeeza omu éensi ezi kuluga hali Táata, náho óobu niinduga omu nsi omu, niinsuba hali Táata.”

<sup>29</sup> Mbwéenu abaheémba boómwe baámugaambila báti, “Óobu waábaanza kugaamba neechwe otéena kukoza emigani!

<sup>30</sup> Mbweenu, óobu twaásoombookelwa nka nikwo noomanya góona, káandi tokweenda omuuntu kukubúuza choóna chóona. Ago nigo áago gatukozile kwiikiliza nkokwo okaluga hali Múungu.”

<sup>31</sup> Yeézu yaábabúuza aáti, “Ngási, mwaányiikiliza óobu?”

<sup>32</sup> Obuchilo bweélilila, káandi buli héehi bwooli, obuchilo bwóona mulaásaambaala. Buli oómo alaazeenda owaabo, no kuúndeka ínye nyeénka. Náho tiínkúba ínye nyeénka, habwo kuba Táata ali hamo neenye.

<sup>33</sup> Ímwe enfula, naábagaambila ago góona kuba mube no obuhóolo omu miganya yáanyu, habwo kuba muli omuli ínye. Omu nsi omu mulaabonesa ebyaágalalo bíinzi, náho mutatiina habwo kuba ínye naázisíinga éensi.”

## 17

*Yeézu naasabila abaheémba boómwe ahali Múungu*

<sup>1</sup> Obuchilo Yeézu káyaamazile kugaamba góona ago, yaálalamila omu igulu, yaáneembelela aáti, “Íwe Táata, obuchilo bwaáhikile. Oboóleke abaantu ikuzo lyaanze ínye Mutábani waawe, kuba neenye mbooleke ikuzo lyaawe nko óokwo lili.

<sup>2</sup> Ompeéle obuzizi hali bóona abeene omubili, kuba mbone kubaha obulami bwo bucha no buchiile bóona áabo waampéele.

<sup>3</sup> Obulami bwo bucha no buchiile nibwo óobu, abaantu bakumanye íwe Múungu owa mazima,

íiwe weénka, káandi baammanye íinye Yeézu Kristu, óogwo okaansiíndika hali boónyini.

<sup>4</sup> Íinye naáyoleka ikuzo lyaawe aha abaantu bóona omu nsi, kulabila omu emilimo éezo okaansiíndika kuzikola.

<sup>5</sup> Íiwe Táata, niinsaba oyoleke ikuzo lyaanze, ikuzo éelyo nkaba nnyina obuchilo tuli hamo, obuchilo ochaali otakahaangile éensi.”

*Yeézu naasabila abaheémba boómwe*

<sup>6</sup> “Nkukozile okumuúke aha baantu áabo waampéele abaabeele bali abe éensi ezi. Boónyini bakaba bali abaawe, neewe wabaámpa íinye. Mále bakwaasile echigaambo chaawe.

<sup>7</sup> Óobu baásoombookelwa nkokwo ebiintu byóona éebyo okaámpa, bilugile hali íiwe,

<sup>8</sup> habwo kuba naábagaambila góona áago okaángaambila, nábo bagenaánkwiile. Nibasoomboókelwa mazima kuba ndugile hali íiwe, káandi beekilize kuba níiwe óogwo okaansiíndika.

<sup>9</sup> Niimbasabila abo habwo kuba na abaantu baawe. Tiínkubasabila abaantu bóona be éensi ezi, náho niimbasabila áabo okaámpa boónka.

<sup>10</sup> Abaantu bóona abali abaánze na abaawe, káandi abaantu bóona abali abaawe na abaánze. Ikuzo lyaanze lisuululiilwe kulabila hali boónyini.

<sup>11</sup> Íinye niinyíza hali íiwe, mbwéenu tiínkubaho káandi omu nsi óomu. Náho boónyini nibazeen-delela kuba omu nsi aha. Íiwe Táata Omutakatífu, niinkusába obeemanye aha buhicha bwi izíina lyaawe éelyo ompeéle, kuba babe chiintu chimo nko óokwo íinye neewe tuli chiintu chimo.

<sup>12</sup> Obuchilo nkaba ndi hamo nábo, nkaba mbee-manyile aha buhicha bwi izíina lyaawe éelyo waampéele. Nkaba niimbaléeba kuzima kuba ntaákubuza no óobu oómo omuli abo, choónka óogwo alikweendelwa kusiingaalichwa, kuba bi-hikiilizwe éebyo ebyaandikilwe omu Maandiko Matakátifu.

<sup>13</sup> “Íwe Táata, óobu niinyíza hali íwe. Ínye niimbagaambila abaheémba baanze góona ago obuchilo ncháali nchili omu nsi ezi, kuba amanulilwa gaanze gahikiilizibwe omu miganya yáabo.

<sup>14</sup> Niimbagaambila abaheémba baanze empola éezo ompeéle. Náho abaantu bo omu nsi ezi babatamílwe, habwo kuba boónyini ti bo omu nsi óomu, nko óokwo ínye ntali wo omu nsi óomu.

<sup>15</sup> “Íwe Táata, tiínkusaba nka nikwo obeéhémo omu nsi óomu, náho nka nikwo obachigilile ne neelyo Izilwa, Isitáani.

<sup>16</sup> Boónyini ti bo omu nsi óomu nko óokwo ínye ntali wo omu nsi óomu.

<sup>17</sup> Íwe Táata, niinkusába obeeze babe abaantu baawe, omu mazima gaawe, habwo kuba echi-gaambo chaawe nicho amazima.

<sup>18</sup> Nko óokwo okaansiíndika ínye omu nsi, bityo nyini neenye naábasiíndika boónyini omu nsi.

<sup>19</sup> Naáyetaho kukukólela íwe habwe ensoonga yáabo, kuba na abo beézwe omu mazima.”

*Yeézu naasabila áabo abalikumwiíkiliza*

20 “Tiínkubasabila boónyini boónka, náho niim-basabila bóona áabo abaleekiliza habwa am-agaambo áago abaheémba baanze nibaboole-keelela.

21 Niinsaba nka nikwo abo babe echiintu chimo. Táata, niinsaba babe omuli íichwe, nko óokwo íiwe oli omuli íinye, neenye ndi omuli íiwe. Niinsaba kuba babe echiintu chimo, kuba abaantu be éensi beekilize nkokwo níiwe óogwo okaansiíndika.

22 Ikuzo éelyo okaámpa íinye, naábaha aba-heémba baanze, kuba babe echiintu chimo, nko óokwo íinye neewe tuli echiintu chimo.

23 Íinye ndi omuli boónyini, neewe oli omuli íinye. Niinsaba nka nikwo babe echiintu chimo butúnu, nka nikwo aha muháanda ogwo abaantu bóona bo omu nsi basoombookelwe nkokwo níiwe óogwo okaansiíndika, káandi ba-soombookelwe nkokwo noobeénda nko óokwo olikuunyeenda íinye.

24 “Íiwe Táata, niindígila kuba áabo waampéele babe hamo neenye áaho ndikuba ndi, kuba bali-bone ikuzo lyaanze éelyo okaámpa, habwo kuba okaányéenda no óobu ochaali kuhaanga éensi.

25 Íiwe Táata owa amazima, abaantu bo omu nsi óomu tibakukusoombookelwa. Náho íinye niinku-soombookelwa, káandi abaheémba baanze niba-soombookelwa kuba níiwe óogwo okaansiíndika.

26 Íinye mbeegesize nko óokwo íiwe oóli, káandi niinzeendelela kukola iíntyó, kuba beendane nko óokwo olikuunyeenda íinye, káandi mbone kuba omuli boónyini.”

# 18

*Yeézu naateébwa omuli itaanu  
(Matayo 26:47-56; Mariko 14:43-50; Luka  
22:47-53)*

<sup>1</sup> Obuchilo Yeézu káyaamazile kusaba, yaalugaho na abaheémba boómwe, yayaambuka omu ihoolola lya Kidroni, áaho hakaba guliho omusili gwe emizeituni. Baátaaha omwo.

<sup>2</sup> Mbwéenu, Yuda óogwo akamukoonga kóonga Yeézu, akaba naagumanya omusili ogwo, habwo kuba Yeézu akamanyiila kuzeenda omwo enchilo nyíinzi hamo na abaheémba boómwe.

<sup>3</sup> Mbwéenu, Yuda yaázeebeembelela embága ya abalwaanila ngoma, hamo na abazáana abáandi kuluga aha bakúlu ba abagabe na aha Bafarisayo. Baázeenda omu musili ogwo, bakwásile emyaanga, ebimuli ne ebikwáato.

<sup>4</sup> Yeézu akamanya góona áago gakaba nigategezwa kukolwa hali weényini. Mbwéenu, yeelila omu méeso, yaábabúuza abaantu abaabeele beezíle aáti, “Ngási, nimumuloondela oóha?”

<sup>5</sup> Boónyini baámusubiza báti, “Nitumuloondela Yeézu Omunyanazaréeti.” Yeézu yaábagalulila aáti, “Íinye níinye.”

Yuda óogwo akamukóonga kóonga Yeézu akaba ayemeeliile hamo na abasilikale abo.

<sup>6</sup> Mbwéenu, obuchilo Yeézu yaábagaambiile aáti, “Íinye níinye,” abasilikale abo baásuba enyuma no kugwa ahaansi.

<sup>7</sup> Yeézu yaábabúuza káandi aáti, “Ngási, nimu-muloónda oóha?” Boónyini baámusubiza báti, “Nitunguloondela Yeézu Omunyanazaréeti.”

<sup>8</sup> Yeézu yaábagaambila aáti, “Niimbagaambila nkokwo íinye níinye. Kamulaaba nimuundoondela íinye, mbwéenu mubaleke abaantu abali hamo neenye bazeénde.”

<sup>9</sup> Yeézu akagaamba aátyo kuba kuhikiiliza áago akagaamba aha bubaandizo aáti, “Nkaba niimbaliísa kuzima, kuba ntaákubuza no óobu oómo omuli abo áabo okaámpa.”

<sup>10</sup> Simoni Peétero akaba ayina olubáadi, mbwéenu yaálusopoolola, yaámuchwa okutwi kwo obúlyo omuhálila wo omugabe mukúlu. Omuzáana ogwo izíina lyoómwe akaba naayétwa Maliko.

<sup>11</sup> Náho Yeézu yaámukaama Peétero aáti, “Peétero, subya olubáadi lwaawe omu chiláalo chaálwo. Ngási, tokumanya kuba niinyeendelwa kwaágalazwa nko óokwo Táata aloongize kuba nnyagalazwe?”\*

*Baámutwáala Yeézu ahali Anasi  
(Matayo 26:57-58; Mariko 14:53-54; Luka 22:54)*

<sup>12</sup> Mbwéenu, mukúlu wa abalwaanila ngoma, hamo ne embága yoómwe, na abazáana ba abatégeki ba Abayahudi, baámuta omuli itaanu Yeézu, baámuboha.

---

**18:9 18:9** Osome Yohana 17:12.      \* **18:11 18:11** *Ngási, tokumanya kuba niinyeendelwa kwaágalazwa nko óokwo Táata aloongize kuba nnyagalazwe?* Eyaandikilwe omu Chiyunani, *Ntaákwiiza kunywéla echikóombe éecho Táata ampeelee kuba nnywe?*

<sup>13</sup> Mbweenu, baamutwála ha kubaanza hali Anasi, óogwo akaba ali isézaala wa Kayafa, óogwo akaba ali omugabe mukúlu omwáaka ogwo.

<sup>14</sup> Omu bilo bye enyuma, Kayafa niwe óogwo akabachóola abatégeki ba Abayahudi kuba ni hachili omuuntu oómo kufwa habwa abaantu bóona.

*Peétero naamwaánga Yeézu*

*(Matayo 26:58, 69-70; Mariko 14:54, 66-68; Luka 22:55-57)*

<sup>15</sup> Simoni Peétero no omuheémba oóndi bakaba nibamukulaatíla Yeézu bwe enyuma. Omuheémba ogwo akaba naamanyíika aha mugabe omukúlu, niwe yaátaaha na Yeézu omu lubuga lwe eéka yo omugabe mukúlu.

<sup>16</sup> Náho Peétero yaáyemeelela ahéelu omu lwi-izi. Niho omuheémba oóndi óogwo akaba naa-manyíika aha mugabe mukúlu, yaáluga ahéelu. Yaágaamba gaamba no omuhalákazi oómo óogwo akaba naayemeelela aha chisasi, yaámukuúndila Peétero kuza omu lubúga.

<sup>17</sup> Mbweenu, omuzaánakazi omuliindilizi ogwo, yaámubúuza Peétero aáti, “Ngási, neewe hanu toli oómo omu baheémba bo omuuntu ogwo?” Peétero yaámugalulila aáti, “Mmahi, ti íinye.”

<sup>18</sup> Habwo kuba hakaba heena embého, abazána na abaleebelezi áabo bakaba beemeeliile áaho gwaábeeze guliho omulilo gwa amakala, bakaba niboóta omulilo. Náwe Peétero akaba ayemeeliile hamo nábo, akaba naayota omulilo.



*Yeézu naalegelelwa omu méeso ga abakúlu  
(Matayo 26:59-66; Mariko 14:55-64; Luka  
22:66-71)*

<sup>19</sup> Mbweénu omugabe omukúlu ogwo, iziina lyoómwe Anasi, yaámubúuza Yeézu empola za abaheémba boómwe na ameégeso goómwe.

<sup>20</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Obuchilo bwóona nkaba niingaamba aha baantu bóona ha bwéelu, nkaba niinyegesa abaantu omu nzu za amasomelo gáanyu no omu lubúga lwe éenzu ya Múngu omwo áaho Abayahudi béenzi baba nibakobamo hamo. Nnyegesize ameégeso gaanze góona ha bwéelu.

<sup>21</sup> Ha bwaáchi kuumbúuza ínye? Mbweénu ha bwaáchi tokubabúuza abaantu abaabeele nibaampuuliliza obuchilo niinyegesa? Boónyini nibamanya áago nkaba niingaamba no kweégesa.”

<sup>22</sup> Obuchilo Yeézu akagaamba ago, omusilikale oómo óogwo akaba ayemeeliile héehi náwe amuteeza oluhi, yaámubúuza aáti, “Ngási, noomusubiza oótyo omugabe mukúlu?”

<sup>23</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Kaándaaba naágaamba kubi, yatula obubi bwaanze. Náho kábilaaba naágaamba amazima, ha bwaáchi noonteéla?”

<sup>24</sup> Mbweénu, obuchilo Yeézu achaali abohilwe, Anasi yaálagila nkokwo bamutwáale owo omugabe mukúlu, Kayafa.

*Peétero naamwaánga Yeézu  
(Matayo 26:71-75; Mariko 14:69-72; Luka  
22:58-62)*

<sup>25</sup> Mbweénu, obuchilo Simoni Peétero akaba ayimeeliile achaáyota omulilo, abaantu bunaanka

baámubúuza báti, “Ngási, neewe toli oómo wa aba-heémba bo ogwo muuntu?” Peétero yaáyáanga yaágaamba, “Ti ínye.”<sup>26</sup> Náho oómo wo omu bahálila bo omugabe mukúlu, mudugu wo óogwo akachwéebwa okutwi na Peétero, aba yaámubúuza aáti, “Ngási, ínye tinaákubona íwe okwo omu musili oli hamo náze Yeézu?”

<sup>27</sup> Káandi ahonyini Peétero aba yaáguluka omu kwáanga. Ahonyini, enkoókolomi eba yaákoókoloma.

*Yeézu naatwaálwa hali Pilato  
(Matayo 27:1-2; Mariko 15:1-5; Luka 23:1-5)*

<sup>28</sup> Mbwéenu, obuchilo kábwaachíile, abatégeki ba Abayahudi baámutwáala Yeézu kuluga owa Kayafa. Baázeenda náwe omu ikulato lyo omutégeki we Echirúumi. Náho boónyini tibal-ataahilemo omu ikulato lyoómwe† kuba bateetaho obulofó‡ no kulemwa kulya ebyookulya bya Paásika.

<sup>29</sup> Mbwéenu omweébeembezi wa Abarúumi, izíina lyoómwe Pilato, yaáluga ahéelu no kuzeenda áaho baabeele bali, yaábabúuza yaágaamba, “Ngási, omuuntu ogu akozile bíbi chí éebyo mulikumulégelela?”

---

† **18:28 18:28 Tibalataahilemo omu ikulato lyoómwe:** Kwiingana no obuteéka bwa Abayahudi, kábilaaba Omuyahudi ataahile omu nzu yo omuuntu óogwo ti Muyahudi akalofoka, tiyaákuhikize kulya ebyookulya cho omu echilo chikúlu cha Paásika. ‡ **18:28 18:28 Obulofó:** Habwo obusoombooji bwooli, osome echi-gaambo cha Obutába no obulofó omu Obusoombooji habwa Ama-gaambo Agagumile.

<sup>30</sup> Boónyini baámusubiza báti, “Kábilaaba omuuntu ogu yaakubeele atali ne ebíbi, titwaákumuleesile hali íiwe.”

<sup>31</sup> Pilato yaábagaambila aáti, “Mbwéenu ímwe mumutwáale mumuchwaaziike kwiingana ne ebilangilo byáanyu.” Náho Abayahudi baámusubiza báti, “Titwíina amagala go kumuchwaáziika omuuntu weéna weéna kuba aáfwe.”

<sup>32</sup> Ago gakabaho gátyo, kuba amagaambo áago Yeézu akagaamba gahike kwoóleka óokwo alaáfwa.

### *Pilato naamubúza Yeézu*

<sup>33</sup> Mbwéenu, Pilato yaátaaha káandi omu nzu, yaálagila nka nikwo, bamuléete Yeézu hali weényini, yaámubúza aáti, “Íngu, íiwe oli mukáma wa Abayahudi?”

<sup>34</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Ngási, amagaambo áago olikubúza na agaáwe nali ago kuluga omu baantu abáandi abakusoombooliile empola za-anze?”

<sup>35</sup> Pilato yaámugalulila aáti, “Ngási, ínye ndi Omuyahudi? Abaantu be éensi yaawe hamo na abakúlu ba abagabe nibo áabo baákuléeta hali ínye kuba nkuchwaáziike. Ngási, okozile chiheno chi?”

<sup>36</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Obukáma bwaanze ti bwe éensi ezi. Kábwaakubeele buli obwe éensi ezi, abaheémba baanze bakaandwaaniile kuba ntakwaatwa na Abayahudi. Náho obukáma bwaanze ti bwo omu nsi omu.”

<sup>37</sup> Mbwéenu, Pilato yaámubúza aáti, “Ngási, mbwéenu na mazima kuba íiwe oli omukáma?” Yeézu yaámugalulila aáti, “Níiwe waágaamba kuba ínye ndi omukáma. Ínye nkazalilwa omu nsi

omu, káandi nkeeza mbone kwaatulila abaantu amazima. Omuuntu weéna wéena óogwo alikugakulaatila amazima, ogwo naagahulila amagaambo gaanze.”

<sup>38</sup> Pilato yaámubúuza aáti, “Amazima ni chííha?”

Obuchilo Pilato akagaamba ago, yaásohola ahéelu, yaábagaambila abatégeki ba Abayahudi aáti, “Íinye tiínkabonesize echiheno choóna chóona cho kumulegelela omuuntu ugu.

<sup>39</sup> Náho muzila obuteéka bwo kuúnsaba kubakomoololela embóhe oómo obuchilo bwe echilo chikúlu cha Paásika. Ngási, nimweénda mbakomoololele omukáma wa Abayahudi?”

<sup>40</sup> Náho abaantu bóona baátéela eyoombo nibagaamba báti, “Mmahi! Otatuchiíngulila omuuntu ogwo, náho otuchiíngulile Baraba.” Baraba akaba abohilwe omu ibóhelo habwo kugomela obutégeki bwa Abarúumi.

## 19

### *Abalwaanila ngoma nibamulogota Yeézu*

<sup>1</sup> Niho, Pilato yaámusohoza Yeézu, yaálagila bamutéele enkoba.

<sup>2</sup> Abalwaanila ngoma baáyogosa omukáko gwa amáhwa, baámuzwéeka aha mútwe. Káandi baámuzwéeka enkaanzu yi ibala lye ezaambalau.

<sup>3</sup> Baaba nibamuzaho, baámwaangalucha nibagaamba báti, “Nookasíinge, íiwe Omukáma wa Abayahudi!” Baámukaámbaatula eémpi.

<sup>4</sup> Pilato yaáza ahéelu káandi, yaábagaambila embága ya abaantu abo aáti, “Muhuliilíze, niim-muleéta ahéelu hali íimwe omuuntu ugu, kuba

musoomboókelwe nka nikwo tiínkabwéene echiheno choóna chóona cho kumulegelela omuuntu ogu.”

<sup>5</sup> Mbwéenu, Yeézu yaásohola ahéelu obuchilo azweele omukáko gwa amáhwa ne enkaanzu ye ezaambalau. Mbwéenu, Pilato yaáhooya ha bwéelu aáti, “Léeba, omuuntu weényini niwe ogu.”

<sup>6</sup> Obuchilo abakúlu ba abagabe na abaleebelezi be éenzu ya Múungu baámubona Yeézu, batéela eyoombo nibagaámbe báti, “Mubaámbe aha musalaba, Mubaámbe aha musalaba!” Mbwéenu, Pilato yaábagaambila aáti, “Mumutwáale ímwe nyini mumubaámbe aha musalaba, habwe ensoonga íinye tiínkabonesize echiheno choóna chóona cho kumulegelela.”

<sup>7</sup> Abayahudi baámusubiza báti, “Íichwe twiinácho echilagilo. Kwiingana ne echilagilo echo, naayeéndelwa kwítwa, habwo kuba naayegaámbe nka nikwo ni Mutábani wa Múungu.”

<sup>8</sup> Obuchilo Pilato yaáhuliile amagaambo ago, yaáguma kutína bwooli.

<sup>9</sup> Mbwéenu, yaátaaha káandi omu nzu, yaámubúuza Yeézu aáti, “Íiwe olugile nkáhi?” Náho Yeézu talamugaluliile choóna chóona.

<sup>10</sup> Mbwéenu, Pilato yaámugalulila aáti, “Ha bwaáchi tokugaamba? Ngási, tokumanya kuba nnyina amagala go kukukomoolola, na ago kukubaamba aha musalaba?”

<sup>11</sup> Yeézu yaámugalulila Pilato aáti, “Tiwaákubeele oyina amagala goóna góona ha bwaánze

káwaakubeele otaheélwe na Múungu. Náho omuuntu óogwo antiile omu ngalo zaawe ayina echiheno chiháango bwooli kusáaga echiheno chaawe.”

<sup>12</sup> Mbwéenu, obuchilo Pilato yaáhuliile ago, yaábaanza kuloondela omuháanda gwo kumukomoolola Yeézu, náho Abayahudi baáyoongela kutéela eyoombo nibagaámbe báti, “Koólaamukomoolola omuuntu ogwo, mbwéenu íiwe toli munywáani wa Kaizáari.\* Omuuntu weéna wéna óogwo alikweékola kuba omukáma, naamunuga Kaizáari.”

<sup>13</sup> Obuchilo Pilato yaáhuliile amagaambo ago, yaámuléeta Yeézu ahéelu, yaázeenda kwíikala náwe omu chitébe cho muchwaaziiko, ahaantu áaho bakaheeta Omwaalilo gwi Ibáale. Habwo lulími lwe Echihebrania nibagaámbe Gabatha.

<sup>14</sup> Ekaba yeéliliza esáaha mukáaga aha chilo cho kweéloonza habwe echilo chikúlu cha Paásika.

Pilato yaábagaambila abatégeki ba Abayahudi aáti, “Muléebe, omukáma wáanyu!”

<sup>15</sup> Boónyini batéela eyoombo nibagaámbe báti, “Mwíite, mwíite! Mubaámbe aha musalaba!” Pilato yaábabúuza aáti, “Ngási, nimweénda mmubaámbe aha musalaba omukáma wáanyu?” Abakúlu ba abagabe baámusubiza báti, “Íichwe titwína omukáma oóndi náho Kaizáari!”

<sup>16</sup> Mbwéenu, omuhélo Pilato yaámuta Yeézu omu ngalo záabo kuba bamubaámbe aha musalaba.

---

\* **19:12 19:12 Kaizáari:** Habwo obusoomboozi bwooli osome *Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile.*

*Yeézu naabaámbwa aha musalaba  
(Matayo 27:32-44; Mariko 15:21-32; Luka  
23:26-43)*

Mbwéenu, abasilikale baámutwáala Yeézu no kuzeenda náze.

<sup>17</sup> Yeemucha omusalaba gwoómwe, yaásohola omu muzihwa, yaázeenda ahaantu áaho omu lulími lwe Echihebrania nibaheéta Goligoota. Izíina eli líina ensoonga eéti, “Oluhaanga lwo Omútwe.”

<sup>18</sup> Obuchilo kábaahikile aho, baámubaamba Yeézu aha musalaba. Ahaantu ahonyini bakaba baliho abaantu abáandi bábili áabo abaabeele babaambilwe aha misalaba hamo náwe, oómo olubazu lwo obúlyo no oóndi olubazu lwo obumoso, náwe Yeézu yaaba ahagáti.

<sup>19</sup> Pilato yaálagila nkokwo gaandikwe ama-gaambo no kutéebwa aha musalaba gwa Yeézu, áago galikugaamba gáti, “OGU NI YEÉZU OMUN-YANAZARÉti, OMUKÁma WA ABAYAHUDI.”

<sup>20</sup> Amaandiko ago gakaaandikwa omu lulími lwe Echihebrania, Echirúumi ne Echiyunani. Abayahudi béenzi bakaba nibasoma amaandiko ago, habwo kuba ahaantu áaho baámubaambile aha musalaba hakaba hali héehi na Yeruzaléemu.

<sup>21</sup> Mbwéenu, abakúlu ba abagabe baámugaambila Pilato báti, “Otaakwaandika nka nikwo, ‘Óogu no omukáma wa Abayahudi,’ náho oyaandike nka nikwo, ‘Omuuntu ugu akagaamba kuba weényini no omukáma wa Abayahudi.’”

<sup>22</sup> Pilato yaábagalulila aáti, “Mmahi, tiínkuhiindula amaandiko áago naáyaandika.”

<sup>23</sup> Obuchilo abasilikale baámubaambile Yeézu aha musalaba, baátwáala emyéenda yoómwe,

baázitéela amafuungu aána. Buli omusilikale yeemucha echinogokáche. Káandi, baátwáala enkaanzu yoómwe. Enkaanzu éezo ekaba eyogosome yóona kubaandiza olugulu kuhika aheéfo, telabeele no olubaziililo no óobu lúmo.

<sup>24</sup> Mbwéenu, baáteékatéeka báti, “Tutaziteémula ezi nkaanzu, náho tuteéle olweeso, tulole nka nikwo, neéba yo oóha.” Ago gakakolwa kuba gabonwe kuhikiilizwa áago agaándikilwe omu Maandiko Matakátifu gáti, “Bakabagana emyéenda yaanze, na kuzitéelela olweeso enkaanzu yaanze.” Nikwo óokwo bakakola abasilikale.

<sup>25</sup> Mbwéenu, bakaba baliho abakázi abáandi bana abaabeele beemeeliile héehi no musalaba gwa Yeézu. Aha bakázi abo akaba aliho nyina Yeézu, nyina éento wa Yeézu, Mariamu muka Kilopa, na Mariamu omunya Magidala.

<sup>26</sup> Obuchilo Yeézu káyaamubwéene nyina no ogwo muheémba óogwo yaáyeenzile bwooli ayemeeliile héehi na nyina, yaámuzila aáti, “Íwe máaha waanze, muléebe ogu. Mukole aábe omwaana waawe.”

<sup>27</sup> Káandi yaámugaambila omuheémba ogwo aáti, “Muléebe ogu. Omukóle aábe nyoko.” Mbwéenu, kuluga obuchilo obwo nyini omuheémba ogwo yaámunyegeza nyina Yeézu, ayikale náze omúka yoómwe.

*Yeézu naakába  
(Matayo 27:45-56; Mariko 15:33-41; Luka  
23:44-49)*



28 Mbweenu, Yeézu yaásoombookelwa kuba akaba yaámazile kuzikola emilimo yoómwe. Mbweenu, yaáhooya naagaamba aáti, “Naázila iliho.” Akagaamba aátyo kuba gahikiilile áago agaabeele gaandikilwe omu Maandiko Matakatiifu.

29 Ahaantu áaho hakaba heena echiseme éecho bakeezuza evíini esaankameele. Mbweenu, beémucha esifoongo,† baázikoza omu víini ezo, baázita omu lusekeyáanda, baámutwaálila Yeézu aha munwa.

30 Yeézu obuchilo yaáziloza evíini esaankameele ezo, yaáhooya naagaamba aáti, “Emilimo yaanze yaáhwa!” Mbweenu yeenamika omútwe gwoómwe, omwooyo gwaahwámo.

### *Abasilikale nibamuchumita Yeézu ni ichúmu*

31 Chikaba chili echilo cho kweéloonza habwe Endaálikizo,‡ káandi Endaálikizo ezo ekaba eli echilo chiháango kusaaga Endaálikizo ezíindi. Abatégeki ba Abayahudi bakaba bateénda omutúumbi gusigale aha lugulu yo musalaba aha chilo che Endaálikizo, mbweenu baázeenda hali Pilato, baámusaba nka nikwo abasilikale bazeénde kubahéenda amagulu abaantu áabo ababaambilwe, no kwiiháho emitúmbi yáabo aha misalaba.§

---

19:28 19:28 Osome Enzina 69:21. † 19:29 19:29 *Esi-foongo*: Neesusana ne enyaámbwa. ‡ 19:31 19:31 *Echilo cho kweéloonza habwe Endaálikizo*: Habwo obusoomboozi bwooli, osome Endaálikizo omu Obusoomboozi habwa Amagaambo Agagumile. § 19:31 19:31 *Kubahéenda amagulu*: Bakakola bátyo kuba bafwe ahonyini.

<sup>32</sup> Mbweenu, abasilikale baázeenda, baámuhéenda amagulu owo kubaanza no wa kábili áabo ababaambilwe hamo na Yeézu.

<sup>33</sup> Náho obuchilo nibazeénda hali Yeézu, baásaanga yaáfwiile, bityo tibalamuheenzile amagulu.

<sup>34</sup> Náho omulwaanila ngoma oómo yaámuchumita Yeézu ni ichúmu aha lubazu. Ahonyini enságama na méenzi byaásululuka.

<sup>35</sup> Empola ezi zaandikilwe no omuuntu óogwo akaba naagabona áago gakaba nigakolwa. Okusi-inza kwoómwe no kwa amazima, náwe naa-manyana kuba áago alikugaamba na ga mazima. Akagaandika kuba neemwe hanu mwiikilize.

<sup>36</sup> Ago gakakolwa kuba gahikiilizwe áago agaándikilwe omu Maandiko Matakatiifu kuba, “Tihaliho igufwa lyoómwe éelyo lilaahéendwa.”

<sup>37</sup> Káandi Amaandiko Matakatiifu nigagaámba gáti, “Baléeza kuleeba óogwo baáchumisile ichúmu.”

*Yozéfu omunya Arimatea naamuzúka Yeézu  
(Matayo 27:57-61; Mariko 15:42-47; Luka 23:50-56)*

<sup>38</sup> Kágaabeele gaáhiingwiile ago, yéeza omuuntu oómo iziina lyoómwe Yozéfu, óogwo akalugiilila Arimatea. Omuuntu ogwo akaba ali omuheémba wa Yeézu, náho habwe eseleke kwoónka, habwo kuba akaba naabatiína abatégeki ba Abayahudi. Mbweenu, omuuntu ogwo yaázeenda hali Pilato, yaámusaba kuba atwaále omutúumbi gwa Yeézu, aáze kuziika. Pilato yaámukuúndila.

Mbwéenu, Yozéfu yaázeenda, yeeháho omutúumbi gwa Yeézu.

<sup>39</sup> Náwe Nikodemo óogwo obuchilo búmo akazeenda hali Yeézu omu chilo, yéeza yaáleeta omutulaanilo gwe emanemane no obubáani, gakaba gali ekilo makúmi asatu.

<sup>40</sup> Mbwéenu, abo bábili baátwáala omutúumbi gwa Yeézu, baáguziingilila isáanda, hamo ne emizeeze emiluunzi kwiingana no obuteéka bwa Abayahudi bwo kuziika abaantu.

<sup>41</sup> Ahaantu áaho yaabaambiilwe Yeézu hakaba guliho musili. Omu musili omwo hakaba halimo eémbi nsha éezo etakaziikagwamo omuuntu weéna wéena.\*

<sup>42</sup> Echilo echo, chikaba echilo cha Abayahudi kweéloonza habwe Endaálíkizo. Ha bwéecho baámuziika Yeézu omu mbi ezo, habwo kuba ekaba eli héehi.

## 20

*Yeézu naazóoka*

*(Matayo 28:1-8; Mariko 16:1-8; Luka 24:1-12)*

<sup>1</sup> Echilo cha mbele cho obwooyo, enchaákala omulucheeleléwa, Mariamu omunya Magidala yaázeenda omu mbi ya Yeézu. Yaásaanga ibáale elyo lyaáhiliingisiibwe kuluga aha mulyáango gwe eémbi.

<sup>2</sup> Mbwéenu, yeeluka kuluga aho, yaázeenda hali Simoni Peétero na aha omuheémba óogwo

---

**19:39 19:39** Osome Yohana 3:1-2. \* **19:41 19:41** Obuteéka bwa Abayahudi bwo kuziika abaantu, bakaba nibabata abáfwiile omu nyaanga na kutaho ibáale aha chisasi. Eémbi ya Yeézu ekaba eli omu nyaanga.

Yeézu yaáyeenzile. Yaábagaambila aáti, “Abaantu baagwiiháho omutúumbi gwo Omukáma wéetu omu mbi, káandi titukusoombookelwa áaho baágutwáala!”

<sup>3</sup> Peétero no omuheémba oóndi ogwo, baalugáho, baázeenda omu mbi.

<sup>4</sup> Bóona bábili bakaba nibeéluka, náho omuheémba ogwo oóndi yeeluka kumusáaga Peétero no kweébeembela kuhika omu mbi.

<sup>5</sup> Yeénama, yaásuuzá omu mbi, yaálibona isáanda éelyo bakamuziikila Yeézu, náho ta-latáahile omugati.

<sup>6</sup> Mbwéenu, Simoni Peétero yamukulaatila, yaáhika aho, yaátaaha omu mbi no kulisaanga isáanda éelyo bakamuziikila Yeézu.

<sup>7</sup> Káandi yaásaanga ne echitaambaala éecho baamukomile Yeézu omu mútwe. Chikaba chitali hamo ne emyéenda eéndi, náho chikahinywa no kutéebwa ha lubazu.

<sup>8</sup> Mbwéenu, omuheémba oóndi óogwo akeébeembela kuhika aho, náwe yaátaaha omu mbi. Yaáleeba, yeekililiza,

<sup>9</sup> nóobwo bakaba bachaali kusoombookelwa Amaandiko Matakatiifu áago galikugaamba nka nikwo, Yeézu ni lwaampaka azooke kuluga omu bafwiile.

<sup>10</sup> Mbwéenu, abaheémba abo baázeenda owaabo.

*Yeézu naamweesuúlukila Mariamu omunya Magidala*

*(Matayo 28:9-10; Mariko 16:9-11)*

<sup>11</sup> Náho Mariamu omunya Magidala yaásigala no kweémelela ahéelu aha mbi, akaba naalíla.

Obuchilo akaba naalíla, yeénama no kusuuzza omu mbi,

<sup>12</sup> yaábabona bamaléeka bábili áabo bazweele emyéenda zilikwéela. Bakaba beékeele áaho bakaba balyaamikile omutúumbi gwa Yeézu. Maléeka oómo ayikeele olubazu óolwo gukaba guli omútwe gwa Yeézu, oóndi ayikeele olubazu óolwo gakaba gali amagulu ga Yeézu.

<sup>13</sup> Bamaléeka abo baámubúza báti, “Íwe máaha, ha bwaáchi noolila?” Náwe yaábagalulila aáti, “Abaantu baagwiiháho omutúumbi gwo Omukáma waanze, káandi tiínkumanya áaho baágutwáala!”

<sup>14</sup> Obuchilo Mariamu yaámazile kugaamba amagaambo ago, yeéchebuka, yaámubona Yeézu ayemeeliile ahonyini, náho weényini Mariamu talamumanyile.

<sup>15</sup> Yeézu yaámubúza yaámuzila, “Íwe máaha, ha bwaáchi noolila? Ngási, noomuloónda oóha?” Mariamu akateekuza kuba omuuntu ogwo akaba omuzáana wo omusili, mbwéenu yaámugalulila aáti, “Íwe táata, kábilaaba níwe waagwiihaho omutúumbi gwoómwe, ngaambila áaho waguta, neenye ndaazeénda kugutwáala.”

<sup>16</sup> Yeézu yaámweeta iziina lyoómwe aáti, “Íwe Mariamu!” Mále Mariamu yeéchebuka, yaámubona Yeézu, yaágaamba omu lulími lwe Echihebrania aáti, “Raboni!” Raboni, ensoonga yaáho no “Omweégesa.”

<sup>17</sup> Yeézu yaámugaambila aáti, “Leka otaankwáata. Ncháali tikazeenzile omu igulu hali Táata. Mbwéenu, zeénda kubagaambila

abeekiliza bazeenzi baanze,\* kuba naázeenda omu igulu hali Táata, óogwo ali Isíimwe, hali Múungu waanze óogwo ali Múungu wáanyu.”

<sup>18</sup> Mbwéenu Mariamu omunya Magidala yaázeenda aha baheémba ba Yeézu, yaábagaambila empola ezi, naagaámba aáti, “Léeba, ínye naámubona Omukáma!” Mbwéenu, yabasoomboolela góona áago Yeézu akamulagila.

*Yeézu naabeesuúlulukiza abaheémba ikúmi no oómo*

<sup>19</sup> Yaaba olweébazo echilo echo nyini cha mbele cho obwooyo, abaheémba ba Yeézu bakakóba omu nzu eémo no kuchiinga emilyaango habwo kuba bakaba nibatiína abatégeki ba Abayahudi. No óobu keélaaba emilyaango ekaba echiingilwe, mala Yeézu yaábonwa ha bwéelu, no kweémeelela ahagáti yáabo, yaábagaambila aáti, “Obuhóolo bube neemwe!”

<sup>20</sup> Mbwéenu, yaábooleka engalo zoómwe no olubazu lwoómwe. Obuchilo abaheémba baámubweene Omukáma, baánulilwa bwooli.

<sup>21</sup> Yeézu yaábasuula káandi aáti, “Obuhóolo bube neemwe. Nko óokwo Táata akaansiíndika ínye, bityo nyini neenye niimbasiindika ímwe omu nsi aha.”

<sup>22</sup> Káyaamazile kugaamba ago, mbwéenu yaábahuuhila olwooya, yaábagaambila aáti, “Mwiinaánkule Omwooyo Mutakatiifu.

<sup>23</sup> Kamulaaba nimubaganyila abaantu ebiheno byáabo, Múungu náwe yaábaganyiile ebiheno

---

\* **20:17 20:17 Abeeekiliza bazeenzi baanze:** Ensoonga yaáho na, abaheémba baanze.

byáabo. Kamulaaba mutakubaganyila, Múungu náwe takabaganyiile.”

*Yeézu naamweesuúlulila Tomaso*

<sup>24</sup> Omuheémba oómo omu baheémba ba Yeézu, iziína lyoómwe Tomaso óogwo iziína elíindi akaba ayétwa Iloongo, akaba atali hamo na abaheémba abáandi obuchilo Yeézu naabeesuúlulukiza.

<sup>25</sup> Mbweenu, abaheémba abáandi abo baámugaambila báti, “Íichwe twaámubona Omukáma.” Náho weényini yaábagalulila aáti, “Íinye tinaákuhicha kwiikiliza ago kaándaaba ntabweéne aha kubaanza amakozo ge emisumali omu ngalo zoómwe, no kúta olukumu lwaanze áaho baágoógotiile emisumali no kúta omukóno gwaanze aho aha lubazu lwoómwe.”

<sup>26</sup> Obuchilo ebilo munána byaáhiíngwiile, abaheémba ba Yeézu baákoba hamo káandi omu nzu. Echilo echo náwe Tomaso akaba aliho hamo nábo. Emilyaango bachiingile, mala, Yeézu yaábonwa ha bwéelu, yaáyemeelela ahagáti yáabo, yaábasuula aáti, “Obuhóolo bube neemwe!”

<sup>27</sup> Mbweenu, Yeézu yaámugaambila Tomaso aáti, “Íiwe Tomaso, iíza onkúumye no lukumu lwaawe omu ngalo zaanze. Káandi, onkúumye ne omukóno gwaawe omu lubazu lwaanze. Otakuzeendelela kuleka kwiikiliza, náho oyikilize.”

<sup>28</sup> Tomaso yaámugalulila aáti, “Omukáma waanze na Múungu waanze!”

<sup>29</sup> Yeézu yaámugalulila aáti, “Weékiliza habwo kuba waámbona. Béena omugisa áabo banyikilize no óobu kábalaaba batakaambweene.”

*Echihika che echitabu éechi*

<sup>30</sup> Yeézu akakola eméeneko eéndi nyíinzi éezo abaheémba boómwe bakazibona. Tizilaandikilwe omu chitabu echi.

<sup>31</sup> Náho eméeneko éezo zili omu echitabu echi zikaandikwa kuba mubóne kwiikiliza nka nikwo Yeézu niwe Masihi, Mutábani wa Múungu, no kuba aha kumwiikiliza, mubóne obulami bwo bucha no buchiile kulabila omu izíina lyoómwe.

## 21

*Yeézu naabeesuúlulukiza abaheémba boómwe Galiláaya*

<sup>1</sup> Kágaabeele gaáhiingwiile ago, Yeézu yaábeesuululukiza káandi abaheémba boómwe aha ngeégeelo ye enyaanza ya Tiberia.

<sup>2</sup> Bakaba baliho Simoni Peétero, Tomaso óogwo izíina elíndi akaba ayétwa Iloongo, Natanaeli óogwo akalugiilila Kána omuli Galiláaya, abáana bábili ba Zebedayo,\* na abaheémba abáandi bábili.

<sup>3</sup> Simoni Peétero yaábagaambila bazeenzíbe aáti, “Niinzeénda kutéga eénfwi.” Boónyini baámusubiza báti, “Neechwe nituzeénda hamo neewe.” Mbweenu baázeenda, baáhanama omu bwáato, bakatega omu chilo pee, náho tibalakwaasize eénfwi yóona yóona.

<sup>4</sup> Omulucheelelélwa, Yeézu yaáyemeelela aha ngeégeelo ye enyaanza, náho abaheémba boómwe tibalamanyile kuba ni Yeézu.

---

\* **21:2 21:2 Abáana bábili ba Zebedayo:** Amazína gáabo bakaba ni ba Yakobo na Yohana. Osome Matayo 10:2.



5 Mbweenu, Yeézu yaábéeta aáti, “Báana baanze, ngási, mwaákwáasa eénfwi yoóna yóona?” Boónyini baámusubiza báti, “Mmahi.”

6 Yeézu yaábagaambila aáti, “Munaguze omutego olubazu lwo obúlyo lwo obwáato, neemwe nimubona kubasa eénfwi.” Mbweenu, baánaguza omutego gwáabo omu nyaanza omukóno gwo obúlyo, bakakwáasa eénfwi nyínzi bwooli kuhicha baásiingwa kugukweesa omutego gwáabo.

7 Omuheémba óogwo Yeézu ayaamweenzile bwooli, yaámugaambila Peétero aáti, “No Omukáma!” Obuchilo Simoni Peétero yaáhuliile kuba no Omukáma, yaázwaala omwéenda gwoómwe óogwo akazuula obuchilo yabaandize kutéga, yeenaga omu nyaanza.

8 Abaheémba abáandi beeza aha bwáato, habwo kuba tibalabeele hala kuhika aha chaambo, náho bakaba bali nke entáambo igana límo zíti. Bakweesa omutego óogwo gukeezula eénfwi.

9 Obuchilo kábaahikile aha ngeégeelo ye enyaanza, baábona heena olutóondo lwo omulilo. Ahali ogwo mulilo zikaba zitiilwého eénfwi no omukaate.

10 Yeézu yaábagaambila abaheémba boómwe aáti, “Mwiíze, muleéte aha eénfwi iínche éezo mwaátéga.”

11 Mbweenu Simoni Peétero yaátaaha omu bwáato, yaákweeseza aha ngeégeelo ye enyaanza omutego óogwo gukaba gwiizwíle eénfwi. Omumutego ogwo zikaba zilimo eénfwi empáango igana límo makúmi ataanu ne isatu. No óobu bilaaba zikaba zilimo eénfwi nyínzi bwooli, no

óobu bityo omutego tigulatéemukile.

<sup>12</sup> Yeézu yaábagaambila abaheémba boómwe aáti, “Mwiíza mulye ebyookulya.” Taliho omuheémba óogwo ayaaleengeseze kumubúuza aáti, “Íwe oli oóha?” habwo kuba bakamanya kuba no Omukáma.

<sup>13</sup> Mbwéenu Yeézu yéeza, yeemucha omukaate, yaábaha abaheémba boómwe. Káandi, yeemucha ne eénfwi, yaákola aátyo nyini.

<sup>14</sup> Ezo ekaba eli entúlo ya kásatu Yeézu kube-suululikiza abaheémba boómwe buluga Múungu kumuzoola kuluga omu bafwiile.

### *Yeézu naamubuúza Peétero*

<sup>15</sup> Obuchilo baliile, Yeézu yaámubúuza Peétero aáti, “Simoni, mutábani wa Yohana, ngási, noonyeénda bwooli ínye kusaaga bazeenzi baawe aba óokwo balikuunyeenda?” Peétero yaámugalulila aáti, “Éego, Omukáma, noomanya kuba niinkweénda.” Yeézu yaámugaambila aáti, “Liísa entaama zaanze.”

<sup>16</sup> Yeézu yaámubúuza Peétero entúlo ya kábili aáti, “Simoni, mutábani wa Yohana, ngási noonyeénda?” Peétero yaámugalulila aáti, “Éego, Omukáma, noomanya kuba niinkweénda.” Yeézu yaámugaambila aáti, “Liísa entaama zaanze.”

<sup>17</sup> Yaámubúuza entúlo ya kásatu aáti, “Simoni, mutábani wa Yohana, ngási noonyeénda?” Mbwéenu, Peétero yaázuzubalilwa habwo kuba akamubuuliza entúlo ya kásatu kuba, “Ngási, noonyeénda?” Yaámugalulila aáti, “Íwe Omukáma, noomanya góona. Noomanya kuba

niinkweénda.” Yeézu yaámugaambila, “Liísa entaama zaanze.

<sup>18</sup> Mazima butúnu niinkugaambila nka nikwo, obuchilo okaba oli omusígazi, okamanyiila kuzwaala emyéenda yaawe íwe nyini, no kuzeenda hóona áaho wayeenzile. Náho obuchilo olyaákokola, olyaágolola emikóno yaawe no omuuntu oóndi alyaákuzwéeka emyéenda yaawe na kukuutwáala áaho otakweenda kuzeenda.”

<sup>19</sup> Yeézu akagaamba aátyo kwoóleka omuháanda óogwo Peétero alaáfwa, no ogwo kumukúza Múungu. Mbwéenu, Yeézu yaámugaambila Peétero aáti, “Nkuláatila.”

<sup>20</sup> Mbwéenu, Peétero yeéchebuka, yaámubona omuheémba óogwo Yeézu yaáyeenzile bwooli, akaba naabakulaatila. Omuheémba ogwo niwe óogwo akaba ayikeele héehi na Yeézu obuchilo nibalya ebyookulya, no kumubúuza kuba, “Íwe Omukáma, noóha alaakukoonga?”

<sup>21</sup> Mbwéenu, obuchilo Peétero ayaámubwéene omuheémba ogwo, yaámubúuza Yeézu aáti, “Mukáma, ngási ogu náwe?”

<sup>22</sup> Yeézu yaámugalulila yaámuzila aáti, “Kiindaaba niinyeénda kuba aábe omulame kuhicha obuchilo niinsuba, echo nichikusaanila chi? Íwe nkuláatila.”

<sup>23</sup> Mbwéenu echigaambo echo chikasugaana omu beekiliza nka nikwo omuheémba ogwo talifwa nakáti. Náho Yeézu talamugaambiile nka nikwo omuheémba ogwo talifwa nakáti, náho akagaamba aáti, “Kiindaaba niinyeénda kuba aábe ali omulame kuhicha obuchilo niinsuba, ha bwaáchi ago nigakwaágala?”

<sup>24</sup> Omuheémba ogwo niwe óogwo alikusíinza aga na niwe yaágaandikile. No óobu íichwe nitusoomboókelwa kuba áago alikugaamba na ga mazima.

*Yeézu akakola amagaambo agáandi méenzi*

<sup>25</sup> Galiho amagaambo agáandi méenzi áago Yeézu akaba naakola. Kábyaakubeele góona ago gakwaandikilwe, niimbóna omu nsi hóona ti-hakuhikile kutamo ebitabu éebyo byaakwaandikilwe.

**Endagano Eénsha omu Chiziinza**  
**Portions of the Holy Bible in the Zinza language of**  
**Tanzania: Endagano Eénsha omu Chiziinza (New**  
**Testament+)**

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Zinza)

Contributor: Wycliffe USA

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-10

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 Jul 2025 from source files dated 10 Jul 2025

ec04e043-ebb2-5393-a814-029b879f102a